

AGJ

Academic Graduate Journal

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2566
Vol. 1 No. 4 October - December 2023
ISSN 3027-8643 (Online)

AGJ

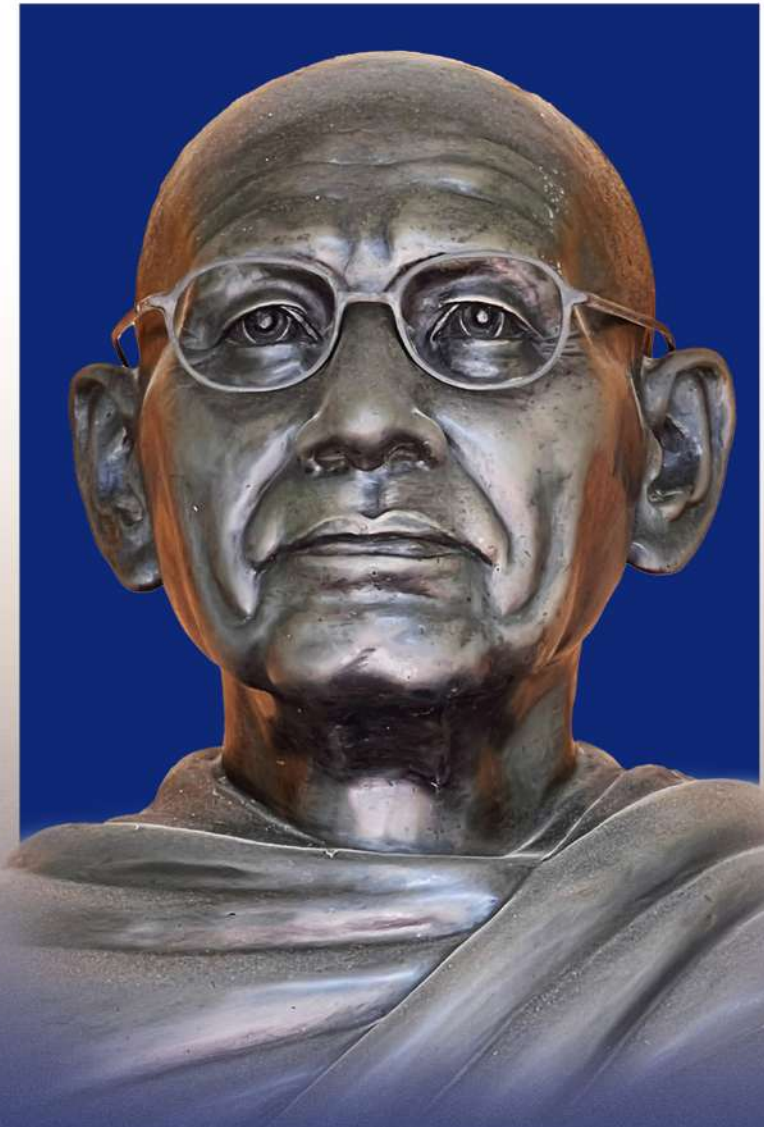
วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ
Academic Graduate Journal

AGJ
Academic Graduate Journal

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. +6691-9691539, E-mail: journal.agj@mcu.ac.th

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล:

ISSN 3027-8643 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร:

วารสารฯ มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงที่มีการประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ การศึกษา และนิติศาสตร์

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร:

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

-**บทความวิชาการ** คือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจารณ์ รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุดังภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บ่งชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ การศึกษา นิติศาสตร์ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

-**บทความวิจัย** คือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ การศึกษา นิติศาสตร์ และหรือประยุกต์กับพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

-**บทวิจารณ์หนังสือ** คือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ ดรรชนี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ:

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม

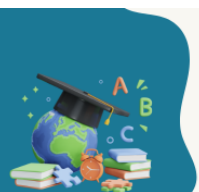
ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ:

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

การใช้ภาษา:

วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์:

วารสารมีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ หลังจาก accepted (ยอมรับการตีพิมพ์แล้วเท่านั้น เก็บเพียงครั้งเดียว) ทั้งนี้ทางวารสารจะดำเนินการออกใบเสร็จรับเงินกับทางมหาวิทยาลัยให้แก่ผู้ส่งบทความทุกบทความ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมดังนี้

-บทความวิชาการหรือบทความวิจัยหนังสือ จำนวน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

-บทความวิจัย จำนวน 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

กรุณาชำระค่าธรรมเนียม หลังจากได้รับอีเมลให้ชำระเงินจากวารสารแล้วเท่านั้น วารสารจะไม่คืนค่าธรรมเนียมให้ทุกกรณี

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี:

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ การประยุกต์พระพุทธศาสนากับศาสตร์ทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และการจัดการ การศึกษา และนิติศาสตร์และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ:

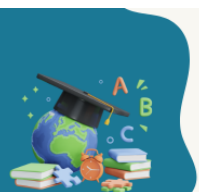
หลักสูตรบัณฑิตศึกษาภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นเจ้าของวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ในระดับสูง โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

ผู้จัดพิมพ์:

วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ เป็นวารสาร peer-reviewed อย่างเป็นทางการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

ลิขสิทธิ์และการอนุญาต:

วารสารให้ความสำคัญกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์และการอนุญาตลิขสิทธิ์ เพื่อปกป้องสิทธิของผู้แต่งและเผยแพร่ได้อย่างเหมาะสม นโยบายขึ้นอยู่กับความเปิดกว้าง การเข้าถึง และการระบุแหล่งที่มา ผู้เขียนเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ของตน และบทความต่างๆ ได้รับการตีพิมพ์ภายใต้ Creative Commons Attribution License (CC BY) ซึ่งอนุญาตให้มีการแบ่งปัน ดัดแปลง และแสดงที่มาที่สมเหตุสมผล ผู้เขียนสมควรที่จะเผยแพร่ภายใต้ใบอนุญาต CC BY ซึ่งอนุญาตให้ใช้ซ้ำและแจกจ่ายในวงกว้าง วารสารสนับสนุนการโพสต์บทความเกี่ยวกับแหล่งเก็บข้อมูลของบุคคลที่สาม โดยแนบกับข้อจำกัดด้านสถาบันและเงินทุน หลักเกณฑ์ของ

ผู้เขียนอธิบายถึงข้อกำหนดด้านลิขสิทธิ์และใบอนุญาต โดยมอบหมายให้ผู้เขียนมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิและภาระผูกพันของตน นโยบายดังกล่าวกำหนดขอบเขตของการทำงานร่วมกัน การเปิดกว้าง และการแบ่งปันที่รับผิดชอบ ผู้เขียนที่ทำกำไรและชุมชนการวิจัย ในขณะเดียวกันก็รักษาสีทึบในทรัพย์สินทางปัญญา

แหล่งรายได้:

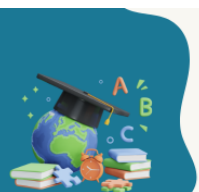
วารสารได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์จากผู้ส่งบทความ

นโยบายการโฆษณา:

วารสารได้พยายามเข้าถึงนักวิชาการและประชาชนทั่วไปอย่างแข็งขันเพื่อเพิ่มชื่อเสียงและการยอมรับอย่างต่อเนื่อง วารสารรักษาความโปร่งใสตลอดทั้งนโยบายการโฆษณา มีการดำเนินกิจกรรมการโฆษณาที่เกี่ยวข้องและเหมาะสม เช่น การเข้าร่วมการประชุมวิชาการ กิจกรรมทางการศึกษา สถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา อีกทั้ง วารสารยังเสนอตัวเองเป็นวารสารพันธมิตรของการประชุมที่เกี่ยวข้อง และไม่มีพันธมิตรโฆษณาของเรารายใดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของกองบรรณาธิการ เพื่อรับประกันคุณภาพของบทความโดยบรรณาธิการของวารสารจะตรวจสอบให้แน่ใจเสมอว่าการส่งผลงานทุกครั้งจะต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นมาตรฐานและยุติธรรม วารสารให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อจริยธรรมและความเป็นมืออาชีพ โดยรักษามาตรฐานการตีพิมพ์สูงสุด

กลยุทธ์การตลาด:

วารสารใช้แนวทางการตลาดทางตรง เช่น อีเมล หน้า Facebook อย่างเป็นทางการ และเว็บไซต์ ThaiJo เพื่ออำนวยความสะดวกในวารสารในขณะที่ยังคงรักษามาตรฐานทางจริยธรรม มีการติดต่อกับนักวิจัยและนักวิชาการในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง เพื่อให้มั่นใจว่ามีการสื่อสารที่ถูกต้องและให้ข้อมูลเกี่ยวกับพันธกิจและคุณลักษณะของวารสาร วารสารจัดลำดับความสำคัญของกฎหมายความโปร่งใส ความยินยอม และความเป็นส่วนตัวของข้อมูล แนวทางที่ครอบคลุมของวารสารมุ่งมั่นที่จะให้ข้อมูลที่เพียงพอและเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ วารสารคำนึงถึงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและทบทวนแนวทางการปฏิบัติตามกฎระเบียบของเราอย่างต่อเนื่อง วารสารมุ่งทำการตลาดทางตรงด้วยจริยธรรมและความรับผิดชอบ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการทำให้เกิดความร่วมมือ และเผยแพร่ผลงานวิจัยอันทรงเกียรติอย่างโปร่งใส

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ:

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

krisada.sae@mcu.ac.th

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ:

พระเมธาวิเชียร

psbud@hotmail.com

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม

maghavin9@gmail.com

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

พระปลัดระพีพัน พุทธิสารโ

raphind@yahoo.com

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ธีรโชติ เกิดแก้ว

tongin2000@gmail.com

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, ประเทศไทย

บุษกร วัฒนบุตร

busaai2516@gmail.com

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย

ปรีมปรีชญ์ คณินพศุขย์

jpgkhaninphasut@gmail.com

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ประเทศไทย

วันชัย สุขตาม

wanchai2526@sru.ac.th

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

วันทนา เนาว์วัน

wanthana_nt@hotmail.com

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ประเทศไทย

สายชล ปัญญาชิต

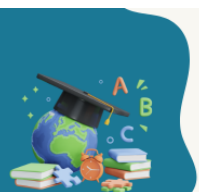
saicholpa@g.swu.ac.th

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

อนันต์ อุปสอด

ananupsod9541@gmail.com

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:

ฝ่ายเลขานุการ:

พระพลวัฒน์ สพลโ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายศิลปกรรม:

พระพลวัฒน์ สพลโ

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายการเงิน:

สุมาลี บุญเรือง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

วรรณทนี สุวรรณจิระไพศาล

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

กชพรรณ บุญเทียน

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายพิสูจน์อักษร:

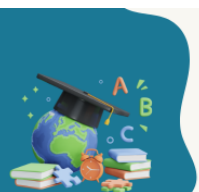
กรกต ชาบัณฑิต

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย:

ฉัชนันท์ อิศรเดช

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ: วารสารบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท

ARTICLE REVIEW BOARD: ACADEMIC GRADUATE JOURNAL

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายใน

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระธรรมวชิรธีรคุณ, รศ.ดร.

พระราชวัชรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีวีรบัณฑิต, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

พระอุดมสิทธิธนายก, รศ.ดร.

พระวชิรภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.

พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.

พระเมธีวัชรประชาทร, ผศ.ดร.

พระครูปริมาณรักษ์, รศ.ดร.

พระครูสุธีภักดีบัณฑิต, รศ.ดร.

พระครูวิมลสุวรรณกร, ผศ.ดร.

พระครูโอภาสสนนทภักดิ์, ผศ.ดร.

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ผศ.ดร.

พระครูนิติธรรมบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชีโต, ผศ.ดร.

พระครูธรรมธัชบุญเที่ยง พุทธสาวิโก, ดร.

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผศ.ดร.

พระคมสัน ฐิตเมธโส, ผศ.

พระพลากร สุขมงคล, ดร.

พระครูชินวีรบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระครูสุตวุฒิคุณบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญโญ, ดร.

พระปลัดสรวิชัย อภิปัญโญ, ผศ.ดร.

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.

พระครูธรรมธัชฐาพร ปภัสสรโร

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

ร.ศ.ประณต นันทิยะกุล

รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

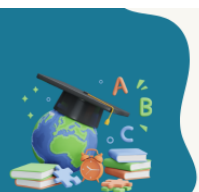
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

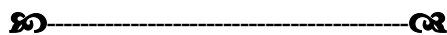

ผศ.ดร.บวร ชมขุนศรี
ผศ.ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์
ผศ.พล.ต.หญิง ดร.ชญาดา เข้มเพชร
ผศ.ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ
ผศ.ดร.สุมาลี บุญเรือง
อาจารย์ ดร.วสันต์ ลิ้มรัตนภัทรกุล
อาจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย โพธิ์สัย
อาจารย์ ดร.ลำพอง กลมกุล
อาจารย์ ดร.สายรุ้ง บุบผาพันธ์
อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ
อาจารย์ ดร.วาริญา ม่วงเกลี้ยง
อาจารย์ ดร.เสาร์คำ ไส้แก้ว
อาจารย์ ศักดิ์ดา งานหมั่น
ดร.กรกต ชาบบัณฑิต
ดร.ดิเรก ด้วงลอย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความภายนอก

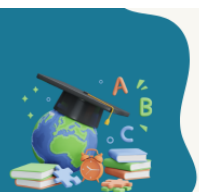
พระเมธาวิจารย์สร, รศ.ดร.
พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร, ดร.
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.
ศ.ดร.สุวิทย์ อธิศาสตร์
ศ.ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
ศ.ร.ท. ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
ศ.ดร.กาญจนา เงารังษี
รศ.ดร.อำนาจ บัวศิริ
รศ.ดร.โยธิน แสงวงศ์
ร.ศ.พัฒนา เรือนใจดี
รศ.ดร.สุวิญ รักศักดิ์
รศ.ดร.สำเนียง เลื่อมใส
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร
รศ.ดร.สุกิจ ชัยมุสิก
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
รศ.ดร.ภูมิ มูลศิลป์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ราชบัณฑิตยสถาน
มหาวิทยาลัยนเรศวร
สภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

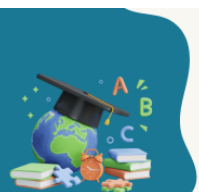

รศ.ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.มีชัย เอี่ยมจินดา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.พุทธสรรค์ สุทธิไชยเมธี	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
รศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รศ.ดร.วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ชนิษฐา จิตชินะกุล	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.สุชาดา นันทะไชย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ.ดร.ธีรโชติ เกิดแก้ว	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
รศ.ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.แสงเดือน เจริญนิม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.พลับพลึง คงชนะ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผศ.ดร.วุฒินันท์ ก้นทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ศศิธร ชูตินันทกุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ.ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.ตระกูล จิตวัฒนาการ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.มนตรี วิวาร์สุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.วิภาวดี เผือกบัวขาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ผศ.ดร.จักรกฤษณ์ โปณะทอง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ดร.ธเนศพล อินทร์จันทร์	มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
ผศ.ดร.บุญชู ภูศรี	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผศ.ดร.มนัสवास กุลวงค์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา
ผศ.ดร.ทรงยศ แก้วมงคล	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
ผศ.ดร.กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.บุญรอด ชาตียนานนท์	มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผศ.ดร.พรชัย นาคสีทอง	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผศ.ดร.รวีวรรณ หวานชิต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วิจิตรา ศรีสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.สุประภา สมนึกพงษ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ผศ.ดร.ปรีมปรีชญ์ คณินพศุตย์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผศ.สุธิดา แจ้งประจักษ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผศ.ชวาลา ละวาทีน	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ผศ.ดร.ณัชพล ศิริสวัสดิ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผศ.ดร.สายชล ปัญญชิต	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.สุรชัย พุดชู	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
อาจารย์ ดร.ชัชณพพงศ์ ทองพวง	มหาวิทยาลัยคริสเตียน
อาจารย์ ดร.ณัฐนันท์ จิระกิตติมิตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.วิโรจน์ หมื่นเทพ	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.วิยะดา วรานนท์วนิช	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
อาจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อาจารย์ ดร.บุญญกมล เทพประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
อาจารย์ ดร.ฉัฐวัฒน์ ชัยนุฐาภักดิ์	วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์
อาจารย์ ดร.มยุรี จำจรส์	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
อาจารย์ ดร.ละออ มามะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
อาจารย์ ดร.อัญชิษฐา อักษรศรี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.ปราณี คำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.รัชฎากร เอี่ยมอำไพ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.กฤษณะ ทองแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
อาจารย์ ดร.เดโช แซ่น้ำแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อาจารย์ ดร.พัทธนันท์ ตลาดทรัพย์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.สิริพัฒน์ ลาภจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
อาจารย์ ดร.ปัญญฉัตร องค์กรปรัชญากุล	มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ พรพรรณ โปรงจิตร์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ นฤมล ญาณสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
อาจารย์ มัลลิกา ภูมะธน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อาจารย์ พินันท์ ลาดบัวขาว	วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต

อาจารย์ สมพร นุทผล

ดร.รินทร์ชิสรา เกียรติประทุมกานต์

ดร.นริศรา ทองจันทร์

ดร.รัตนันท์ วิโรจน์ฤทธิ์

น.อ.ดร.พงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ

พันเอก ดร.สาธิต ทิพย์มณี

นายภูเบศ วณิชชานนท์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นักวิชาการอิสระ

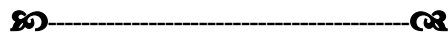
นักวิชาการอิสระ

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

นักวิชาการอิสระ

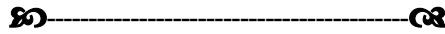
กองคลังแพทย์ กรมแพทย์ทหารบก

นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

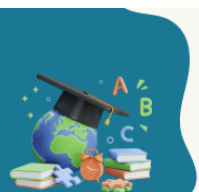
วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการนี้เป็นปีที่ 1 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2566 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้าน การสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระครูสุธีภิตติบัณฑิต

บรรณาธิการวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

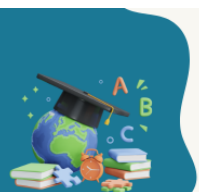

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(4)
บทบรรณาธิการ	(6)
สารบัญ	(12)

บทความวิชาการ:

การเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี	
☞ พระอุดมสิทธิธนายก (กาพล มาลัย)	1-15
กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม	
☞ บุษกร วัฒนบุตร	16-32
คุณลักษณะเชิงพุทธสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงคราม	
☞ พระมหานิรุต ญาณวุฑฺโฒ	33-50
การพัฒนาเครือข่ายสามเณรในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม	
☞ พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนทิโย), พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชีโต	51-64
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สัปปุริสธรรม 7	
☞ อธิยุท ษะนิล	65-78

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคม ในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรี*

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO DEVELOP A SOCIAL NETWORK FOR REDUCING ALCOHOL AND CIGARETTES IN NONTHABURI PROVINCE

พระอุดมสิทธินายก (กาพล มาลัย)

Phraudomsittinayok (Kamphon Malai)

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี

Office of the Provincial Abbot of Nonthaburi

Corresponding Author E-mail : phraudomsittinayok.mal@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลวัดต้นแบบ การจัดกิจกรรม และนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน คือ 1. ศึกษาข้อมูลวัดต้นแบบด้านการส่งเสริมสุขภาพ 2. จัดกิจกรรมลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการกับวัดต้นแบบ 3. ขยายผลการจัดกิจกรรมไปยังพื้นที่อื่นๆ และ 4. ทบทวนที่ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนจังหวัดนนทบุรี 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย 2. แบบสำรวจความคิดเห็น และ 3. แบบฟอร์มในการร่วมกิจกรรมอธิษฐานจิต วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

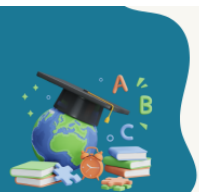
ผลการวิจัยพบว่า 1. จังหวัดนนทบุรีมีอัตราการสูบบุหรี่ต่ำที่สุดในประเทศไทย อยู่ที่ร้อยละ 14.57 และมีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์อยู่ที่อันดับที่ 27 ของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 26.7 ของประชากรทั้งหมดในจังหวัด 2. กิจกรรม "อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา" ที่วัดบางอ้อยช้าง ตั้งแต่พฤศจิกายน 2564 ถึงกันยายน 2565 ได้ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อตอบสนองต่อปัญหาเหล้าบุหรี่ในชุมชน กิจกรรมได้เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลลัพธ์จากการติดตามและประเมินผลช่วยให้ปรับปรุงและขยายกิจกรรมไปยังวัดอื่นๆ ในจังหวัดเพื่อกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3. ข้อเสนอเชิงนโยบาย ได้แก่ 3.1 จัดตั้งคณะทำงานร่วมและคณะกรรมการระดับจังหวัดเพื่อออกแบบแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและสอดคล้องกับงบประมาณ โดยมีการประชุมประจำเพื่อทบทวนและปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่อง 3.2 พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรทุกระดับและใช้แพลตฟอร์มสื่อหลายช่องทางเพื่อเพิ่มความตระหนักรู้และขยายผลการรณรงค์ในชุมชน 3.3 กระตุ้นให้ชุมชน องค์กรภาคเอกชน และหน่วยงานรัฐมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินกิจกรรม โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินการที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสุขภาพ; เครือข่ายทางสังคม; ลดเหล้าบุหรี่; พุทธบูรณาการ

Abstract

The research article aimed to study the data of prototype temples, organize activities, and present policy proposals for applying Buddhist principles to develop social networks in reducing alcohol and cigarette consumption in Nonthaburi Province. This was conducted as

*Received May 15, 2023; Revised June 20, 2023; Accepted July 25, 2023

an Action Research in four phases: 1. Studying health promotion data from prototype temples, 2. Organizing activities to reduce alcohol and cigarette consumption integrated with the prototype temples, 3. Expanding the activities to other areas, and 4. Recording academic and research collaboration agreements. The sample group consisted of 400 residents of Nonthaburi Province. The tools used in the study included: 1. Interviews for research purposes, 2. Opinion surveys, and 3. Participation forms for meditative activities. Data was analyzed using computer software and content analysis.

The research found that 1. Nonthaburi Province had the lowest smoking rate in Thailand at 14.57% and ranked 27th in alcohol consumption at 26.7% of the total population. 2. The activity "Meditation for the Buddhist Lent Period: Reduce, Refrain, Quit Alcohol and Cigarettes", held at Wat Bang Oi Chang from November 2021 to September 2022, utilized Buddhist principles to address the alcohol and cigarette issues in the community. The activity emphasized community participation, and the outcomes from monitoring and evaluation helped improve and expand the activities to other temples in the province to stimulate behavior change. 3. The policy proposals included 3.1 Establishing joint task forces and provincial committees to design clear and budget-consistent action plans with regular meetings to review and adjust policies, 3.2 Developing training curricula for personnel at all levels and using multi-channel media platforms to raise awareness and expand community campaigns, 3.3 Encouraging community, private sector, and government agency involvement in designing and conducting activities, promoting participation and resource support for sustainable operations.

Keywords: Health Promotion; Social Network; Alcohol Reduction; Buddhist Integration

บทนำ

สุขภาวะทางสังคมที่มีรากฐานมาจากคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความสงบสุขของประเทศและประชาชน ประเทศที่มีการปกครองและประชาชนที่ยึดถือหลักเหล่านี้จะมีความเข้มแข็งและประชาชนมีความสุขอย่างยั่งยืน ในขณะที่ประเทศที่ขาดคุณธรรมและธรรมาภิบาลมักจะพบปัญหาทางสังคมและความไม่มั่นคง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) ปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในสังคมไทยมีการสะสมและขยายตัวมายาวนานจนกระทบถึงทุกวงการและระดับของสังคม ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งและการแตกแยกอย่างรุนแรงในชาติ ความไม่สมดุลนี้ส่งผลให้คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ต้องเข้ามาดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการเมืองและเริ่มกระบวนการปฏิรูปอย่างใหญ่โต การปฏิรูปนี้จำเป็นต้องรวมถึงการปรับปรุงคุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลในทุกระดับของสังคมไทย สถานการณ์ในระดับกลางและฐานของสังคม รวมถึงสถาบันครอบครัวที่อ่อนแอลง และชุมชนที่แตกสลายจากผลกระทบของนโยบายการพัฒนาที่ขาดความสมดุล ทำให้เยาวชนทั่วประเทศประสบความสับสนทางความคิดและพฤติกรรม เรื่องเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการฟื้นฟูและเสริมสร้างค่านิยมเชิงบวกในสังคมอย่างเร่งด่วน (นวลตา อาภาศัพท์กุล, 2552; เนติพรธณ ศรีมาจันทร์, 2552; อคิน รพีพัฒน์, 2547) แยกผิดชอบชั่วดีไม่ออก มีปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ ความรุนแรง โรคนิวเคลียร์ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ฯลฯ สังคมมีปัญหาความไม่มั่นคง ความไม่ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน คดีอาชญากรรมพุ่ง คนล้นคุก คนไข้ยาเสพติด

ล้นโรงพยาบาล คดีความมั่นคงเพิ่มขึ้นอย่างน่าตกใจ ปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยจึงนับว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศชาติสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชาติต่อไป

จากสถานการณ์ในปัจจุบัน พบว่า คนไทยมีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยมีการบริโภคแอลกอฮอล์บริสุทธิ์เฉลี่ย 13.59 ลิตรต่อคนต่อปี และมูลค่าโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงปี 2539 – 2544 สูงถึงหลายพันล้านบาทต่อปี นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีอัตราการตายจากอุบัติเหตุจราจรที่สูงกว่าหลายประเทศในเอเชียและประเทศตะวันตก โดยมีผู้เสียชีวิตเฉลี่ยปีละ 20 ต่อแสนประชากร ซึ่งสูงกว่าอินโดนีเซีย, ศรีลังกา และอินเดีย นอกจากนี้ยังมีความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมาก รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจอื่นๆ จากผลกระทบของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น โรคตับ ภาวะพหุ และการบาดเจ็บจากความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ ทำให้ตัวเลขความสูญเสียเหล่านี้มีค่าสูงถึงแสนล้านบาทต่อปี สถานการณ์นี้แสดงถึงความท้าทายอย่างมากในการจัดการและแก้ไขปัญหาการดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2558; ญัฐพล สงวนทรัพย์, 2551) หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างเพิกเฉย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ หรือ สสส. ได้จัดกิจกรรมต่างๆ มากมายเพื่อรณรงค์ให้คนไทยได้ตระหนักและหันมาลดละเลิกอบายมุขอย่างเช่น เหล้า บุหรี่ และสิ่งเสพติด

โครงการ "พักดับ ครอบพรชชา" ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยให้ประชาชนชาวไทยตระหนักถึงความสำคัญของการลดการดื่มอบายมุข โดยเภสัชกรสงกรานต์ให้คำแนะนำห้าข้อเพื่อช่วยให้หยุดดื่มเหล้าตลอดพรชชา ได้แก่ 1. หาแรงจูงใจส่วนตัว เช่น เพื่อสุขภาพหรือคนที่คุณรัก การหาเหตุผลที่แท้จริงและส่วนตัว เช่น การดูแลสุขภาพของตัวเองหรือเพื่อคนที่คุณรัก จะช่วยให้คุณมีแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการดื่มของตัวเองได้ดียิ่งขึ้น 2. มีความตั้งใจจริง และแสดงความตั้งใจนั้นต่อผู้อื่นเพื่อขอกำลังใจ เมื่อเปิดเผยความตั้งใจกับคนรอบข้าง จะได้รับกำลังใจและการสนับสนุนที่จะช่วยให้คุณสามารถยืนหยัดต่อไปได้ 3. ฝึกปฏิเสธการดื่มอย่างมั่นใจ การมีทักษะในการปฏิเสธอย่างมั่นใจเมื่อมีคนเสนอเครื่องดื่มอบายมุขให้ จะช่วยให้คุณหลีกเลี่ยงจากการตกอยู่ในสถานการณ์ที่อาจทำให้กลับไปดื่มอีกครั้ง 4. ในการลดการบริโภคแอลกอฮอล์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน คุณอาจพิจารณากิจกรรมยามว่างที่สร้างสรรค์และเป็นทางเลือกที่ดีต่อสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย ไม่เพียงแต่เป็นการใช้เวลาอย่างมีคุณค่า แต่ยังช่วยปรับปรุงสุขภาพร่างกายและจิตใจ ซึ่งรวมถึงการเพิ่มความอดทน ลดความเครียด และปรับปรุงอารมณ์ได้เป็นอย่างดี การทำงานอดิเรก เช่น การทำสวน การวาดภาพ หรืองานฝีมือ เป็นการใช้เวลาที่เป็นประโยชน์และสร้างความภูมิใจในผลงานของตนเอง ซึ่งช่วยลดความอยากดื่มและให้ความรู้สึกที่ดีต่อจิตใจ การเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ เช่น การเรียนภาษาใหม่หรือการเรียนการเล่นเครื่องดนตรี สามารถช่วยให้คุณจิตใจแจ่มใสและลดความอยากเหล้าได้ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความมั่นใจและภาวะทางสังคม และ 5. การหลีกเลี่ยงสถานที่หรือสถานการณ์ที่อาจกระตุ้นให้ดื่มเช่น การไปงานเลี้ยงหรือบาร์ ยังเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการรักษาวิถีชีวิตปราศจากแอลกอฮอล์ได้ดี การหาเพื่อนที่มีวิถีชีวิตที่สุขภาพดีหรือการเข้าร่วมกลุ่มสนับสนุนก็สามารถช่วยให้คุณมีกำลังใจในการเดินทางต่อไปในวิถีที่ดีต่อสุขภาพได้เช่นกัน (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2545; ทศพล วงษ์ระบิลนาม, 2551; อีรพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2543)

จะเห็นได้ว่าทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มีพระพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นเพราะคนไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างช้านาน จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าพระสงฆ์จะเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับโครงการเหล่านี้ในลักษณะใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปริมาณจังหวัดนทบุรี เพื่อศึกษาลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปริมาณจังหวัด

นนทบุรี และจัดกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาข้อมูลวัดต้นแบบ การจัดกิจกรรม และนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff มี 4 ด้านคือ 1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ และแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนแนวพุทธ ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539) 4 ด้าน คือ 1. ด้านกายภาพ 2. ด้านศีลภาวนา 3. ด้านจิตตภาวนา 4. ด้านปัญญาภาวนา

รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Study) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการถอดบทเรียนวัดหรือชุมชนที่มีการดำเนินการในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรี ซึ่งคณะผู้วิจัยเลือกวัดบางอ้อยช้าง ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นวัดต้นแบบในการถอดบทเรียนในครั้งนี้ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านรอบวัดบางอ้อยช้าง จำนวน 18 รูป/คน

ระยะที่ 2 เป็นการจัดกิจกรรม “อริยฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ร่วมกับเครือข่าย ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรม “อริยฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ร่วมกับเครือข่าย ประกอบด้วยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดบางอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง เทศบาลตำบลบางสีทอง ชุมชนตำบลบางสีทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง ลักษณะกิจกรรมประกอบด้วย การบรรยายพิเศษหัวข้อ โทษและภัยของเหล้าและบุหรี่ บรรยายโดยพยาบาลโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหล้าและบุหรี่ บรรยายโดยตำรวจ รวมถึงกิจกรรมอริยฐานบารมี ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา โดยเจ้าอาวาสวัดบางอ้อยช้าง

ระยะที่ 3 เป็นการขยายกิจกรรมไปยังพื้นที่ต่างๆในจังหวัด ขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกวัดในจังหวัดนนทบุรี เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 8 วัด คือ 1) วัดเชิงเลน 2) วัดโพธิ์เผือก 3) วัดอ่วมอ่อง 4) วัดโมลี 5) วัดชลประทาน 6) วัดโดนต 7) วัดบ่อ 8) วัดหงส์ทอง ซึ่งเป็นการนำเอากิจกรรม “อริยฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ข้างต้นซึ่งถอดบทเรียนมาจากวัดบางอ้อยช้าง จังหวัดนนทบุรี มาดำเนินการยังวัดต่างๆ โดยมีเป้าหมายของการจัดกิจกรรมคือจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม วัดละไม่น้อยกว่า 200 คน รวมทั้งสิ้น 1,600 คน

ระยะที่ 4 เป็นการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้เชิญภาคีเครือข่ายจำนวน 6 แห่ง ประกอบด้วยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดบางอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง เทศบาลตำบลบางสีทอง ชุมชนตำบลบางสีทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง มาจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะในการลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ สร้างและพัฒนาเครือข่ายการสร้างสุขภาวะเพื่อการลดปัจจัยเสี่ยงบุหรืและสุราในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และพัฒนานโยบายเพื่อการรณรงค์ปัจจัยเสี่ยงบุหรืและสุราในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ประชาชนที่เดินทางมาบำเพ็ญกุศลเนื่องในวันธรรมสวนะของ วัดบางอ้อยช้าง วัดเชิงเลน วัดโพธิ์เผือก วัดอ่วมอ่อง วัดโมลี วัดชลประทาน วัดโตนด วัดบ่อ วัดหงส์ทอง จำนวน 400 คน

ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-Informant) ประกอบด้วย เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ภาศิเครือข่าย และตัวแทนประชาชน จำนวน 18 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรืจังหวัดนนทบุรี และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรืจังหวัดนนทบุรี
2. แบบสำรวจความคิดเห็น ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรืจังหวัดนนทบุรี
3. แบบฟอร์มในการร่วมกิจกรรมอริชฐานจิต ซึ่งออกแบบโดยโครงการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการถอดบทเรียนวัดต้นแบบ และการจัดกิจกรรมของวัดต้นแบบ คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึก

ระยะที่ 2 เป็นจัดกิจกรรมของวัดเครือข่าย คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึก รวมถึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ Google ฟอร์ม

ระยะที่ 3 เป็นการพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรืจังหวัดนนทบุรี คณะผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย (MOU)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้มีการศึกษาในเชิงปฏิบัติการแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์ 1) ลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรืจังหวัดนนทบุรี 2) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรืจังหวัดนนทบุรี

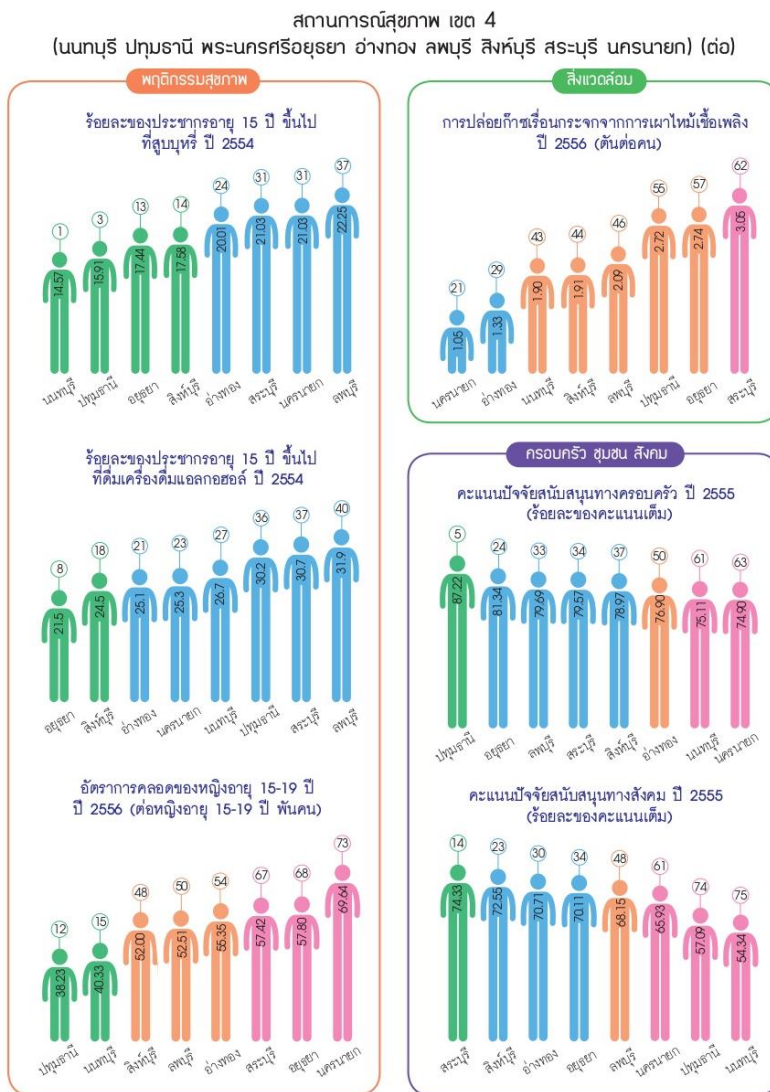

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการวิเคราะห์โดยอาศัยเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 400 คน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้านและเฉลี่ยรวมทุกด้าน

ผลการวิจัย

1. ลักษณะของวัดและหมู่บ้านต้นแบบในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่จังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ 1 รายงานสถานการณ์สุขภาพตามตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2557 (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.), 2548)

จากภาพที่ 1 พบว่า จังหวัดนนทบุรี มีอัตราการสูบบุหรี่ในประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป น้อยที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 14.57 จากประชากรทั้งจังหวัด) และมีอัตราการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ในประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป อยู่อันดับที่ 27 ของประเทศ (คิดเป็นร้อยละ 26.7 จากประชากรทั้งจังหวัด)

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบหรี่จังหวัดนนทบุรี นั้นประกอบด้วย (1) การเทศนาและการแสดงธรรม พระสงฆ์ใช้โอกาสในการเทศน์หรือบรรยายธรรมเพื่ออบรมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชน ซึ่งให้เห็นถึงโทษภัยของการดื่มสุราและการสูบบุหรี่ (2) การเป็นวิทยากรในชุมชน พระสงฆ์ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของเหล้าบหรี่ในชุมชน (3) การจัดกิจกรรม เช่น "งดเหล้า เข้าพรรษา" และ "เทเหล้า เผาบุหรี่" โดยใช้พื้นที่ภายในวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรม (4) การจัดนิทรรศการรณรงค์ แสดงบอร์ดประชาสัมพันธ์โทษภัยของเหล้าบหรี่ในพื้นที่สาธารณะภายในวัดที่ชาวบ้านผ่านไปมาให้เห็นชัดเจน (5) การป้องกันปัญหาในชุมชน โดยเฉพาะในวัดที่มีสามเณรจำนวนมาก เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ที่เล็งมีบทบาทในการให้คำปรึกษาและดูแลสามเณรรุ่นน้อง (6) การอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สร้างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล้าบหรี่ในสถานศึกษาและชุมชน (7) การขอความเมตตาจากเจ้าคณะจังหวัดและอำเภอ รณรงค์ห้ามมิให้มีปัญหาเหล้าบหรี่เข้าไปในวัดโดยเด็ดขาด (8) การเป็นหนึ่งในผู้นำการแก้ไขปัญหา พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเหล้าบหรี่ในชุมชน การมีส่วนร่วมเหล่านี้แสดงถึงการใช้หลักพุทธธรรมอย่างเข้มข้นและสอดคล้องกับการพัฒนาสังคม โดยพระสงฆ์มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาชุมชนให้มีสุขภาพดีขึ้น

วิธีคิดและวิธีการที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล้า บหรี่ ในชุมชน ประกอบด้วย (1) พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นวิทยากรในการอบรมและให้ความรู้ถึงโทษของเหล้าบหรี่ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้กับชุมชน (2) พระสงฆ์ควรมีความตระหนักและปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการหลีกเลี่ยงเหล้าบหรี่ โดยทำให้เห็นถึงความจำเป็นผู้นำทางศีลธรรมในชุมชน (3) พระสงฆ์จะต้องรับการอบรมและศึกษาเกี่ยวกับวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล้าบหรี่ เพื่อขยายองค์ความรู้ไปยังประชาชนในชุมชน (4) มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของชุมชนเกี่ยวกับโทษของเหล้าบหรี่ โดยใช้วิธีการที่เข้าใจง่ายและเป็นมิตร (5) สนับสนุนการแก้ไขกฎหมายและนโยบายให้มีความเข้มงวดมากขึ้น รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง (6) วัดควรเป็นสถานที่ปลอดจากเหล้าบหรี่ และต้องไม่มีการขายหรือการบริโภคเหล้าบหรี่ภายในหรือระหว่างงานบุญ (7) ช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาเหล้าบหรี่หางานทำ มีรายได้ และใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพเพื่อป้องกันการกลับไปใช้สารเสพติดอีก (8) จัดโครงการและกิจกรรมที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนในโรงเรียน เพื่อให้พวกเขาเข้าใจถึงโทษของเหล้าบหรี่และหลีกเลี่ยงไม่ให้เข้าใกล้ (9) การให้ผู้ที่มีปัญหาเหล้าบหรี่หาอาชีพที่เหมาะสมและมีรายได้เป็นการสร้างชีวิตใหม่ที่สามารถช่วยให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการประกอบอาชีพที่ดีและมีรายได้ทำให้พวกเขาไม่ต้องพึ่งพาเหล้าบหรี่เป็นการหนีปัญหาชีวิต นอกจากนี้ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมยังเป็นการให้พวกเขาได้มีโอกาสแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งช่วยเพิ่มความภูมิใจและการยอมรับในตนเอง และ (10) การจัดโครงการและกิจกรรมต่อต้านปัญหาเหล้าบหรี่ในโรงเรียนเป็นอีกหนึ่งวิธีที่สำคัญในการป้องกันปัญหานี้จากรากฐาน การให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงโทษภัยและผลเสียจากเหล้าบหรี่จะช่วยสร้างค่านิยมที่ดีต่อสุขภาพและส่งเสริมให้พวกเขาหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

2. กิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบหรี่จังหวัดนนทบุรี

การใช้หลักพุทธธรรมเพื่อลดปัญหาเหล้าบหรี่ในจังหวัดนนทบุรีเป็นแนวทางที่สะท้อนการผสมผสานความเชื่อทางศาสนาเข้ากับการแก้ไขปัญหาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในโครงการ "อภิชฐานจิต เข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา" ที่จัดขึ้นที่วัดบางอ้อยช้าง เริ่มตั้งแต่พฤศจิกายน 2564 จนถึงกันยายน 2565 ความพิเศษของโครงการนี้อยู่ที่การทำให้ชาวบ้านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไข

ปัญหา สร้างความรับผิดชอบร่วมและเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของเหล้า บุหรี่ที่มีต่อชุมชนของตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนเริ่มต้นจากการประชุมกับเครือข่ายต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อออกแบบแนวทางและกิจกรรมรณรงค์ที่เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการนำผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยวางแผนและดำเนินการต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงผู้คนในชุมชนได้จริง การติดตามและประเมินผลโครงการเป็นอีกขั้นตอนที่สำคัญ โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อวัดผลกระทบที่แท้จริงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของชาวบ้าน ผลลัพธ์จากการประเมินช่วยให้ทีมโครงการสามารถปรับปรุงและขยายกิจกรรมต่อไปในวัดอื่นๆ ทั่วจังหวัด โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในทัศนคติและพฤติกรรมการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ในระดับชุมชน

ภาพที่ 1 โครงการบวชใจ อธิษฐาน งดเหล้า เข้าพรรษา ถวายเป็นพระราชกุศล เครือข่ายจังหวัดนนทบุรี สาธารณสุขจังหวัด สถานีตำรวจภูธร อบต.บ้านใหม่ อบต. หนองแพร่างาย โรงเรียนบ้านใหม่ โรงเรียนบ้านหนองแพร่างาย โรงเรียนบ้านดอนตะลุมพุก กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะสงฆ์วัดอ่วมอ่องประชาชนภูมิตร

ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม คือ (1) ประชาชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2,200 คน สามารถลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ ได้ (2) ประชาชนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2,200 คน มีคุณภาพชีวิตเพิ่มมากขึ้น (3) วัดมีต้นแบบกิจกรรมในการรณรงค์ให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ (4) บ้าน วัด และชุมชน เกิดความตระหนักรู้ของโทษภัยของ เหล้า บุหรี่ และตื่นตัวในการลด ละ เลิก อย่างจริงจัง เครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ได้แก่ (1) เทศบาลตำบลบางสีทอง (2) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง (3) ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ (4) โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง (5) คณะสงฆ์จังหวัดนนทบุรี และจากการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อ

การพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรี

การเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ท่านมีความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของเหล้าและบุหรี่ปัจจุบันเป็นอย่างดี	3.41	0.620	ปานกลาง
2. ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ท่านไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับเหล้าและบุหรี่ปัจจุบัน	3.44	0.628	ปานกลาง
3. ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ท่านรณรงค์ให้คนในครอบครัวและชุมชนเห็นโทษและภัยของเหล้าและบุหรี่ปัจจุบัน	3.43	0.620	ปานกลาง
4. ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม คณะสงฆ์มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้ท่านทราบล่วงหน้า	3.43	0.621	ปานกลาง
5. ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ท่านสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมเองโดยไม่มีใครบังคับ	3.41	0.637	ปานกลาง
6. ทางวัดจัดกิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิกเหล้า บุหรี่ปัจจุบัน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” ได้เป็นอย่างดี	3.41	0.637	ปานกลาง
7. ประชาชนให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก	3.39	0.598	ปานกลาง
8. ท่านได้รับความรู้และสาระที่เป็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม	3.38	0.611	ปานกลาง
9. วิทยากรสามารถอธิบายโทษและภัยของเหล้าและบุหรี่ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี	3.39	0.583	ปานกลาง
10. วิทยากรสามารถพูดโน้มน้าวและชักจูงให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้าและบุหรี่ปัจจุบันได้	3.46	0.904	ปานกลาง
11. พระอาจารย์บรรยายธรรมเกี่ยวกับการอธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ปัจจุบัน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ได้เป็นอย่างดี	3.29	0.778	ปานกลาง
12. พระอาจารย์นำประชาชนสมาทานศีล เจริญจิตภาวนา และชักชวนให้ประชาชนลด ละ เลิก เหล้าและบุหรี่ปัจจุบัน	3.29	0.778	ปานกลาง
13. คณะทำงานมีเอกสารและสื่อในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเป็นจำนวนมากและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน	3.48	0.840	ปานกลาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัญหามหาสารคาม (ต่อ)

การเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัญหามหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
14. สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.45	0.872	ปานกลาง
15. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.45	0.813	ปานกลาง
16. หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ท่านมีความรู้เพิ่มมากขึ้น	3.39	0.778	ปานกลาง
17. หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ท่านมีแรงบัลดาลใจในการลด ละ เลิก เหล้า และบุหรี่เพิ่มมากขึ้น	3.43	0.825	ปานกลาง
18. หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ท่านสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับ ไปถ่ายทอดให้คนอื่นได้	3.42	0.830	ปานกลาง
19. กิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” เป็นกิจกรรมที่ดี และควรจัดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี	3.43	0.831	ปานกลาง
20. ท่านคิดว่ากิจกรรม “อธิษฐานจิตเข้าพรรษา ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา” สามารถ ลด ละ เลิก เหล้า บุหรี่ในประชาชนได้จริง	3.39	0.778	ปานกลาง
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	3.43	0.620	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัญหามหาสารคาม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัญหามหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัญหามหาสารคาม

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ปัญหามหาสารคาม พบว่า

1) จัดตั้งคณะทำงานร่วมกลุ่มต่างๆ ในระดับจังหวัดเพื่อสร้างแผนปฏิบัติการที่มีตัวชี้วัดและเป้าหมายชัดเจน แผนปฏิบัติการควรอิงตามงบประมาณและแหล่งทรัพยากรที่สามารถใช้ได้จริง แผนปฏิบัติการควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องทุกปี

2) สร้างคณะกรรมการและคณะกรรมการระดับจังหวัดที่มีสมาชิกจากหลากหลายภาคส่วนเพื่อรับมือกับปัญหาเหล้า บุหรี่ คณะกรรมการควรมีอำนาจในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนนโยบายที่เกี่ยวข้องตามความเหมาะสม จัดการประชุมประจำเพื่อทบทวนและวางแผนงานในระยะยาว

- 3) จัดการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรทุกระดับเพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการเลิกเหล้าบุหรี่ปัฒนาหลักสูตรเฉพาะที่เน้นการสื่อสารและการเข้าถึงชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการรณรงค์
  - 4) ใช้เครื่องมือสื่อสารหลากหลายแพลตฟอร์มเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในประชาชน วางแผนการประชาสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายชัดเจนเพื่อป้องกันและลดการบริโภคเหล้าบุหรี่ปัฒนาเครือข่ายสื่อมวลชนเพื่อขยายผลกิจกรรมรณรงค์ให้ถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง
  - 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียน วัด และองค์กรภาคเอกชนในการรณรงค์และกิจกรรมต่างๆ จัดการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชนเพื่อหาข้อตกลงและสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่
  - 6) สร้างและพัฒนาศูนย์บริการให้คำปรึกษาที่เข้าถึงได้ง่ายในพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัด ให้บริการคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและมีการติดตามผลเป็นระยะ
  - 7) ขยายเครือข่ายอาสาสมัครที่สามารถให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในระดับชุมชน ให้การสนับสนุนทรัพยากรและการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการดูแลและช่วยเหลือผู้ติดเหล้าบุหรี่ปัฒนาแนวทางจัดการและการช่วยเหลือผู้ติดเหล้าบุหรี่ปัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการประเมินและปรับปรุงกระบวนการช่วยเหลือเป็นระยะเพื่อความยั่งยืนของผลลัพธ์
  - 9) ส่งเสริมให้องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและโครงการที่เกี่ยวข้อง จัดการฝึกอบรมและสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ไขในระยะยาว
- แนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาล้ำ บุหรี่ปัฒนาในชุมชนนั้น
- 1) จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการบริโภคสุราและบุหรี่ปัฒนาต่อสุขภาพ ตั้งแต่โรงเรียนจนถึงส่วนรวมของชุมชน ใช้สื่อต่างๆ เช่น ป้ายโฆษณา สื่อสังคมออนไลน์ และเว็กรีกซ์เพื่อเผยแพร่ข้อมูล
  - 2) ชุมชนสามารถกำหนดนโยบายเช่น การจำกัดการขายเหล้าและบุหรี่ปัฒนาในพื้นที่บางส่วน หรือกำหนดเขตปลอดบุหรี่ปัฒนาเพื่อลดการสัมผัสโดยตรง
  - 3) ให้บริการคำปรึกษาและสนับสนุนสำหรับผู้ที่ต้องการเลิกบุหรี่ปัฒนาหรือลดการดื่มเหล้า รวมทั้งโปรแกรมการรักษาและการฟื้นฟู
  - 4) จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครหรือกลุ่มสนับสนุนภายในชุมชนเพื่อช่วยเหลือและดูแลกันและกันในเรื่องของการบริโภคสุราและบุหรี่ปัฒนา
  - 5) จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเช่น กีฬา หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ช่วยให้ผู้คนมีทางเลือกในการใช้เวลาว่างอื่นๆ นอกจากการดื่มสุราและสูบบุหรี่ปัฒนา
  - 6) ติดตามและประเมินผลของโปรแกรมต่างๆ ที่ดำเนินการไปแล้ว เพื่อดูความสำเร็จและปรับปรุงโปรแกรมให้เหมาะสมกับความต้องการของชุมชน
  - 7) พระสงฆ์ควรเข้าร่วมเป็นวิทยากรในโครงการพุทธธรรมบำบัดปัญหาเหล้า บุหรี่ปัฒนาในชุมชน โครงการธรรมสัญจร หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเหล้า บุหรี่ปัฒนาในชุมชนที่หน่วยงานของรัฐได้จัดขึ้น
  - 8) สนับสนุนให้ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาล้ำ บุหรี่ปัฒนาในชุมชน แม้แต่การถวายหมาก พลู บุหรี่ปัฒนาแก่พระสงฆ์ก็ควรรณรงค์ให้งดอย่างจริงจัง ปรับเปลี่ยนแนวคิดของประชาชนถึงแม้จะเป็นประเพณี ค่านิยมที่เคยปฏิบัติแต่ต้องชี้แจงให้เห็นถึงโทษภัยที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกายสังคม และสิ่งแวดล้อม
  - 9) ใช้หลัก “ปรับทุกข์ ผูกมิตร สร้างหลัก ปักฐาน” คือต้องสร้างความคุ้นเคยกับทุกคน ทุกฝ่ายทั้งผู้ค้าผู้เสพ และหน่วยงานของรัฐ ประสานให้ทุกฝ่ายเข้าใจซึ่งกันและกันแล้วหาทางออกร่วมกัน
  - 10) หน่วยงานของรัฐ คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ต้องจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินโครงการเกี่ยวกับปัญหาล้ำ บุหรี่ปัฒนาให้ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ เพราะถือเป็นกำลังใจของผู้จัดกิจกรรม

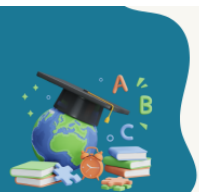

ภาพที่ 2 จัดกิจกรรมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย ระหว่าง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กับ วัดบางอ้อยช้าง โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง เทศบาลตำบลบางสีทอง ชุมชนตำบลบางสีทอง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางสีทอง วันที่ 23 สิงหาคม 2565

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ยังจังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและนำเสนอและนำมาอภิปรายดังนี้

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมในการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมในการลดเหล้าบุหรี่ยังจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีมุมมองต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดเหล้าบุหรี่ยังพุทธบูรณาการไม่มากนัก อาจเป็นเพราะด้วยว่ากลุ่มพระสงฆ์ที่ลงมือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังมีอยู่จำนวนน้อย และภาพข่าวทางสื่อสารมวลชนที่นำเสนอข่าวพระสงฆ์ในทางลบ เช่น พระเม้าเหล้า เป็นต้น ก็ล้วนส่งผลต่อความคิดเห็นของประชาชนทั้งสิ้น ซึ่งเหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของเนติพรณ ศรีมาจันทร์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการรณรงค์ในโครงการ DNA (Drink No Alcohol) สายพันธุ์ใหม่ไร้แอลกอฮอล์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เกิดการรับรู้ในเรื่องของแอลกอฮอล์มากขึ้น แต่ยังไม่ถึงการเปลี่ยนแปลงระดับพฤติกรรม แต่ถ้าจะให้มีการเปลี่ยนแปลงในระดับพฤติกรรมน่าจะต้องใช้เวลาและได้ซึมซับในเรื่องของแอลกอฮอล์จากการรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา ลิขหรงค์ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองการประเมิน

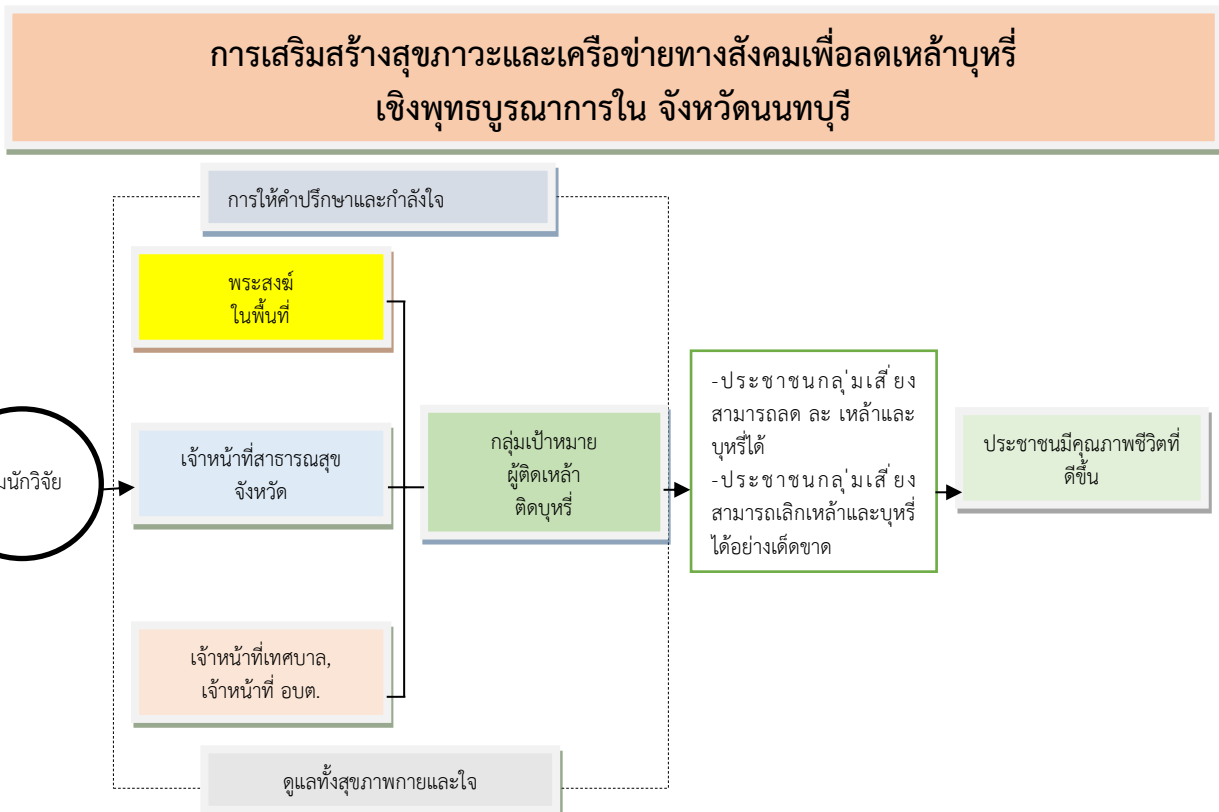

ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของมาตรการสร้างเสริมสุขภาพในประเทศไทย : กรณีศึกษามาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” ผลการวิจัยพบว่า โครงการรณรงค์ลดเหล้าเข้าพรรษาที่ดำเนินการในระดับประเทศ และระดับชุมชนมีความคุ้มค่าทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยมีอัตราส่วนต้นทุนต่อประสิทธิผลส่วนเพิ่มของการมีมาตรการระดับชุมชนคือ 21745 บาท ในเพศชายและ 36037 บาท ในเพศหญิง และที่ระดับความเต็มใจจ่ายที่ 160000 บาทต่อปีสุขภาพะพบว่าผู้ที่ดื่มระดับเสี่ยง ระดับอันตรายและแบบติดมีโอกาที่จะมีความคุ้มค่าประมาณร้อยละ 99 ในเพศชายและมากกว่าร้อยละ 80 ในเพศหญิง

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่อช่วยลดและเลิกเหล้าบุหรี่ โดยการทำงานร่วมกับหลายภาคส่วน รวมถึงสาธารณสุขจังหวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กิจกรรมนี้ใช้หลักธรรมทางพระพุทธพุทธเป็นเครื่องมือหลักในการส่งเสริมและปลูกฝังพฤติกรรมที่ดี โดยพระสงฆ์ให้คำปรึกษา กำลังใจ และดูแลสุขภาพกายและใจให้กับผู้ที่ติดเหล้าบุหรี่ ผลลัพธ์จากโครงการนี้แสดงให้เห็นว่า การมีพระสงฆ์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์ช่วยให้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีการลดการบริโภคและเลิกเหล้าบุหรี่เป็นจำนวนมาก การใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและพิธีกรรม เช่น การอธิษฐานจิตเข้าพรรษาเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีเป้าหมายในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ผลลัพธ์ที่ดี นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นที่ยอมรับในชุมชน ส่งผลให้เกิดการสนับสนุนและความร่วมมือในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในกา ลดและเลิกเหล้าบุหรี่ยังยืนตามแผนภาพองค์ความรู้ใหม่ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จัดทำนโยบายเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาและสังคมที่หลีกเลี่ยงการใช้สุราและบุหรี่ โดยอาศัยหลักการไม่ทำร้ายตนเองและผู้อื่น ตามหลักของการเมตตาและกรุณา
2. สนับสนุนการจัดตั้ง 'ศูนย์การเรียนรู้การเลิกเหล้าบุหรี่แบบพุทธ' ที่ใช้หลักธรรมะในการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดเหล้าบุหรี่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. สร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนธรรมมาสน์ในแต่ละหมู่บ้านเพื่อนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการต่อต้านการบริโภคสุราและบุหรี่
2. จัดโครงการ 'ทำดีด้วยหัวใจ ลดเหล้าบุหรี่เพื่อสุขภาพ' ที่มีกิจกรรมทำบุญ ปฏิบัติธรรม และกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อดึงดูดความสนใจและส่งเสริมการเลิกบุหรี่และการดื่มเหล้า

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยผลกระทบของการใช้หลักพุทธธรรมในการลดและเลิกสุราและบุหรี่ในชุมชน
2. วิจัยเพื่อพัฒนาโมเดลการป้องกันและบำบัดสุราและบุหรี่โดยใช้หลักธรรมะที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). ข้อมูลสถิติผู้สูงอายุประเทศไทย 2559. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2558). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สำหรับวัยทำงาน. กรุงเทพฯ: กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
- ชาติชาย ฌ เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมกับพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมด้าเพรส จำกัด.
- ณัฐพล สงวนทรัพย์. (2551). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดเพื่อสังคมเชิงเครือข่ายในโครงการรณรงค์เพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ทศพล วงษ์ระบิลนาม. (2551). โครงการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์รณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา BUDDHIST LENT ALCOHOL SOBERITY PRINT AD DESIGN PROJECT (ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ศิลปกรรมออกแบบนิเทศศิลป์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านาวิทยา.
- นวลตา อาภาคัพพะกุล. (2552). การศึกษาพฤติกรรมผู้ดื่มและผู้ขายยาตองวิถีชุมชนภาคใต้ กรณีศึกษา เขตชุมชนเมือง จังหวัดสงขลา (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- เนติพรรณ ศรีมาจันทร์. (2552). ประสิทธิภาพของการรณรงค์ในโครงการ DNA Drink No Alcohol สายพันธุ์ใหม่ไร้แอลกอฮอล์ (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พัทธรา ลีฬหวงศ์. (2561). การพัฒนาแบบจำลองการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของมาตรการสร้างเสริมสุขภาพในประเทศไทย: กรณีศึกษามาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2558). รายงานสถานการณ์สุขภาพตามตัวชี้วัดสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2557. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเอง ของแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม*

DEVELOP MECHANISMS TO PROMOTE HEALTH BY ELEVATE THE SPIRIT OF SELF-RELIANCE OF THE ELDERLY TO BE ELDER BUDDHIST LEADER

บุษกร วัฒนบุตร

Busakorn Watthanabut

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

North Bangkok University

Corresponding Author E-mail : busaaiey2516@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างและพัฒนา กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาพโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม 2. เพื่อสร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 24 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction)

ผลการวิจัย พบว่า 1. การสร้างและพัฒนา กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาพ โดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม พบว่าหลักสูตรที่ใช้ในการ พัฒนาส่งเสริมสุขภาพโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมคือ หลักสูตร “โพชฌงค์” ประกอบด้วย องค์ที่ 1 คือ สติ องค์ที่ 2 คือ ธัมมวิจยะ องค์ที่ 3 คือ วิริยะ องค์ที่ 4 คือ ปิติ องค์ที่ 5 คือ ปัสสัทธิ องค์ที่ 6 คือ สมาธิ องค์ที่ 7 คือ อุเบกขา ธรรมทั้ง 7 อย่างนี้ ไม่ต้องมีครบทั้งหมดก็ ช่วยให้จิตใจสงบ 2. การสร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดย แกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม พบว่ากลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของ ผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม บุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนกลไกก็คือ แกนนำผู้สูงอายุพุทธ ธรรมในพื้นที่, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด และ เจ้าหน้าที่เทศบาล, เจ้าหน้าที่ อบต. ทำหน้าที่ในการดูแล ผู้สูงอายุทั้งทางกายและใจ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพถูกต้อง เหมาะสม นับเป็นการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: กลไกการพัฒนา; การส่งเสริมสุขภาพ; การยกระดับจิตการพึ่งตนเอง; แกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

Abstract

The research aimed to: 1. Develop mechanisms, curricula, and activities to promote health by enhancing self-reliance among the elderly to become leading figures in Buddhist spirituality. 2. Create and develop mechanisms to enhance the potential and abilities of bedridden elderly, led by elderly Buddhist leaders. This was a qualitative research employing

*Received May 15, 2023; Revised June 20, 2023; Accepted July 25, 2023

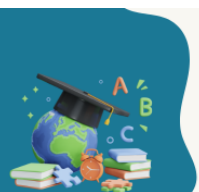
interviews with 24 key informants. Data collection tools included interviews and focus group discussions. Data analysis was conducted through analytic induction.

Research findings revealed that: 1. The development of mechanisms, curricula, and activities to promote health by enhancing self-reliance among the elderly to become leading figures in Buddhist spirituality resulted in the identification of the "Pochang" curriculum, comprising seven elements: mindfulness, wisdom, diligence, tranquility, concentration, reflection, and insight, each contributing to mental well-being. 2. The creation and development of mechanisms to enhance the potential and abilities of bedridden elderly, led by elderly Buddhist leaders, involved vital individuals such as local elderly Buddhist leaders, provincial public health officers, municipal officers, and sub-district administrative organization officers, who collectively provided physical and emotional care to the elderly, resulting in proper care, appropriate health behaviors, and improved self-reliance among the elderly.

Keywords: Development Mechanisms; Health Promotion; Self-Reliance Enhancement; Elderly Buddhist Leaders

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” หรือ “Aged Society” ในปัจจุบันได้กลายเป็นประเด็นปัญหาที่ทั่วโลกต่างจับจ้องและให้ความสนใจกับกระแสดังกล่าวเป็นอย่างมาก (เกรียงศักดิ์เชื้อเลื่อมและคณะ, 2554) เนื่องจากมีผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ไม่ว่าจะเป็นปัญหาผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ที่มีแนวโน้มลดลงเป็นเงาตามตัวและส่งผลกระทบต่อรายได้ต่อหัวของประชากร การออมและการลงทุน งบประมาณของรัฐบาล ตลาดผลิตภัณฑ์และบริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการเงินและด้านสุขภาพ ฯลฯ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ, 2556) ด้วยเหตุนี้ในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้จึงพากันตื่นตัวและเตรียมแผนรองรับสถานการณ์นี้อย่างเร่งด่วนประกอบกับความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้ประชากรมี อายุยืนยาวขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการวางแผนครอบครัวตั้งแต่ปี 2525 จึงทำให้อัตราการเกิดลดลง สัดส่วนของผู้สูงอายุจึงมากขึ้นตามลำดับ และมีอายุคาดเฉลี่ย (Life Expectancy) เพิ่มขึ้น โดยเพศชายจะมีอายุคาดเฉลี่ยประมาณ 69 ปี ขณะที่เพศหญิงจะมีอายุคาดเฉลี่ยประมาณ 75 ปี นอกจากนี้ จากการสำรวจของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า ในปี 2557 กลุ่มประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเริ่มมีสัดส่วนมากกว่า 10% และเพิ่มขึ้นเป็น 11% หรือประมาณ 7 ล้านคนในปัจจุบัน ซึ่งคาดการณ์ว่า ในปี 2567 หรือในอีก 15 ปีข้างหน้า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีสัดส่วนมากกว่า 20% ซึ่งจะเท่ากับสัดส่วนของกลุ่มเด็ก และในปี 2573 จะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของกลุ่ม เด็ก หรือประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศ จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2548-2553 จำแนกตามกลุ่มอายุและเพศและอัตราส่วนเพศที่วราชอาณาจักรจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ ปลายปี 2547 เช่นเดียวกับในหลายประเทศทั่วโลกที่มีความก้าวหน้าทางการแพทย์ ซึ่งในเรื่องนี้สหประชาชาติ ได้ให้นิยามว่า ประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เป็นสัดส่วนเกิน 10% หรืออายุ 65 ปีขึ้นไป เกิน 7% ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าประเทศนั้นได้ก้าวเข้าสู่ สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เมื่อสัดส่วน

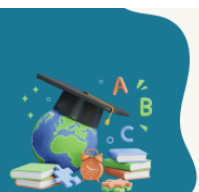

ประชากรอายุ 60 ปี เพิ่มขึ้น 20% และอายุ 65 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น 14% “การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทำให้อัตราส่วนภาระพึ่งพิงหรือภาระโดยรวมที่ประชากรวัยทำงานจะต้องเลี้ยงดูประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น ฉะนั้นหมายถึง งบประมาณมหาศาลที่จะต้องนำมาดูแลคนทั้งสองกลุ่มซึ่งถือเป็นภาระหนักหน่วงที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่เช่นเดียวกับเรา ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วในแถบยุโรปหลายประเทศ หรือประเทศสหรัฐอเมริกา แม้กระทั่งญี่ปุ่นเอง ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ โดยมีการวางแผนให้ประชาชนของเขาทุกคนมีเงินออมตั้งแต่วัยทำงาน เพื่อให้ประชาชนของเขามีเงินเลี้ยงดูตนเองเมื่อถึงวัยเกษียณ โดยรัฐบาลจะจ่ายสมทบให้เดือนละ 5 หมื่นเยนทุกเดือน รวมถึงมีการเตรียมความพร้อมด้านสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุเพิ่มเติมในทุกเมือง (ชนิตา สุ่มมาตย์, 2551)

สำหรับกลไกการขับเคลื่อนศักยภาพและขีดความสามารถของผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 13 กำหนดให้จัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ โดยสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์ เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนผู้สูงอายุ การดำเนินงานกองทุนผู้สูงอายุ ได้มีการสนับสนุนในกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม ได้แก่ การให้การสนับสนุนโครงการที่ขอรับการสนับสนุนและการให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ รายบุคคล และรายกลุ่ม ได้เริ่มให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ/กลุ่ม/ชมรม/องค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2550 ใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ อาทิเช่น การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ, การศึกษา ศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต, การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม เพื่อเป็นการพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน โดยการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณสุขอื่น, การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง รวมทั้ง การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมทั้ง ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ เรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัตินี้

ปัญหาในระบบประกันสุขภาพของไทยว่ายังขาดการเข้าถึงบริการสาธารณสุขในผู้สูงอายุ เนื่องจากขาดระบบคมนาคมที่ดีและราคาถูกเพียงพอ ขาดผู้ดูแลที่จะพาผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหวเข้ามารับบริการ และระบบดูแลสุขภาพเบื้องต้นในชุมชนผ่านระบบอาสาสมัครและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังทำงานได้ไม่เต็มที่และมีช่องว่างให้พัฒนา ทั้งนี้ ภายหลังจากเปิดผลการศึกษา ธนาคารโลกเปิดเวทีเสวนาต่อในหัวข้อ “เราจะพัฒนาระบบสนับสนุนทางสังคมอย่างไร ให้ผู้สูงอายุที่ยากจนเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ดีขึ้น” หรือ “how to improve the social support system to give the elderly poor better access to health care services” โดยเชิญผู้ร่วมเสวนาจากกระทรวงที่รับผิดชอบประเด็นต่าง ๆ ตามปรากฏในรายงาน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม และกระทรวงมหาดไทย ซึ่งดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เริ่มต้นจากกระทรวงสาธารณสุขในฐานะเจ้าภาพดูแลระบบสาธารณสุขทั่วประเทศ นพ.เอกชัย เพียรศรีวัชรา ผู้อำนวยการ ศูนย์อนามัยที่ 9 กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า ช่วงปีที่ผ่านมากกระทรวงได้ดำเนินงานคืบหน้ามากในหลายประเด็น โดยเมื่อสิ้นปี 2558 ตนเองได้เป็นตัวแทนกระทรวงไปประชุมหารือที่องค์กรการ

อนามัยโลก หรือ WHO (World Health Organization) กับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ว่าด้วยเรื่อง “Aging and health” ซึ่งเป็นประเด็นใหญ่ที่โลกกำลังเผชิญและต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ กรอบยุทธศาสตร์ระยะเวลา 5 ปี จากปี 2559-2563 ภายใต้กรอบแนวคิดและวิสัยทัศน์ใหม่ว่า “A world in which everyone experiences Healthy Aging” รวมทั้งสิ้น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ทุกประเทศต้องขับเคลื่อนนโยบายว่าด้วยเรื่องของผู้สูงอายุและการพัฒนาสุขภาพ 2) จะต้องปรับระบบบริการสุขภาพที่สอดคล้องตรงความต้องการของผู้สูงอายุ 3) สร้างสภาพแวดล้อม สิ่งแวดล้อม ชุมชน เมือง และสังคมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญมาก 4) การพัฒนาระบบการดูแลระยะยาว ที่เรียกว่า Long-Term Care 5) การกำกับติดตามประเมินวิจัยและพัฒนา โดยการนำร่องบริการเชิงรุก ดูแลถึงบ้าน ตั้งเป้าปีแรก 100,000 ราย จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนเสมอภาคว่าด้วยเรื่องของผู้สูงอายุ โดยจับมือกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญมุ่งเน้นไปที่ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง

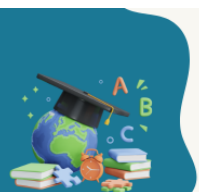
ยุทธศาสตร์แรก ว่าด้วยเรื่องการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุ เพื่อให้อยู่ในกลุ่มที่แข็งแรงให้นานที่สุด ไม่ต้องประสบปัญหาสุขภาพจนต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง โดยกระทรวงจะเน้นไปที่การให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น สมุดบันทึกสุขภาพผู้สูงอายุ คู่มือแนวทางการตรวจคัดกรองผู้สูงอายุ หนังสือยากันลึมยากันลึมนั้น แนวทางเฝ้าระวังการหกล้มและแนวทางป้องกันภาวะสมองเสื่อมที่เหมาะสม เป็นต้น

ยุทธศาสตร์ที่สอง ว่าด้วยเรื่องการปรับระบบบริการ 2-3 ปีที่ผ่านมา กระทรวงจัดทำโครงการ “70 ปี ไม่มีคิว” เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการสุขภาพได้ก่อนกลุ่มอื่น ตามหลักการจัดลำดับความสำคัญ (First Priority) ให้แก่ผู้สูงอายุก่อน แต่ยังคงพบปัญหาว่าผู้ที่มารับบริการเกินครึ่งมักเป็นผู้สูงอายุอยู่แล้ว การบริการจึงอาจจะไม่รวดเร็วอย่างที่ตั้งใจไว้ในตอนต้น

ยุทธศาสตร์ที่สาม ว่าด้วยการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ กระทรวงปรับปรุงให้สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งเอื้อต่อผู้สูงอายุ ตัวอย่างเช่น ปรับปรุงห้องน้ำใหม่ทั้งหมดให้ผู้สูงอายุใช้บริการได้สะดวกปลอดภัย ซึ่งพัฒนาเกือบครบหมดแล้ว เป็นต้น

นอกจากนี้ สำหรับผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ไม่สามารถเดินทางได้สะดวก กระทรวงได้พัฒนาสถานบริการสาธารณสุขขนาดย่อยตั้งแต่ระดับอำเภอลงไปให้สามารถให้บริการทางการแพทย์ที่หลากหลายขึ้น จากเดิมที่ผู้สูงอายุจะต้องเดินทางมายังโรงพยาบาลประจำจังหวัดหรือโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในเมือง เช่น การฟอกไต การให้เคมีบำบัด เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถทำได้ครบทั้งหมด แต่กระทรวงกำลังพยายามขยายขอบเขตออกไปเรื่อย ๆ

จากนโยบายระดับชาติและนานาชาติข้างต้นผู้วิจัยจึง สะท้อนให้เห็นความสำคัญและกรอบนโยบายในการสร้างกลไกและพัฒนาศักยภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยกำหนดให้จัดการด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างกลไกในการสร้างขีดความสามารถของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุมี โอกาสการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถของตนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยระบุบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุและบุคคลทั่วไปในและระบุสวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งการกล่าวถึงสิทธิของผู้สูงอายุโดยตรงที่ จะได้รับการบริการพื้นฐานจากสังคม เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ และกรอบการจัดทำแผนงาน และนโยบายของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นอีกแนวทางในการสร้างระบบและกลไกต่อเนื่องตลอดวงจรชีวิตสำหรับเพื่อผู้สูงอายุที่สำคัญ โดยการระดมทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมในการช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมผู้สูงอายุให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง และมีความสุขได้ในสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนา กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม
2. เพื่อสร้างและพัฒนากลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เน้นศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดภูมิคุ้มกันทางใจ (RQ - Resilience Quotient) แนวคิด Quality of life and society ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของบุคคล แนวคิดการดำเนินชีวิตของ Dr.Viktor E. Frankl (the will to live, the will to suffer, the will to born, the will to die) แนวคิดทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักไตรลักษณ์ แนวคิดระดับการพัฒนาจิตตามแนวพระพุทธ ศาสนา 4 ระดับ คือ ระดับศีล 5 ระดับอุโบสถศีล ระดับสมถภาวนา และระดับวิปัสสนาภาวนา (ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ) หลักพุทธธรรมในการดูแลสุขภาพ ได้แก่ กายภาวนา (พัฒนาร่างกายให้แข็งแรง) สีสภาวนา (พัฒนาความสัมพันธ์) จิตตภาวนา (พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง) ปัญญาภาวนา (พัฒนาความรู้ความเข้าใจ) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539; พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2542) แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ แนวคิด 4 ป. 3 ต. ได้แก่ ปรับอารมณ์ ปรับความคิด ปรับพฤติกรรม ปรับเป้าหมายของชีวิต เติมศรัทธา เติมความสัมพันธ์ เติมจิตใจให้เข้มแข็ง แนวคิดการจัดโรงเรียนผู้สูงอายุ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสุขภาพจิตผู้สูงอายุ หลักการดูแลผู้ป่วยติดเตียง ได้แก่ การดูแลภายในครอบครัว การดูแลภายในสถาบัน การดูแลโดยชุมชน และการดูแลโดยสถานการณพิเศษ แนวทางความช่วยเหลือผู้สูงอายุ เช่น การประเมินความปลอดภัย การประเมินความต้องการ การใช้ชีวิต ความเสี่ยง การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม แนวคิดการดูแลผู้สูงอายุด้วยตัวผู้สูงอายุ เช่น การมีสุขภาพดี การทำงาน ความมั่นคงในชีวิต ปัจจัยในการดูแลผู้สูงอายุ ประกอบด้วยด้านกาย ส่งเสริมให้ผู้ป่วยและญาติมีสุขภาพกายที่แข็งแรง มีสุขภาพดี ด้านศีล ส่งเสริมให้มีระเบียบวินัยในการดูแลตนเองและคนรอบข้าง ด้านจิต ส่งเสริมคุณภาพจิตและสมรรถภาพจิต ด้านปัญญา เรียนรู้ความจริง แก้ไขปัญหาได้ ทำให้เกิดความสุข โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการวิจัย

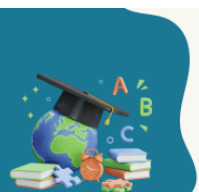
เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา R&D (Research and Development) โดยมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและพัฒนา กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมมีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

1.1 รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1.1 การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับ กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมจำนวน 12 คน

1.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม จำนวน 3 ข้อ

หลังจากผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแล้วทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยขอความอนุเคราะห์จากทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ 1) ดร.นพ.จำลอง ดิษยวาทิช 2) รศ.ดร.พระสุธีวีรบัณฑิต 3) ดร. วณิสรา เชาว์นิยม

เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแนวคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1.4.1 การนัดหมายวันเวลาจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ คณะผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวันเวลาที่จัดกิจกรรมสนทนาดังกล่าว

1.4.2 หลังจากตกลงดังที่นัดหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย 1 วัน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ

1.4.3 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม

1.4.4 ขณะสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

1.4.5 สรุปผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

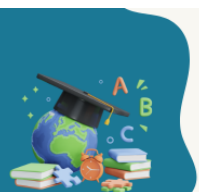
1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

1.6 การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 สร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพชีวิตความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม มีขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

2.1 รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมรวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม จำนวน 12 คน

2.3 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนนี้ คือ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนา กลไกการสร้างเสริมศักยภาพขีดความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม จำนวน 3 ข้อ

หลังจากผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแล้วทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยขอความอนุเคราะห์จากทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน คือ 1) ดร.นพ.จำลอง ดิษยวาทิช 2) รศ.ดร.พระสุธีวีรบัณฑิต 3) ดร. วรสราราชารวีนิยม

เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแนวคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

2.4.1 การนัดหมายวันเวลาจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ คณะผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวันเวลาที่จัดกิจกรรมสนทนาดังกล่าว

2.4.2 หลังจากตกลงตั้งที่นัดหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย 1 วัน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มเฉพาะ

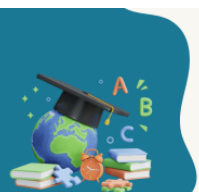
2.4.3 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม

2.4.4 ขณะสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

2.4.5 สรุปผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้

เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

2.6 การนำเสนอข้อมูล

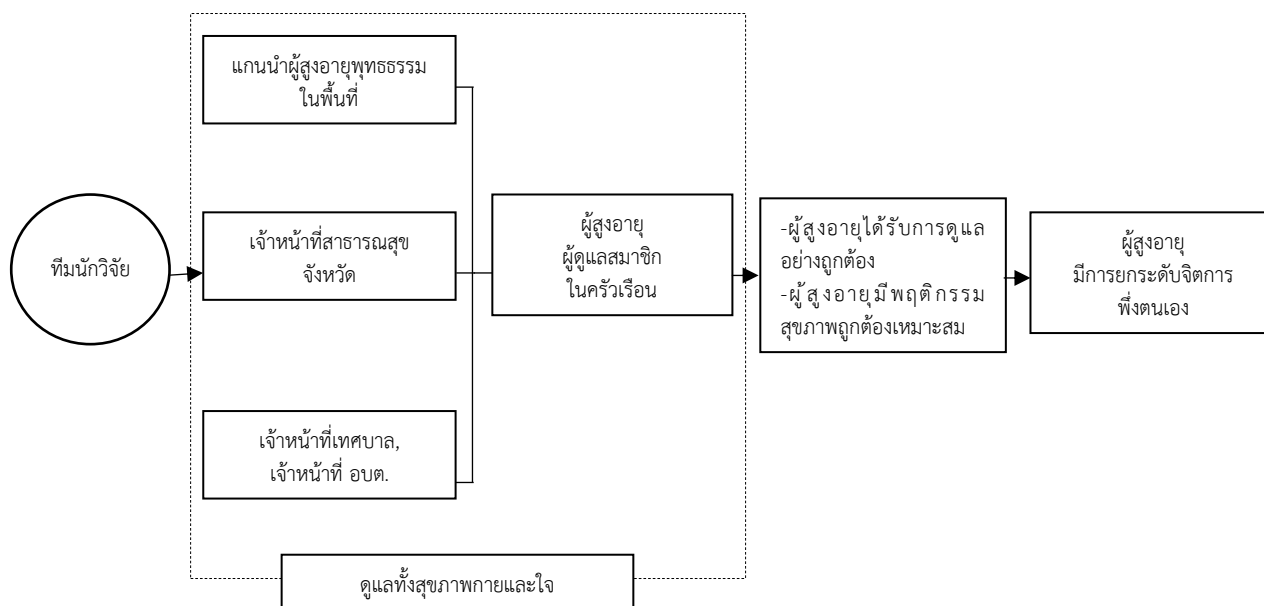
นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. กลไก หลักสูตร และกิจกรรม การพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

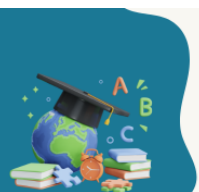
จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ร่วมกับแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม การตระหนักถึงยุทธศาสตร์ชาติที่เน้นการให้ความสำคัญของการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุส่งเสริมผู้สูงอายุให้มีสุขภาพตามมาตรฐานสุขภาพผู้สูงอายุที่พึงประสงค์ มีการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่มีคุณภาพ เชื่อมโยงจากสถานบริการสู่ชุมชน โดยการสร้างความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการส่งเสริมสุขภาพและการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ด้วยการสร้างกลไกเพื่อพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม ดังนี้

กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

ภาพที่ 1 กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่ากลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม บุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนกลไกก็คือ แกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมในพื้นที่, เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด และ เจ้าหน้าที่เทศบาล, เจ้าหน้าที่ อบต. ทำหน้าที่ในการดูแล

ผู้สูงอายุทั้งทางกายและใจ ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมสุขภาพถูกต้องเหมาะสม นับเป็นการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุ

สำหรับกิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมนั้น ผู้วิจัยพบว่า แกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมจะต้องมีกิจกรรมที่มีเกณฑ์ดำเนินงาน ได้แก่

1. มีคำสั่งแต่งตั้งให้อาสาสมัครเป็นลายลักษณ์อักษร
2. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองให้เหมาะสมกับบริบท
3. มีการกำหนดแผนการทำงานการประเมินผล การติดตาม การดูแล ผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่ม (กลุ่ม 1, กลุ่ม 2, กลุ่ม 3) ตามที่ได้รับมอบหมาย
4. มีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดได้ทันเวลาและเหมาะสมกับบริบท ดังนี้
  - 4.1 มีการสำรวจผู้สูงอายุในชุมชนตามความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน (ADL) ได้ 100%
  - 4.2 มีการคัดกรองภาวะเสี่ยง/เฝ้าระวังตามบริบทของชุมชน
  - 4.3 มีกิจกรรมร่วม/สนับสนุนใน การให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ
  - 4.4 มีกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุที่บ้านในการดูแลผู้ป่วยกลุ่ม 2 และกลุ่ม 3
  - 4.5 มีการกำหนดจำนวนครั้งและกิจกรรมในการเยี่ยมผู้ป่วยกลุ่ม 2 และ กลุ่ม 3 ที่บ้าน อย่างถูกต้องเหมาะสมตามพยาธิสภาพของผู้สูงอายุ
  - 4.6 ผู้ดูแลผู้สูงอายุ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จากการปฏิบัติงานได้ อย่างเหมาะสมและมีการวิเคราะห์ปัญหา ได้ตามบริบท

5. อาสาสมัครได้รับการอบรม ประชุม สัมมนา ศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุอย่างน้อย 2 ครั้ง/ปี

6. มีนวัตกรรมในการดูแลผู้สูงอายุในกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

กิจกรรมของผู้สูงอายุ เช่น

ด้านที่ 1 สุขสบาย

กิจกรรมความสุขสบาย (Health) สำหรับผู้สูงอายุติดบ้าน จะเน้นไปที่การเคลื่อนไหวปฏิบัติกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะแบ่ง การประเมินออกเป็น 10 ด้าน ได้แก่ 1. การรับประทานอาหาร 2. การสวมใส่เสื้อผ้า 3. การแต่งตัว 4. การอาบน้ำ 5. การลุกนั่งจากที่นอน 6. การเดินในบ้าน/ห้อง 7. การใช้ห้องสุขา 8. การขึ้น-ลงบันได 1 ชั้น 9. การกลืนอุจจาระ 10. การกลืนปัสสาวะ

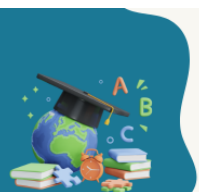
นอกจากนี้ จะประเมินภาวะเสี่ยงต่อการหกล้ม ประเมินความต้องการความช่วยเหลือ และแหล่งช่วยเหลือ

สำหรับผู้สูงอายุติดเตียง จะเน้นไปที่การเคลื่อนไหวปฏิบัติกิจวัตรประจำวันขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะแบ่ง การประเมินออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1. การอาบน้ำ การแต่งตัว 2. การแต่งกาย 3. การไปห้องสุขา 4. การเคลื่อนย้ายตนเอง 5. การควบคุมการขับถ่าย 6. การรับประทานอาหาร

ด้านที่ 2 สุขสนุก

สำหรับผู้สูงอายุติดบ้าน รูปแบบของการทำกิจกรรมหรือการแสดงออกในด้านกีฬาเบาๆ ดนตรี ศิลปะ งานอดิเรก เป็นต้น และเป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง ทำด้วยความสมัครใจ อาจทำกิจกรรมได้ทั้งเดี่ยว หรือ การรวมกลุ่ม

สำหรับผู้สูงอายุติดเตียง รูปแบบของการทำกิจกรรมนันทนาการ เพื่อให้เกิดอารมณ์เป็นสุข และ สนุกสนาน

ด้านที่ 3 สุขสง่า

สำหรับผู้สูงอายุติดบ้าน จะเน้นไปที่กิจกรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และตระหนักถึงความ มีคุณค่าในตนเอง ไม่ซึมเศร้า ท้อแท้ เครียด หงุดหงิด การมีมุมมองและความรู้สึกในแง่ดีต่อตนเอง และต่อ ผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จะประเมินจาก 1. การไม่ซึมเศร้า ไม่ท้อแท้ 2. การนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมในอดีต มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น 3. การมีความรักและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 4. แหล่งสนับสนุนทางสังคม

สำหรับผู้สูงอายุติดเตียง กิจกรรมที่เน้นเป็นลักษณะเดียวกับผู้สูงอายุติดบ้าน โดยประเมินจาก 1. การไม่ซึมเศร้า ไม่ท้อแท้ 2. การมีความรักและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 3. แหล่งสนับสนุนทางสังคม

ด้านที่ 4 สุขสว่าง

สำหรับผู้สูงอายุติดบ้าน จะเน้นไปที่ กิจกรรมที่ช่วยในการชะลอความเสื่อมทางสมอง การรับรู้ การรับความรู้สึก การเคลื่อนไหว เพิ่มไหวพริบความจำ การคิดอย่างมีเหตุผลและจัดการกับสิ่งต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะประเมิน 1. ความจำ 2. การนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมในอดีตมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น 3. ความสามารถในการเชิงภาษาการติดต่อสื่อสารด้วยคำพูดและวาจา 4. มีความสามารถทางสังคม มีความสนใจผู้อื่น และสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับผู้สูงอายุติดเตียง จะเน้นไปที่ กิจกรรมที่ช่วยในการชะลอความเสื่อมทางสมอง การรับรู้ การรับความรู้สึก การเคลื่อนไหว ความจำ

ด้านที่ 5 สุขสงบ

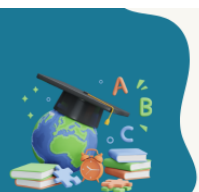
สำหรับผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง จะเน้นไปที่กิจกรรม 1. การรับรู้อารมณ์ตนเอง สามารถรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริง และสามารถควบคุมความรู้สึกได้ 2. การควบคุมอารมณ์ สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดความเครียด ไม่นอนหลับง่าย

สรุปได้ว่ากิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมสุขภาวะโดยการยกระดับจิตใจของตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม สังเกตอาการจากการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุได้แก่ การกินผิดปกติ อาจจะมีมากขึ้นกว่าเดิม ยิ่งไม่สบายใจก็ยิ่งกินมาก หรือบางคนก็ตรงข้าม คือกินน้อยลง เบื่ออาหาร ชูบพอมลงทั้งๆ ที่ไม่มีปัญหาทางร่างกาย บางคนมีอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ได้แก่ 1. การนอน อาจจะมีการนอนหลับมากกว่าปกติ เช่น มีอาการง่วงเหงา ซึม เชื่อง อยากนอนตลอดเวลา หรือบางคนก็ตรงข้ามคือ นอนไม่หลับ ตกใจตื่นตอนดึกแล้วไม่สามารถหลับต่อได้อีก บางคนอาจมีอาการฝันร้ายติดต่อกันบ่อยๆ 2. อารมณ์ผิดปกติ หงุดหงิดบ่อยขึ้น เศร้าซึม เคร่งเครียด ฉุนเฉียว วิตกกังวลมากขึ้นกว่าเดิมจนสังเกตเห็นได้และสร้างความลำบากใจให้กับครอบครัว 3. พฤติกรรมการแสดงออกที่เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น เคยเป็นคนร่าเริงแจ่มใส ช่างพูด ช่างคุย ก็กลับซึมเศร้า เงียบขรึม ไม่พูดไม่จา บางคนก็หันไปพึ่งยาเสพติด เหล้า บุหรี่ เป็นต้น บางคนอาจเคยพูดน้อยก็กลายเป็นคนพูดมากหรือแสดงความสนใจในเรื่องเพศอย่างผิดปกติ เป็นต้น 4. มีอาการเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งหาสาเหตุไม่พบ เช่น ปวดเมื่อยตามตัว ปวดศีรษะ ปวดกระดูก วิงเวียนศีรษะ ปวดท้อง เป็นต้น

ปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในผู้สูงอายุมักพบเสมอว่าปัญหาที่รบกวนจิตใจผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องสัมพันธ์สภาพในการ อยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยเฉพาะคนในครอบครัวและสิ่งที่คุณสูงอายุไวต่อความรู้สึกมากที่สุดคือการเสียหน้า การเสีย คุณค่าและการเสียความเคารพจากผู้อื่น ส่วนปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ คือเรื่องความเครียด วิตกกังวล เหงา/ว้าเหว่ รุ้ซึ่ ขี้บ่น กลัวการถูกทอดทิ้ง รุ้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า นอนไม่หลับ

2. การพัฒนากลไกการสร้างเสริมศักยภาพชีวิตความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลผู้วิจัยพบว่า การพัฒนากลไกการสร้างเสริมศักยภาพชีวิตความสามารถผู้สูงอายุติดเตียงโดยแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมควรนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาบูรณาการให้เกิดสุขภาพองค์รวม

มาเสริมสร้างการดูแลจิตใจ ด้วยการนำองค์ธรรมโพชฌงค์มาเป็นส่วนพัฒนาที่จะทำให้เกิดการเป็นผู้พอใจโดยมีกลไกการพัฒนา ดังนี้

บูรณาการองค์ประกอบให้เกิดสุขภาพเป็นองค์รวม แต่ที่ท่านต้องการก็คือ ให้องค์ธรรมทั้ง 7 นี้มาทำงานร่วมกันครบถ้วน จึงจะเรียกว่าเป็น “โพชฌงค์ ที่จะให้เกิดการตรัสรู้ ทำให้กลายเป็นผู้อื่น ให้กลายเป็นผู้บริสุทธิ์ ให้กลายเป็นผู้พอใจเสียเบิกบาน โดยที่องค์ธรรมทั้ง 7 นี้มาทำงานร่วมกันครบบริบูรณ์ เป็นองค์รวมอันหนึ่งอันเดียว ท่านแสดงลำดับวิธีการที่องค์ธรรมทั้ง 7 ประการนี้มาทำงานร่วมกัน

เริ่มต้นด้วยข้อ 1 คือสติ สติอาจจะตั้งสิ่งที่เราเกี่ยวข้องเฉพาะหน้าไว้ ให้อยู่กับจิต หรือให้จิตอยู่กับสิ่งที่พิจารณาหรือที่กระทำนั้นอย่างหนึ่ง หรือ อาจจะตั้งสิ่งที่ห่างไกลเข้ามา คือเรื่องที่ผ่านมาไปแล้ว เช่น ธรรมที่ได้เล่าเรียน มาแล้ว ก็มานึกทบทวนระลึกขึ้นในใจอย่างหนึ่ง สตินี้เป็นตัวแรกที่จะเข้าไป สัมผัสกับสิ่งที่เราเข้าไปเกี่ยวข้อง พอสติตั้งเอาไว้ ตั้งเข้ามา หรือระลึกขึ้น มาแล้ว

ต่อไปขั้นที่ 2 ก็ใช้ธรรมวิจย เลือกเฟ้นไตร่ตรองธรรม เหมือนกับที่ อาตมภาพกล่าวสักครู่นี้ว่า เมื่อจิตของเราพบปะกับอารมณ์นั้น หรือสิ่งนั้น แล้ว ก็มองให้เป็นธรรม มองให้เห็นธรรม มองอย่างท่านพระเถรี ที่มองดูเปลวเทียนก็มองเห็นธรรม เกิดความเข้าใจ หยั่งลงไปถึง ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความดับไปของสิ่งทั้งหลาย หรือถ้ามองเห็น ภาพหมู่มนุษย์กำลังวุ่นวายกัน ก็อย่าให้จิตใจปั่นป่วนวุ่นวายสับสน มองให้ เห็นแง่ด้านที่จะเกิดความกรุณา ให้จิตใจมองไปในด้านความปรารถนาดี คิด จะช่วยเหลือ หรือเป็นเรื่องน่าสงสาร ถ้าเป็นสิ่งที่ล่วงแล้ว ก็ตั้งจิตกับอารมณ์เข้ามาหากัน แล้วก็มองเห็น ธรรมในอารมณ์นั้น หรือระลึกถึงคำสอน นำเอาธรรมที่ได้เรียนมานั้น ขึ้นมา ไตร่ตรองดู เฟ้นให้เห็นความหมายเข้าใจชัดเจนดี หรือเลือกเฟ้นให้ได้ว่า ในโอกาสเช่นนี้ ขณะนี้ เราควรจะใช้ธรรมข้อไหนแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพราะ บางที่เราไม่สามารถทำใจได้ ไขว่กับสิ่งที่เราเห็นเฉพาะหน้า

ถึงแม้ท่านจะบอกว่า ให้มองอารมณ์ที่เห็นเฉพาะหน้านี้เป็นธรรมหรือ มองให้เห็นธรรม แต่เราทำไม่ไหว เราก็อาจจะระลึกนึกทบทวนไปถึงธรรมที่ ผ่านมาแล้ว เพื่อเอามาใช้ว่า ในโอกาสนี้จะเลือกเอาธรรมอะไรมาใช้จึงจะเหมาะ จึงจะเป็นประโยชน์ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ อันนี้ก็ข้อที่ 2 เรียกว่า ธรรมวิจย อย่างน้อยการที่ได้ทบทวน นึกถึงธรรมที่ได้เล่าเรียนมานั้น ก็ทำให้จิต มีงานทำ ก็สบายใจขึ้น ถ้าเลือกได้ธรรมที่ต้องการ หรือเป็นได้เข้าใจความหมาย ก็จะทำให้กำลังใจเข้มแข็งมา จิตก็จะมีแรงก้าวหน้าต่อไป

ต่อไปก็ผ่านเข้าสู่ข้อที่ 3 คือ วิริยะ ที่แปลว่าความแกล้วกล้า ความมี กำลังใจ จิตใจของเราเนิ่นนึ่งมักจะทอดลอยหุดหู่ บางทีก็ว่าเหว่ เหงา เซ้ง หรือไม่ ก็ดี้นรจนกระสับกระส่าย วุ่นวายใจ กลัดกลุ้ม ที่เป็นอย่างนี้เพราะจิตไม่มีที่ไป จิตของเราแว้งคว้าง แต่ถ้าจิตมีทางไป มันก็จะแล่นไป เพราะจิตนี้ปกติไม่หยุดนิ่ง ชอบ ไขว่คว้าวหาอารมณ์ แต่เราคว้าวอะไรที่จะให้เป็นทางเดินของจิตไม่ได้ จิตก็ ว้าวุ่นและววนเป็นวิญญูะ วิ่งพล่านในวงจรที่ไม่ดีไม่งามอยู่อย่างนั้น ทำ ความเดือดร้อนใจให้แก่ตนเอง ที่นี้ถ้าทำทางเดินให้แก่จิตได้แล้ว จิตก็จะมี พลัง ก็จะมี วิริยะ มีกำลังใจที่จะวิ่งแล่นไป

ถ้ามีธัมมวิจยะ คือมองและเป็นธรรมให้ปัญญาเกิด มีความสว่าง ขึ้นมาในอารมณ์นั้น ก็เป็นทางเดินแก่จิตได้ จิตก็จะมีทางและวิ่งแล่นไป ในทางนั้น คือมองเห็นเรื่องที่จะทำ มองเห็นทางที่จะก้าวหน้าไป รู้จุดรู้แ่งรู้วิธีที่จะแก้ไขจัดการกับเรื่องนั้น ๆ หรือที่จะปฏิบัติต่อสิ่งนั้น ๆ แล้ว ก็จะมีแรงขึ้น ก็จะมีกำลังใจขึ้น ทั้งสองข้อนี้เป็นสิ่งที่เนื่องอาศัยกัน อันนี้เรียกว่า วิริยะ คือความมีกำลังใจที่จะก้าวไป เป็นเครื่องประดับประคองจิตไม่ให้หุดหู่ ไม่ให้ ท้อแท้หรือทอดลอย พอเกิดวิริยะ จิตมีกำลังใจแล้ว ปิติ ความอิมใจก็เกิดขึ้นด้วย คนที่มี กำลังใจ ใจเข้มแข็ง ใจได้เห็นเป้าหมายอะไรขึ้นมาแล้วก็จะเกิดปิติ มีความ อิมใจขึ้น อย่างที่เรียกว่าเกิดมีความหวังท่านเปรียบเหมือนกับว่า คนหนึ่งเดินทางไกลฝ่ามามากกลางตะวันบ่าย แดดร้อนจ้า บนท้องทุ่งโล่งที่แห้งแล้ง มองหา

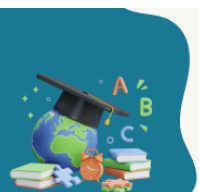

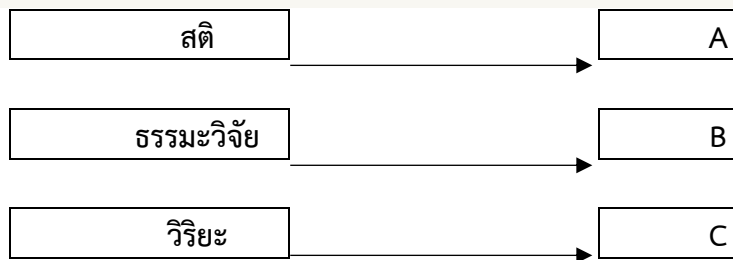
หมู่บ้านและแหล่งน้ำสะอาดด้วย ลำธาร ก็ไม่เห็น เดินไป ๆ ก็เหน็ดเหนื่อย ชักจะเมื่อยล้า ทำท่าจะเกิดความท้อแท้และท้อถอย อ่อนแรงลงไป ใจก็หวาดหวั่นกังวล เกิดความเครียด ขึ้นมา

แต่ตอนหนึ่งมองไปليب ๆ ข้างหน้าด้านหนึ่ง เห็นหมู่ไม้เขียวขจีอยู่ไกล ๆ พอเห็นอย่างนั้นก็เอาข้อมูล ที่มองเห็นในแง่ต่าง ๆ มาคิดพิจารณาตรวจสอบ กับความรู้ที่ตนมีอยู่ ก็รู้แจ้งแก่ใจว่าที่นั่นมีน้ำ พลันก็เกิดวิริยะ มีกำลังเข้มแข็ง ขึ้นมา ก้าวหน้าต่อไป และพร้อมกับการก้าวไป เดินไป หรือวิ่งไปนั้น หัวใจก็ เกิดความชุ่มชื้น เปี่ยมด้วยความหวัง ทั้งที่ยังไม่ถึงน้ำ ก็ชุ่มฉ่ำใจ เกิดความ อิ่มใจด้วยปิติ พอเกิดความอิ่มใจแล้ว ก็มีความ ผ่อนคลายสบายใจสงบลงได้ หาย เครียด เพราะคนที่เครียดกระสับกระส่ายนั้น ก็เนื่องด้วยจิตเป็นอย่างไรที่พูด เมื่อกี้ว่า หวาดหวั่น กังวล อ่างว้าง หรือวนอยู่ ติดค้างอยู่ ไม่มีที่ไป ก็ เคว้งคว้าง ๆ จิตก็ยิ่งเครียดยิ่ง กระสับกระส่าย พอจิตมีทางไปแล้ว ก็มี กำลังใจเดินหน้าไป มีความอิ่มใจ ก็มีความผ่อนคลายสบายสงบไปด้วย หาย เครียดหายกระวนกระวายใจ จิตก็ผ่อนคลายสงบระงับ กายก็ผ่อนคลาย สงบระงับ อันนี้เรียกว่า เกิดปัสสัทธิ พอเกิดปัสสัทธิแล้ว จิตซึ่งเดือดร้อนวุ่นวายเพราะความเคว้งคว้าง กระสับกระส่าย เมื่อมีทางไป แล้ว ก็เดินเข้าสู่ทางนั้น ความกระสับกระส่าย กระวนกระวาย ความหวาดหวั่นกังวลและเครียดก็หายไป จิตก็ นิ่งสงบ แน่ว แน่ไปกับการเดินทางและกิจที่จะทำในเวลานั้น ก็เกิดเป็นสมาธิขึ้น แล่นแน่ว ไปในทางนั้น วิ่งไป ทางเดียวอย่างแน่วแน่ และมีกำลังมาก ท่านเปรียบเหมือนกับน้ำที่เรารตลงมาจากที่สูง น้ำที่เราเอาภาชนะหรือ ที่บรรจุขนาดใหญ่เทลงบนยอดภูเขา ถ้าน้ำนั้นไหลลงมาอย่างกระจัดกระจาย ก็ไม่มีกำลัง แต่ถ้าเราทำทางให้ จะต่อเป็นท่อนก็ตาม หรือขุดเป็นรางน้ำก็ตาม น้ำที่ลงมาตามทางนั้นจะไหลพุ่งเป็นทางเดียว และมีกำลังมาก เหมือนจิตที่ ได้ทางของมันชัดเจนแล้ว ก็จะเป็นจิตที่ไหลแน่วไปในทางนั้น และมีกำลังมาก นี่เป็นจิตที่มีสมาธิ

เมื่อจิตมีสมาธิ ก็เป็นอันว่าทุกอย่างเดินไปด้วยดีแล้ว เมื่อจิตมีทางไป ไปในทางที่ถูกต้องสู่จุดหมาย เดิน ไปด้วยดี ไม่มีห่วงกังวล ใจก็สบาย ปล่อย วาง ฝ้าดูเฉยวางที่เป็นกลางอยู่ จิตที่ฝ้าดูเฉยนี้ คือจิตที่มีอุเบกขา เป็น กลาง ไม่เกาะเกี่ยวสิ่งใด เพราะไม่ต้องกังวลถึงงานที่ทำเหมือนอย่างคนขับรถที่ว่าเมื่อกี้ เขาเพียงร พยายามในตอนแรกคือ เร่งเครื่อง จับโนน ดิ่งนี้ เหยียบนั่น แต่เมื่อเครื่องเดินไปเรียบร้อยเข้าที่ดีแล้ว ก็ปล่อย จากนั้นก็เพียงนั่งมองดูเฉยสบายต้อยตมอยู่ และทำอะไร ๆ ไปตาม จังหวะของมันเท่านั้น ตอนนี้จะคุยจะพูด อะไรกับใครก็ยังได้ ถ้าทำอย่างนี้ได้ จิตที่เดินไปในแนวทางของการใช้ปัญญา ก็จะเจริญปัญญา เกิดความรู้ความ เข้าใจเพิ่มพูนเป็นปัญญายิ่ง ๆ ขึ้นไป ถ้าเป็นไปในทางของการทำกิจเพื่อโพธิ ก็จะเป็นบรรลุโพธิคือการตรัสรู้ เป็นอันว่า จุดเริ่มต้นที่สำคัญคือ ต้องมีสติ สตินั้นก็นำมาใช้ประโยชน์ ดังที่กล่าวแล้ว ให้มันส่งต่อกันไป ตามลำดับ เป็นธรรมที่หนุนเนื่องกัน 7 ประการ ถ้าทำได้เช่นนี้ ก็เป็นประโยชน์ช่วยให้บรรลุถึงจุดหมาย ไม่ว่าจะ เป็น ผู้ปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น หรือจะใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (พระครูภาวนาจันทคุณ, 2564)

แม้แต่ถ้าใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันถูกต้อง ก็เป็นการปฏิบัติเพื่อ ความหลุดพ้นไปด้วยในตัว เพราะ การปฏิบัติที่ว่าเพื่อความหลุดพ้นนั้น ก็คือการที่สามารถทำจิตใจของตนเอง ให้ปลอดโปร่งผ่องใสด้วยสติปัญญา จะเป็นเครื่องช่วยในทางจิตใจของแต่ละท่านทุก ๆ คน ทำให้เกิด ความโล่งเบา เป็นอิสระ ความหมายของแต่ละข้อและความสัมพันธ์กัน แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าเราจะ นำมาใช้อย่างไรในกรณีแต่ละกรณี อันนี้เป็นเพียงการพูด ให้เห็นแนวกว้าง ๆ เท่านั้น จะให้ชัดเจนได้ก็ต่อเมื่อเรานำไปใช้ ในเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ใน เรื่องแต่ละ เรื่องว่าจะใช้อย่างไรให้เห็นประจักษ์แก่ตนเอง เมื่อได้เห็นประโยชน์ ประจักษ์ขึ้นมาครั้งหนึ่ง เราก็จะมีความ ชัดเจนขึ้นและนำไปใช้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นโดยเฉพาะข้อหนึ่งที่อยากให้มีมาก ๆ ก็คือ ปิติ ความอิ่มใจ จะได้ช่วย เป็นอาหารใจ คือ นอกจากมีอาหารทางกายเป็นภักษาแล้ว ก็ขอให้มียุติเป็น ภักษาด้วย คือ มียุติเป็นอาหารใจ เป็นเครื่องส่งเสริมให้มีความสุข เมื่อมี ความสุขกายแล้ว มีความสุขใจด้วย ก็ได้ชื่อว่า เป็นผู้มีความสุขโดย สมบูรณ์ มีสุขภาพพร้อมทั้งสองด้าน คือด้านกาย และด้านใจ มีทั้งสุขภาพกายและ สุขภาพจิต ดังแผนภาพที่ 2

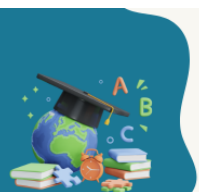

ภาพที่ 2 อธิบายลักษณะของการดูแลจิตใจ

การดูแลสุขภาพจิตใจผ่านทางผัสสะต่าง ๆ เนื่องจากผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอกทั้งหมดสามารถตัดสินที่ความรู้สึกทางใจทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เกิดจากประสาทสัมผัส หรือสภาพแวดล้อมที่เป็นมนุษย์ก็ตาม ซึ่งคำว่า “ผัสสะ” เป็นศัพท์ที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี เพราะประสบการณ์เชิงผัสสะนั้น สามารถครอบคลุมมากกว่า คำว่า ประสาทสัมผัสที่วิชาวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ได้จำกัดไว้ แค่เพียง 5 ประการ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่ในทางพระพุทธศาสนานั้น ผัสสะสัมพันธ์กับคำว่า “อายตนะ” คือ อายตนะทั้ง 5 อันมี “ใจ” เป็นส่วนที่เพิ่มเติมขึ้นจากวิทยาศาสตร์ ผัสสะ ในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความกระทบ ความประจวบกันแห่งอายตนะภายใน อายตนะภายนอก และวิญญาน อธิบายให้เข้าใจง่าย ๆ ว่า ผัสสะหรือสัมผัสทางพระพุทธศาสนามี 5 อย่าง คือ (1) จักขุสัมผัส หมายถึง ความกระทบทางตา คือ ตา+รูป+จักขุวิญญาน (2) โสตสัมผัส หมายถึง ความกระทบทางหู คือ หู+เสียง+โสตวิญญาน (3) ฆานสัมผัส หมายถึง ความกระทบทางจมูก คือ จมูก+กลิ่น+ฆานวิญญาน (4) ชิวหาสัมผัส หมายถึง ความกระทบทางลิ้น คือ ลิ้น+รส+ชิวหาวิญญาน (5) กายสัมผัส หมายถึง ความกระทบทางกาย คือ กาย+โณสุทพพะ (เช่น ร้อน เย็น อ่อน แข็ง)+กายวิญญาน และ (5) มโนสัมผัส หมายถึง ความกระทบทางใจ คือ ใจนธรรมารมณ์(สิ่งที่ใจนึกคิด)+มโนวิญญาน

การที่มนุษย์มีความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ ว่าดีหรือไม่ดีนั้น เป็นเพราะเกิดกระบวนการเปรียบเทียบสิ่งที่รับรู้กับชุดข้อมูลเก่าที่เคยมีอยู่ในระบบความจำ เรียกว่า “สัญญา” ซึ่งหมายถึง การจำได้หมายรู้ ก่อนที่ตาจะไปกระทบกับรูป คนเราโดยทั่วไปจะมีข้อมูลชุดหนึ่งที่บันทึกเอาไว้ในจิตใจหรือในสมองของเราอยู่ก่อนแล้ว เมื่อตากระทบกับรูป ก็ส่งสัญญานไปเปรียบเทียบกับชุดข้อมูลเดิม แล้วประมวลผลออกมาเป็นความรู้สึกที่ดี ไม่ดี หรือว่าเฉย ๆ ซึ่งก็จะมีชุดข้อมูลในทุก ๆ ช่องทางของการรับรู้ทั้ง 5 ช่องทาง ผลที่ประมวลผลออกมาได้ เรียกว่า “เวทนา” ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 3 กลุ่มคือ สุขเวทนา ทุกขเวทนา และ อทุกขมสุขเวทนา หรือ ไม่สุขไม่ทุกข์

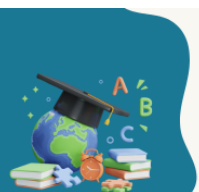
ในพระพุทธศาสนา การฝึกฝนจิตใจให้มีสติและปัญญาเพื่อไม่ให้ผัสสะหรือการรับรู้ทางประสาทสัมผัสส่งผลต่ออารมณ์เป็นเป้าหมายสำคัญ โดยผู้ปฏิบัติจะฝึกให้สามารถมองเห็นรูป ได้ยินเสียง ได้กลิ่น ได้รส รับรู้การสัมผัส และรับรู้ธรรมารมณ์ โดยไม่มีการยินดียินร้ายหรือมีอาการเกี่ยวข้อง เมื่อตากระทบกับรูป หูกระทบเสียง หรือจมูกได้กลิ่น เป็นต้น แทนที่จะปล่อยให้อารมณ์ถูกกระตุ้นในทางที่ดีหรือไม่ดี ผู้ปฏิบัติจะเรียนรู้ที่จะรับรู้พวกนั้นในแง่ของลักษณะที่เป็นธรรมชาติ โดยไม่เกิดการเจาะจงใดๆ นี้เรียกว่า "การวางเฉย" หรือ "อุเบกขา" ซึ่งหมายถึงการมีจิตที่ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งที่รับรู้ และสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงโดยไม่มีการปรุงแต่งใดๆ การฝึกอย่างนี้ช่วยลดการเกิดเวทนา (ความทุกข์) และเสวย (ความยินดีที่ผิดวิสัย) ที่เกิดจากการรับรู้ต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นการป้องกันความเครียด ความหงุดหงิด และความกังวลที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบสุขภาพของร่างกาย ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถรักษาสุขภาพจิตและร่างกายให้ดีขึ้น และดำเนินชีวิตได้อย่างมีสันติสุขมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

หลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพโดยการยกระดับจิตการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุเพื่อเป็นแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรมคือ หลักสูตร “โพชฌงค์” ประกอบด้วย องค์ที่ 1 คือ สติ องค์ที่ 2 คือ ฉัมมวิจยะ องค์ที่ 3 คือ วิริยะ องค์ที่ 4 คือ ปิตี องค์ที่ 5 คือ ปัสสัทธิ องค์ที่ 6 คือ สมภาอิ องค์ที่ 7 คือ อุเบกขา ธรรมทั้ง 7 อย่างนี้ไม่ต้องมีครบทั้งหมด แม้เพียงอย่างเดียวถ้ามีสักข้อก็ช่วยให้จิตใจสบายแล้ว เช่น มีสติ จิตใจไม่หลงใหลนั้นเพื่อนหรือมีปัสสัทธิ ใจใจผ่อนคลาย เรียบเย็น สบาย ไม่มีความเครียด ไม่กังวลอะไร แต่นี่ก็เป็นสภาพจิตที่ดีแล้ว ถ้ารู้จักมองด้วยฉัมมวิจยะก็ทำได้ ยิ่งถ้ามีวิริยะ มีกำลังใจด้วย ก็เห็นชัดเจนว่า เป็นสภาพดีที่จึงต้องการแน่ ๆ จิตใจของผู้เจ็บไข้นั้น จะไม่ต้องเป็นที่น่าห่วง กังวลแก่ท่านผู้อื่น ยิ่งมีปิตี มีสมภาอิ มีอุเบกขา ที่สร้างขึ้นมาก็ยิ่งดี ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพิทักษ์กานา สุภานุสร (2546) เรื่อง กลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท พบว่า ชุมชนมีกลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและสังคม โดยเป็นการช่วยเหลือกันทั้งระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยลูกหลาน คนในครอบครัว ผู้สูงอายุด้วยกันเอง ชุมชนและกลุ่มองค์กรทางสังคม โดยใช้กลไกทางวัฒนธรรมด้านค่านิยมเรื่องความกตัญญู การเคารพผู้อาวุโสและความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ และกลไกทางด้านหลักธรรมของพุทธศาสนา ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แลความเป็นผู้ทางพิธีกรรมและจิตวิญญาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์วิมล มณีรัตน์ และคณะ (2558) โดยเป็นการศึกษาศักยภาพของแกนนำผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: ชมรมผู้สูงอายุได้ร่มบุญ ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า แกนนำผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีศักยภาพในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการรับประทานอาหาร (2) ด้านการออกกำลังกาย (3) ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (4) ด้านการช่วยเหลือพึ่งพาระหว่างกัน ปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุของแกนนำผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุได้ร่มบุญคือ ผู้สูงอายุมีปัญหาในเรื่องความจำ และการขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับเรื่องที่แกนนำผู้สูงอายุได้ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหา คือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ปีละ 3 ครั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาโยธิน โยธโก (2560) เรื่อง บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า แนวคิดเชิงคุณค่าในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับพัฒนาการ (พัฒนาอินทรีย์ 6) การพัฒนาจิต (จิตภาวนา) และการประพฤติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาด้านสังคมในการอยู่ร่วมกัน และปัญหาด้านเศรษฐกิจและรายได้ให้ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติ เพื่อความดีความถูกต้องทั้งทางกายและจิตใจ ซึ่งเป็นพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้เป็นปกติ สามารถนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุขและเหมาะสมกับตนเอง วัดส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ มีความพร้อมในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมความสะอาดให้มีความเป็นสัดส่วน สะดวกสบาย สงบร่มรื่น พระสงฆ์ได้สร้างบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุครบทั้ง 4 ด้านคือ การส่งเสริมสุขภาพกาย การส่งเสริมสุขภาพจิต การส่งเสริมสุขภาพสังคม และการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ โดยการใช้กระบวนการและกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 6 ด้าน คือ การสวดมนต์ และปฏิบัติธรรม การส่งเสริมการพัฒนาภูมิปัญญา วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ และการสร้างรายได้ การส่งเสริมการออมทรัพย์และจัดสวัสดิการ การส่งเสริมกิจกรรมสันทนาการ และการออกกำลังกาย และการส่งเสริมการปลูกพืชสมุนไพรเป็นกระบวนการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทการเผยแผ่และการสาธารณสงเคราะห์ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ไทย

สรุปและองค์ความรู้ใหม่

กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพะโดยการยกระดับจัดการพึ่งตนเองของแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม ในการเสริมสร้างศักยภาพขีดความสามารถของผู้สูงอายุติดเตียง จะมีการพัฒนาทั้งการพัฒนาคน คือ การเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมชุมชน การพัฒนางาน คือ พัฒนาศูนย์ผู้สูงอายุต้นแบบ การพัฒนาระบบ คือ พัฒนาระบบบริการให้ผ่านมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ติดเตียง ในชุมชน, จัดทำพัฒนาระบบฐานข้อมูล/ระบบเฝ้าระวังสถานะ สุขภาพผู้สูงอายุ ฯลฯ สรุปได้ดังนี้

กลไกการพัฒนาส่งเสริมสุขภาพะ โดยการยกระดับจัดการพึ่งตนเองของแกนนำผู้สูงอายุพุทธธรรม

การเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงอายุ
การเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงอายุเป็นปัจจัยสำคัญในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพของพวกเขาอย่างเหมาะสม การเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงอายุไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับสภาพร่างกายและอาการทางแพทย์เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับมิติทางจิตใจและสังคมด้วย

การสร้างคุณค่าให้แก่ผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

1. การส่งเสริมกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพร่างกาย
2. การสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม
3. การให้การดูแลและสนับสนุนทางจิตใจ
4. การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง
5. การสนับสนุนสุขภาพจิต

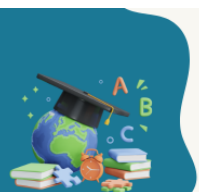
การนำกิจกรรม “โพชมงคล” ไปพัฒนาจิตใจผู้สูงอายุ

องค์ที่ 1 คือ สติ
องค์ที่ 2 คือ อิมภิกขะ
องค์ที่ 3 คือ วิริยะ
องค์ที่ 4 คือ ปิณีต
องค์ที่ 5 คือ โปชฌ์
องค์ที่ 6 คือ สมภาณี
องค์ที่ 7 คือ อุเบกขา

ผู้สูงอายุมีการยกระดับจัดการพึ่งตนเอง

ด้านเงินเป็นคนที่
ด้านเงินมี
ด้านเงินสามารถที่จะ

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สร้างนโยบายแต่ละวัดในการดูแลผู้สูงอายุ พร้อมไปกับนโยบายรัฐบาล สร้างแนวทางการดำเนินงานแก่ผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุในระดับ cluster กลุ่มผู้สูงอายุส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับจังหวัด เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และชี้แจงนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) เมื่อก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย แก่ผู้รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับสสส.แนะนำชาวพุทธทำบุญตักบาตรด้วยเมนูอาหารสุขภาพ พร้อมชวนนโยบาย 1 วัด 1 โรงพยาบาล เพื่อสุขภาพที่ดีของพระสงฆ์ ลดการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

2. กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายในการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีสุขภาพดี ลดการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โดยการจัดกิจกรรม "1 วัด 1 โรงพยาบาล" กำหนดให้ทุกโรงพยาบาลทั่วประเทศเลือกวัดเป้าหมายในพื้นที่เพื่อติดตามดูแลส่งเสริมสุขภาพพระภิกษุสงฆ์อย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องรวมทั้งขอให้พระสงฆ์ช่วยเผยแพร่ความรู้ในการดูแลสุขภาพไปสู่ประชาชน ผ่านการเทศนาธรรมเพื่อลดโรคที่เกิดจากพฤติกรรม โดยเฉพาะโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดที่กำลังเป็นปัญหาของประชากรโลก

"ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรม "1 วัด 1 โรงพยาบาล" ประกอบด้วย การจับคู่อุปถัมภ์วัดอย่างน้อยโรงพยาบาลละ 1 วัดและจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันควบคุมโรคอย่างต่อเนื่อง โดยการถวายเป็นบุญในการดูแลสุขภาพแก่พระสงฆ์ เช่น ภัตตาหารที่ดีต่อสุขภาพ การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ ชุดความรู้สำหรับพระสงฆ์ใช้ในการเทศนาแสดงธรรมแนะนำประชาชน การถวายรูป-เทียนไว้ควัน เพื่อลดมลพิษในวัด การจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ การควบคุมสัตว์นำโรค การตรวจคัดกรองสุขภาพพระสงฆ์ สนับสนุนการจัดอบรมอาสาสมัครประจำวัด (อสม.) และรณรงค์ให้ความรู้อาหารถวายพระ ใส่บาตรพระ ลด หวาน มัน เค็ม แก่ประชาชนที่รอรับบริการผู้ป่วยนอก (OPD)"

สำหรับการดำเนินกิจกรรม "1 วัด 1 โรงพยาบาล" นั้น กรมอนามัยในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์ไทยได้บริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพและส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับพระสงฆ์ เริ่มจากอาหารขอแนะนำให้ทำบุญตักบาตรด้วย "ภัตตาหารสุขภาพ" เพราะพุทธศาสนิกชนทุกคนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะช่วยส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ให้ดีขึ้นและช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้ รวมทั้งการให้ความรู้พระสงฆ์ในการดูแลผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ส่งเสริมประชาชนให้เห็นคุณค่า และตระหนักต่อผู้สูงอายุ ในฐานะเป็นปูชนียบุคคล ตามหลักของความกตัญญูกตเวท

2. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้เห็นคุณค่าแท้ของชีวิตตามหลักสัจธรรม ในการพัฒนาคุณภาพจิตของตนเอง

3. ส่งเสริมให้เกิดการวางท่าทีต่อความจริงของชีวิต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษากลไกการขับเคลื่อนศักยภาพชีวิตความสามารถของผู้สูงอายุโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม

2. การวิจัยและพัฒนาศูนย์พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุที่ตั้งในพุทธสถานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถผู้สูงอายุในการดูแลตนเอง

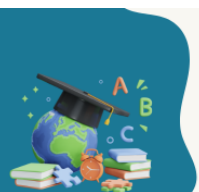

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ ซื่อเลี่ยม และคณะ. (2554). คุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุไทย. วารสารควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 37(3), 325-338.
- ชนิตา สุ่มมาตย์. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยองค์กรชุมชนในภาคอีสาน (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. (2556). การออม ความมั่นคง และบำนาญผู้สูงอายุของครัวเรือนไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ตุลระวี ไชยปัญญา. (2557). แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2542). พุทธธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาโยธิน โยธโก. (2560). บทบาทพระสงฆ์ไทยในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 17(3), 129-146.
- พิทักษณา สุภานุสร. (2546). กลไกทางวัฒนธรรมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุของชุมชนชนบท (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิมพ์ปวีณ์ มณีรัตน์, กุลชลี ตันดิรัตน์วงศ์, และสาโรจน์ เพชรมณี. (2558). การศึกษาศักยภาพของแกนนำผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กรณีศึกษา: ชมรมผู้สูงอายุไต้ร่มบุญ ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุทรรศน์, 10(1), 46-55.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คุณลักษณะเชิงพุทธสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง
ของนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรสงคราม*

BUDDHIST CHARACTERISTICS FOR PROMOTING POLITICAL LEADERSHIP
OF LOCAL POLITICIANS SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

พระมหา นิรุต ญาณวฑฺฒโธ

Phramahanirut Yanavuddho

มูลนิธิ “บวร” จตุรรัฐประชาชาติ

“Bowon” Chaturat Prachanat Foundation

Corresponding Author E-mail : note202019@gmail.com

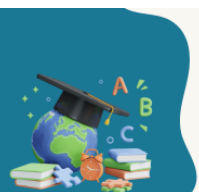
บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาคุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง 2. นำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม คือ นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการด้านศาสนา และปราชญ์ชาวบ้านด้วยการเลือกแบบเจาะจงตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน ได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ที่มีค่าดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทั้งฉบับ (S-CVI) เท่ากับ 1.00 เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูปหรือคน โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น มี 4 คุณลักษณะ คือ 1.1 ทักษะของการใช้อิทธิพล ได้แก่ ประกอบด้วยการจัดสรรงานให้เหมาะสม และถูกคน การใช้อิทธิพลในทางที่ถูกต้องและยึดถือระเบียบ การสร้างความไว้วางใจในประชาชน และการสร้างโอกาสสำคัญ 1.2 ทักษะในการมอบหมายงาน ประกอบด้วยการกำหนดเป้าหมายและงานให้ชัดเจน การสื่อสารที่ชัดเจนและกระตือรือร้น การสร้างทีมงานที่มั่นใจ และการตรวจสอบความคืบหน้าของงานที่มอบหมาย 1.3 มีความยืดหยุ่น ประกอบด้วยการมีมุมมองและพยายามขณะเผชิญหน้ากับปัญหา การรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชนและเพื่อนร่วมงาน และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ 1.4 ทักษะในการจูงใจ ประกอบด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาส่วนบุคคล การสร้างความเชื่อมั่นและความกระตือรือร้นในทีม การสื่อสารอย่างชัดเจน และการให้กำลังใจและพลังงานให้กับทีม 2. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง พบว่า ด้านจักษุมา คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความคิดที่ดีและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นได้ ส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานที่เป็นประโยชน์และยั่งยืน สามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรและมองทิศทางในอนาคตได้ ด้านวิริย คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีความรู้รอบด้าน รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง ละเอียดชัดเจน ซึ่งเกิดจากการเข้าถึงปัญหา การศึกษาอย่างลึกซึ้ง นิสสัยสัมปโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นนักประสานงานที่ดี ใส่ใจบริการประชาชน พุดจาไพเราะ เป็นนักสื่อสารที่ดี

คำสำคัญ: คุณลักษณะเชิงพุทธ; ภาวะผู้นำ; นักการเมืองท้องถิ่น

*Received July 4, 2023; Revised August 5, 2023; Accepted August 15, 2023

Abstract

This research aimed to 1. investigate the characteristics promoting political leadership qualities and 2. present Buddhist principles to enhance the leadership qualities of local politicians. It employed a qualitative research approach, gathering field data from five key informant groups: local politicians, community leaders, political science scholars, religious scholars, and residents. Twenty-five individuals were selected through purposive sampling based on their representative roles within the respective groups. Semi-structured interviews with a Scale Content Validity Index (S-CVI) 1.00 were conducted as the data collection tool. Data analysis involved content and thematic content analysis of group discussions with ten qualified participants.

The research findings revealed that: 1. Characteristics promoting political leadership qualities among local politicians comprise four key attributes: 1.1 Influence skills, including organizing suitable and inclusive events, using authority judiciously and adhering to rules, building trust with the public, and creating significant opportunities. 1.2 Delegation skills include setting clear goals and tasks, clear and enthusiastic communication, fostering confident teams, and monitoring task progress. 1.3 Flexibility, demonstrated through perseverance and effort in facing challenges, listening to community and colleague feedback, and adapting to situations. 1.4 Motivational skills involving promoting individual development, fostering team confidence and enthusiasm, clear communication, and providing encouragement and energy to the team. 2. Integrated Buddhism to enhance political leadership revealed significant findings. The Chakkhuma aspect emphasizes having a broad vision, encouraging local politicians to generate innovative ideas and effectively tackle various local issues. It fosters a positive attitude towards sustainable and beneficial initiatives, enabling local politicians to envision the organization's goals and future directions. The Vithuro aspect signifies proficiency in both personal and public endeavours. Local politicians must possess a comprehensive, profound, genuine, broad, and detailed understanding, which stems from encountering and thoroughly studying challenges. Nissayasampanno underscores the importance of cultivating strong interpersonal relationships. It entails being an adept coordinator, prioritizing public service, eloquent communication, and practical interpersonal skills.

Keywords: Buddhist Characteristics, Leadership Qualities, Local Politicians

บทนำ

คำว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นักวิชาการและผู้รู้จำนวนมากต่างพยายามศึกษา ภาวะผู้นำ ว่าอะไรทำให้บุคคลหนึ่งๆ มีความพิเศษ โดดเด่น ที่ทำให้คนอื่น ๆ เติบโตและในหลายกรณี สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ มีผู้พยายามให้

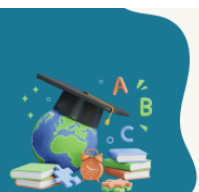
ความหมายของ ภาวะผู้นำ ว่าเป็น คุณสมบัติที่ดี เช่น สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ความสามารถของคุณคน ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม เพื่อความเข้าใจที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายของภาวะผู้นำจากผู้รู้ทั้งหลาย ดังนี้

ผู้นำ คือ บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยที่ว่าจะเป็นการอยู่รวมกันก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตามให้พากันไปด้วยดี สู่จุดหมายที่ดีงาม ที่ว่าพากันไป ก็ให้พากันไปด้วยดีนั้น หมายความว่าไปโดยสวัสดิ์ หรือโดยสวัสดิภาพ ผ่านพ้นภัยอันตรายอย่างเรียบร้อยและเป็นสุข เป็นต้น แล้วก็บรรลุถึงจุดหมายที่ดีงามโดยถูกต้องตามธรรม” หมายความว่า เป็นความจริงความแท้ ความถูกต้อง และได้มาโดยธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546) ผู้นำ คือ ผู้ชักพาให้คนอื่นเคลื่อนไหวหรือกระทำการในทิศทางที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายไว้ มีศิลปะ มีอิทธิพลต่อกลุ่มชน เพื่อให้พวกเขามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการหลายคนมีบทบาทเป็นผู้นำกันแล้ว เช่น เป็นผู้นำองค์กร ผู้นำสมาคม ผู้นำวัดและแม่กระทั่งเป็นหัวหน้าครอบครัวก็จัดว่าเป็นผู้นำ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) ภาวะผู้นำ เป็นลักษณะความสัมพันธ์รูปแบบหนึ่งระหว่างคนในกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์ที่บุคคลหนึ่งหรือหลายคน ซึ่งเราเรียกว่าผู้นำสามารถทำให้คนส่วนมากเป็นผู้ตาม ดำเนินการไปในทิศทางและวิธีการที่ผู้นำกำหนดหรือต้องการ ภาวะผู้นำ ยังมีความหมายครอบคลุมในมิติที่กว้างขวาง และหลากหลายกว่าเรื่องความ กล้าหาญ และการตัดสินใจ การเป็นผู้นำต้องมีความสามารถในการนำ ผลักดัน และสั่งการให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามเป้าหมาย และครองที่ถูกต้อง ซึ่งต้องประกอบไปด้วย ความกล้าหาญ ความสามารถในการโน้มน้าวใจและจังหวะเวลาในการตัดสินใจ (สมคิด จาตุศรีพิทักษ์, 2544)

และผู้นำจะต้องยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในเรื่องของการเสียสละ พากเพียรอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทุ่มเทศปัญญา มุ่งทำงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว (วิกรม กรมดิษฐ์, 2551) ผู้นำตามธรรมชาติจึงจะเป็นผู้นำที่แท้โดยมีคุณลักษณะที่ 1) ฉลาด ผู้นำตามธรรมชาติจะฉลาดกว่าผู้นำที่มาจากแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง เพราะการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งมักมีเหตุปัจจัยที่ไม่ได้ของแท้ แต่ในการกระบวนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ของแท้จะปรากฏให้ได้รับเสมอ 2) เป็นคนที่เห็นแก่ส่วนรวม ทำให้ส่วนรวมมีกำลังในการทำงานร่วมกัน ความเห็นแก่ตัวหรือเห็นแก่ส่วนรวมจะปรากฏให้ผู้คนได้รับรู้ แต่ในการแต่งตั้งและเลือกตั้ง คุณสมบัติเหล่านี้ไม่ปรากฏ 3) เป็นคนติดต่อสื่อสารกับคนรู้เรื่อง ถ้าเป็นคนฉลาดและเห็นแก่ส่วนรวมแต่เป็นคนไม่สื่อสารหรือติดต่อสื่อสารไม่รู้เรื่อง ก็เป็นผู้นำไม่ได้ 4) เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ คือ ผู้นำตามธรรมชาติจะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ ทำให้การทำงานในองค์กรราบรื่น มีความสุขและมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากการได้ผู้นำวิธีอื่น ซึ่งมักมีเรื่องแตกแยกเรื้อรัง (ประเวศ วะสี, 2540)

ที่ผ่านมา นักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงครามขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน บางครั้งนักการเมืองท้องถิ่นมั่นใจในตนเองมากเกินไป ไม่ยอมฟังคำแนะนำหรือวิเคราะห์สถานการณ์อย่างละเอียด ทำให้ตัดสินใจที่ไม่เหมาะสมและเกิดปัญหาตามมา ควรนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ ประเมินผล และถอดบทเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น ปัญหาที่พบคือการใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง นักการเมืองท้องถิ่นควรมีคุณธรรม จริยธรรม รู้แพ้รู้ชนะ และยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพื่อลดปัญหานี้ลง และควรสร้างความสามัคคีของคนในสังคมเพื่อเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าและความสุขของประเทศไทย นักการเมืองท้องถิ่นควรระมัดระวังในการใช้อำนาจในการบริหาร ไม่ควรใช้อำนาจเกินความจำเป็น เพื่อหลีกเลี่ยงลดความไว้วางใจและความเชื่อถือจากประชาชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำทาง

การเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีปาปนิคธรรมสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม และเพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาส่งเสริมธรรมาภิบาลของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เน้นศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงครามตามแนวคิดของ Luis R. Gomez-Mejia and David B. Balkin (2002) มี 4 ด้านคือ 1) เป็นผู้ที่มีทักษะของการใช้อิทธิพล (Influence skills) 2) เป็นผู้ที่มีทักษะในการมอบหมายงาน (Delegation skills) 3) เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility skills) 4) เป็นผู้ที่มีทักษะในการจูงใจ (Motivational skills) และพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ หลักทฤษฎีปาปนิคธรรม คือ 1. จักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล 2. วิตุโร คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม 3. นิสสยสัมปันโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการวิจัย

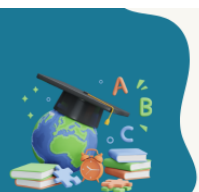
เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูปหรือคน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน
2. ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 10 รูปหรือคน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น

2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผลจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะดังกล่าวข้างต้น

โดยเครื่องมือทั้ง 2 ได้ผ่านการหาความเที่ยงตรง (CVI) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ผลการใช้ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity for Scale , S-CVI) เท่ากับ 1.00 และได้ความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายข้อ (Item Content Validity Index , I-CVI) เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรทั้งหมด จึงมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ขั้นตอนเตรียมการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนลงสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นด้วยการนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับขอเอกสารต่างๆ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีปาปนิกรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม พร้อมกันนั้น ผู้วิจัยจะต้องศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เตรียมและศึกษาวิธีใช้เครื่องบันทึกเสียง เตรียมสมุดจดบันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อมก่อนดำเนินการสัมภาษณ์

1.2 ขั้นตอนดำเนินการสัมภาษณ์ ได้แก่ ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลและขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะที่ยังสัมภาษณ์ ขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยก็จะไม่บันทึกเสียงเลย

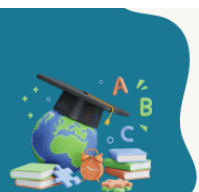
2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

วัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีปาปนิกรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งสิ้น 10 รูปหรือคน ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการตามระเบียบวิธีดังต่อไปนี้

2.1 การนัดหมายวันเวลาจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยจะทำการนัดหมายวันเวลาที่จัดกิจกรรมสนทนาดังกล่าว

2.2 หลังจากตกลงตั้งที่นัดหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย 1 วัน ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม

2.3 ดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม

2.4 ขณะสนทนากลุ่ม มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึก (Recorder) และภาพ (Camera)

2.5 สรุปผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้

ผลการวิจัย

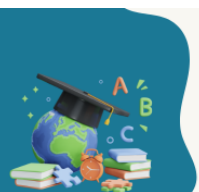
1. ผลการศึกษาคุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการด้านศาสนา และประชาชนชาวบ้าน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) พบว่า

ภาพที่ 1 สรุปคุณลักษณะด้านเป็นผู้ที่มีทักษะของการใช้อิทธิพล (Influence Skills)

คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงครามด้านเป็นผู้ที่มีทักษะของการใช้อิทธิพล (Influence Skills) ประกอบด้วย นักการเมืองท้องถิ่นที่

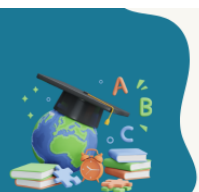

มีความซื่อสัตย์และคุณธรรมเป็นต้นแบบ สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักปกครองที่ดีและเป็นกลาง พร้อมทั้งจะปรับตัวและมีความกล้าหาญในการบริหารงานตามหลักการเดินสายกลางนักการเมืองท้องถิ่นที่นำอำนาจที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพต่อท้องถิ่น สร้างการร่วมมือและเครือข่ายกับผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญในองค์กรต่างๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ยั่งยืน นักการเมืองท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบที่น่ายกย่อง สามารถถ่ายทอดความรู้และความสามารถไปยังผู้ตาม มีความสม่ำเสมอและสามารถควบคุมอารมณ์ได้ทุกสถานการณ์ นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความเข้าใจในยุคนิยมและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการมอบหมายงานและกระตุ้นให้บุคคลในองค์กรเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกระตือรือร้นในการทำงาน นักการเมืองท้องถิ่นที่มีความสามารถในการโน้มน้าวผู้ร่วมงานให้ยอมรับและปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความยินดีและเต็มใจ นักการเมืองท้องถิ่นควรใช้อิทธิพลในการสร้างโอกาสและความเป็นประโยชน์ให้กับคนในชุมชน โดยสร้างโอกาสให้กับประชาชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตการปกครอง ท้องถิ่นควรจัดสรรงานให้เหมาะสมและถูกต้องตามความสามารถของบุคคลที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะช่วยให้งานที่ได้รับมอบหมายมีความสำเร็จได้โดยเร็ว นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนสถานที่หรือเวลาในการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง นักการเมืองท้องถิ่นควรใช้อิทธิพลในทางที่ถูกต้องและยึดถือระเบียบ ปฏิบัติ และกฎหมายของบ้านเมือง และต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา นักการเมืองท้องถิ่นควรสร้างความไว้วางใจในประชาชนและไม่ใช้อิทธิพลและอำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง และมีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาในการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน และสร้างความเข้าใจกับความคิดและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ควบคุมดูแล

ภาพที่ 2 สรุปคุณลักษณะด้านเป็นผู้ที่มีทักษะในการมอบหมายงาน (Delegation Skills)

คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ด้าน เป็นผู้ที่มีทักษะในการมอบหมายงาน (Delegation Skills) ประกอบด้วย นักการเมือง

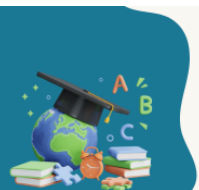

ท้องถิ่นควรใช้อำนาจในทางที่ดีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น และประชาชน โดยให้ความสำคัญในการปกป้องสิทธิและความเป็นธรรมของประชาชน และแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญในท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรใช้อิทธิพลหรืออำนาจอย่างไม่ให้หยาบคาย และสร้างบารมีให้ได้รับการยอมรับจากประชาชนในท้องถิ่น ในด้านการมอบหมายงานให้ดูให้เหมาะสมกับบุคคลและงานที่เกิดขึ้น สร้างความร่วมมือและมีศิลปะการพูดที่เข้าใจเรื่องการเมืองของท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรแสดงตนให้เป็นอย่างดีด้านธรรมาภิบาลที่ดี ผูกพันกับบรรพบุรุษบ้านวัดโรงเรียนและแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้ที่สามารถทำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามโดยการชักจูงผ่านอำนาจ มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับแนวหน้าของชุมชน และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มภายนอกชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นควรใช้อิทธิพลเพื่อสร้างสรรค์และมีความยืดหยุ่นในการทำงาน พร้อมทั้งจะปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน สามารถถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ฟังเข้าใจและเห็นความจริงใจในการปฏิบัติตามหากเป็นเรื่องที่เหมาะสมและเป็นที่พอใจของประชาชน

ภาพที่ 3 สรุปคุณลักษณะด้านเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility Skills)

คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงครามด้านเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น (Flexibility Skills) ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นในการรับฟังและผ่อนปรน นักการเมืองท้องถิ่นควรรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน ผู้ได้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแผนการทำงานเพื่อส่งเสริมความสำเร็จในงานที่ต้องการ ความเป็นกลางและมีความรู้ นักการเมืองท้องถิ่นควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดเชิงบวก มีความรู้ และเป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากบุคคลอื่น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเองและผู้อื่น ความมุ่งมั่นและมีความเป็นผู้ที่ไว้วางใจ นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความมุ่งมั่นเพียรพยายามขณะเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นผู้ที่เปิดใจยอมรับฟังความคิดเห็น และพร้อมที่จะปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน ความยืดหยุ่นในการทำงานและการสื่อสาร นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความยืดหยุ่นในการ

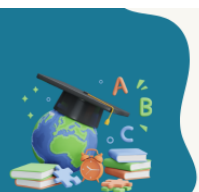

ทำงาน และสามารถปรับตัวเพื่อเข้าใกล้ความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ยังควรมีศิลปะการพูดที่ทำให้ประชาชนเข้าใจเรื่องการเมืองและมีความจริงใจต่อประชาชน การผูกพันกับพุทธบูรณาการและวัฒนธรรม นักรบเมืองท้องถิ่นควรผูกพันกับเรื่องวัฒนธรรมนิยมประเพณีโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีศูนย์ศิลป์หรือวัด และควรมีความมั่นใจในการใช้ชีวิตแบบเดิมแม้จะเจออุปสรรคต่างๆ การมอบหมายงานในลักษณะเป็นกันเอง นักรบเมืองท้องถิ่นควรมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นการเชิญชวนและพูดจามอบหมายงานให้กับผู้รับมอบหมาย ให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในการทำงาน โดยไม่ต้องบังคับหรือข่มขู่ต่อคนที่มอบหมายให้ทำงาน การมีความยืดหยุ่นในการดำเนินงานและส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชน เป็นสิ่งสำคัญในการเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีความสำเร็จในจังหวัดสมุทรสงคราม

ภาพที่ 4 สรุปคุณลักษณะด้านเป็นผู้มีทักษะในการจูงใจ (Motivational Skills)

คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักรบเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงครามด้านเป็นผู้มีทักษะในการจูงใจ (Motivational Skills) ประกอบด้วย นักรบเมืองท้องถิ่นควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างบุคลากรที่มั่นใจในตนเองและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในพื้นที่ ด้วยการชักจูงและสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นกลาง สร้างความรู้สึกร่วมของความเชื่อมั่นในทีมและชุมชนในพื้นที่ให้กับบุคคลในหน่วยงาน นักรบเมืองควรนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาศึกษาและประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน นำความรู้และแนวทางหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานมาใช้ในการจูงใจคนในพื้นที่ให้แสดงทักษะที่เหมาะสมและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละบุคคล นักรบเมืองควรเปิดใจยอมรับและพร้อมที่จะปรับตัวและเปลี่ยนแปลงนโยบายในพื้นที่ตามสภาพแวดล้อมและสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคมและชุมชน การค่อนข้างยืดหยุ่นในการปรับตัวและดำเนินการที่เปลี่ยนไปเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนนักรบเมืองควรมีทักษะในการจูงใจและเป็นแรงผลักดันที่ช่วยส่งเสริมให้คนในพื้นที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ ทั้งการให้แรงจูงใจภายในที่มาจากความมุ่งมั่นและความกระตือรือร้นของตัวเอง และการให้แรงจูงใจภายนอกเพื่อส่งเสริมให้คนในทีมและประชาชนในพื้นที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความกระตือรือร้น

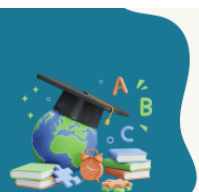
นักการเมืองควรมีความสามารถในการสื่อสารและถ่ายทอดเรื่องราวให้กับผู้ฟังให้เข้าใจและเห็นตามใจสิ่งนั้นๆ และต้องยอมรับความคิดเห็นและปฏิบัติตามด้วยความยินดีและเต็มใจ นำเสนอความหมายและจุดประสงค์ของนโยบายให้กับประชาชนในพื้นที่ให้เห็นความเชื่อมั่นและความกระตือรือร้นในการดำเนินการของตนเองและทีมงาน

2. ผลการศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำชุมชน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการด้านศาสนา และประชาชนชาวบ้าน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามลักษณะการเป็นตัวแทนของกลุ่มที่เหมาะสม จำนวน 25 รูปหรือคน ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงครามพบว่า

การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรธรรม คือ จักขุมา คือ เป็นผู้มิวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ได้แก่ วิสัยทัศน์ที่กว้างไกล คือภาพรวมที่สำคัญและเป้าหมายที่แรงบันดาลใจให้กับองค์กรหรือชุมชนในอนาคต วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลช่วยกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้กับการทำงาน และเป็นแรงบันดาลใจให้กับคนที่เกี่ยวข้องในองค์กรหรือสังคมนั้นๆ เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในอนาคต วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลมักเกี่ยวข้องกับเสน่ห์และความเป็นเลิศในอนาคตที่ควรพยามไว้ และจะช่วยสร้างการเชื่อมโยงและความร่วมมือในการทำงานเพื่อให้เกิดสิ่งที่มีคุณค่าและความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ขึ้น วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในระดับองค์กรหรือธุรกิจอาจเป็นเช่น "เป็นผู้นำทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงสังคม" หรือ "เป็นบริษัทที่ให้บริการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม" เป็นต้น ในที่ของเมืองหรือชุมชนอาจเป็นเช่น "เมืองที่มีความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม" หรือ "เป็นชุมชนที่ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะของประชาชน" เป็นต้น วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการกำหนดเส้นทางและการวางแผนในอนาคต การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลช่วยให้ผู้นำและกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องสามารถมีแนวคิดอันมีการภาคภูมิใจและมุ่งมั่นในการทำงาน รวมถึงสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้คนทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และให้เกิดผลผลิตที่ยิ่งใหญ่กว่าในอนาคตขององค์กรหรือสังคมนั้น วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลสามารถสร้างแรงบันดาลใจและความท้าทายให้กับผู้คนในการเติบโตและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

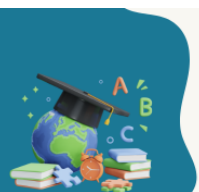
นักการเมืองท้องถิ่นควรมีวิสัยทัศน์และแนวคิดเชิงบวก มีการมองหาทิศทางและเป้าหมายที่ดีให้กับท้องถิ่นและสามารถแก้ไขปัญหาหรือนำองค์กรไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น มีความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อในงานที่ทำและให้ความสำคัญในการพัฒนาและเอาใจใส่ประชาชน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเปิดตัวเองและรับฟังประชาชน สามารถเป็นผู้ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และมีจิตสาธารณะเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความเชี่ยวชาญและเต็มใจพัฒนาตนเอง มีความรู้และความสามารถในงานที่ทำ และต้องมีความพยายามเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีวางแผนและดำเนินการให้เกิดผลเป็นรูปธรรม มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น รับฟังและตอบสนองความต้องการของประชาชน รู้จักรับฟังปัญหาด้วยความตั้งใจและเต็มใจที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีมารยาทและพยุ่งนำ ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส และพยุ่งนำตัวเองให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับผู้อื่น มีความเชี่ยวชาญในการบริหารและวางแผน มีความรู้และความสามารถในการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองสำหรับท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีความเปิดตัวเองและรับฟังประชาชน และสามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น มีความรอบรู้และรับฟังประชาชน รู้อดีต รู้ปัจจุบัน รู้อนาคต และสามารถรับฟังความเห็นของประชาชนและมีความเชื่อมโยงระหว่างกับประชาชนได้เป็นอย่างดี

นักการเมืองท้องถิ่นที่มีลักษณะเหล่านี้เป็นคนที่สามารถเป็นผู้นำที่มีความสำเร็จในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ยังสามารถเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของสังคมและชุมชนในพื้นที่นั้นๆ อย่างยั่งยืนและยั่งยืน นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความคิดที่ดีและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ยังต้องสร้างสังคมที่เท่าเทียมกันและส่งเสริมความเข้าใจและการรับฟังระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน การสนับสนุนความเสมอภาคและการทำงานร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความปรองดองและประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนจะช่วยให้นักการเมืองนำทีมและประชาชนสู่การพัฒนาท้องถิ่นตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นผู้ที่เข้าถึงประชาชนได้ทุกระดับและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในท้องถิ่นและผู้ร่วมงาน การรับรู้รับฟัง และความเข้าใจในภาวะการเมืองและสังคมในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเป็นกลางและความร่วมมือกันในการพัฒนาท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความรู้ที่ดีและเชี่ยวชาญในงานที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งความรู้และความชำนาญนี้เป็นสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกับส่วนต่างๆ และให้ความสำคัญในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ส่วนรวม นักการเมืองท้องถิ่นควรมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานที่เป็นประโยชน์และยั่งยืน สามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรและมองทิศทางในอนาคตได้ พัฒนาท้องถิ่นให้เกิดมั่นคงและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้ยั่งยืน การเป็นมืออาชีพและการแยกแยะงานส่วนตัวไม่ให้ปะปนกับงานส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสามารถในการให้บริหารที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ก้าวทันต่อโลกและยุคสมัย สร้างชุมชนท้องถิ่นที่ยั่งยืน พัฒนาท้องถิ่นให้เกิดมั่นคงและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้ยั่งยืน การรับรู้รับฟังและเข้าใจความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นที่อยู่อาศัยที่ดีและมีความสุข นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความเข้าใจและมองถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ให้ท้องถิ่นได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืน การเป็นมืออาชีพและการแยกแยะงานส่วนตัวไม่ให้ปะปนกับงานส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสามารถในการให้บริหารที่ดีแก่ประชาชนในท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความสามารถในการระบุและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นอย่างถูกต้อง และสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม ควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความเป็นจริง นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นคนที่เสียสละในการพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในสิ่งที่ตนรับผิดชอบ

การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองในท้องถิ่นควรใช้หลักพุทธธรรมเพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่และเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่นักการเมืองในพื้นที่สามารถรับรู้และเห็นชอบ นักการเมืองท้องถิ่นควรมีความรู้รอบด้าน รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง ละเอียดชัดเจน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญในงานของตนและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนทุกคน นักการเมืองควรมีใจใส่ในหลักทุกข์เพื่อรับรู้ถึงความทุกข์ทรมานและปัญหาของประชาชนในพื้นที่และมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้กับประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ยังต้องเน้นการเสริมสร้างความชำนาญในงานที่ต้องการและสอดคล้องกับความทุกข์ทรมานและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในพื้นที่นั้นได้อย่างยั่งยืนในจังหวัดสมุทรสงคราม นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นตัวอย่างที่น่าเชื่อถือและเป็นแก่นแท้ในพฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ต้องมีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในงานของตน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเปิดโอกาสในกระบวนการตัดสินใจ ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานก่อนจึงจะสามารถพัฒนาต่อไปได้ นอกจากนี้ยังต้องมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมสังคมที่เจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่ดำเนินการอยู่

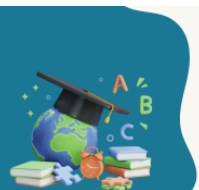

การส่งเสริมและสนับสนุนนักการเมืองในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำเนินงานและเป็นผู้นำทางการเมือง เช่น การเสริมสร้างทักษะในการวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการปฏิบัติตามหน้าที่ การสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการการตัดสินใจและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ และต้องเปิดโอกาสให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในการรับฟังและเสนอข้อเสนอมในการพัฒนาท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีความเชี่ยวชาญ ชำนาญในงานส่วนตัวและงานส่วนรวมไปพร้อมๆ กัน ต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในท้องถิ่นและผู้ร่วมงาน การปฏิบัติจะเกิดความราบรื่นและประสบผลสำเร็จ นักการเมืองควรสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคส่วนต่าง ๆ และเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และเข้าถึงทรัพยากรที่มีประโยชน์ในการพัฒนาและการเป็นนักการเมืองที่มีความสามารถ นักการเมืองควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งข้อนี้ถือว่าเป็นแนวทางการทำงานของบุคลากรในทุกกระดับ และต้องเป็นผู้ที่กระตือรือร้นพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีโดยการเข้าไปร่วมกับประชาชนในกิจกรรมท้องถิ่น เข้าไปพบปะกับประชาชนในชุมชนเพื่อทำความเข้าใจความต้องการที่จำเป็นแท้จริงของประชาชน โดยการสังเกตและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และมีความเป็นกลาง สามารถต่อรองและทำงานร่วมกับส่วนต่างๆ ได้

การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามหลักทฤษฎีปาปานิโคธรอม นิสสยสัมปันโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี ได้แก่ ความรับผิดชอบและการเป็นผู้นำ นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อองค์กรและสังคม พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่นำที่ดีเพื่อสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นในผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในพื้นที่ ความรู้และความเชี่ยวชาญ นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีความรู้รอบด้านและเป็นมืออาชีพในงานของตน สามารถแก้ปัญหาและคิดวิเคราะห์อย่างชาญฉลาด มุ่งหาประโยชน์ของส่วนรวม ในการดำเนินงานนักการเมืองต้องให้ความสำคัญแก่ประโยชน์ที่เป็นหลักและยั่งยืนของสังคมและท้องถิ่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี ควรมีพฤติกรรมที่ดีและเห็นใจต่อคนอื่น ๆ ให้ความเคารพและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น และสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่นในสังคม ส่งเสริมทางด้านวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองและบุคลากรเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการส่งเสริมให้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและมีความเข้าใจในสังคมที่หลากหลายและทันสมัย การส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมือง ใช้หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการสร้างความเข้าใจและความเป็นอยู่อย่างเสมอภาคในสังคม โดยให้ความสำคัญในการยกระดับการสอบถามจากประชาชนและเป็นตัวอย่างในการให้กำลังใจแก่ผู้อื่นในชีวิตประจำวัน

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม นักการเมืองท้องถิ่นควรสร้างความผูกพันและความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ ให้เกิดการแสดงความคิดเห็นและวิสัยทัศน์ที่เป็นจริง และให้ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถในการดูแลและรับผิดชอบต่อสังคมและพื้นที่นั้น การเป็นตัวอย่างที่ดี นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการยอมรับจากสังคมและชุมชน โดยนำความรู้และความสำเร็จในงานของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม การใช้อิทธิพลในทางที่ดี นักการเมืองท้องถิ่นควรใช้อิทธิพลในทางที่ดี ไม่ใช่พระเดช และให้เกิดความเหมาะสมกับสถานที่ โดยเน้นการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถของบุคลากร และสร้างมิตรภาพและความเข้าใจในสังคม การกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนา นักการเมืองท้องถิ่นควรกำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนาท้องถิ่นที่เหมาะสม ให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจและเข้าใจปัญหาในท้องถิ่น การมีความคิดที่ดีและเป็นตัวอย่างที่ดี นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการยอมรับจากสังคมและชุมชน โดยนำความรู้และความสำเร็จในงานของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม การมองกว้างและเปิดใจต่อประชาชน นักการเมืองท้องถิ่นควรสร้างความผูกพันและความร่วมมือกับประชาชน รับฟังความคิดเห็นและความเชื่อมโยง

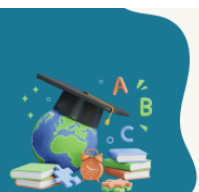

ระหว่างกับประชาชน และให้ความยืดหยุ่นในการทำงานเพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและประสบความสำเร็จในงาน การมีสติปัญญาดีและความยืดหยุ่น นักการเมืองท้องถิ่นควรเป็นผู้มีสติปัญญาดี และไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ โดยมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และมีความจริงใจต่อประชาชนในการให้คำแนะนำและการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการเมืองของท้องถิ่น

การพัฒนาความรู้และทักษะ นักการเมืองควรมีความเข้าใจในภาวะการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและมีการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารจัดการท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับคุณธรรมและความเป็นมนุษย์ที่ดี นักการเมืองควรเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ซื่อตรง และเคารพธรรมในการตัดสินใจและการกระทำ และให้เกียรติแก่ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงในทุกๆระดับของการบริหารจัดการ การมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวทันต่อโลก นักการเมืองควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่เน้นการพัฒนาท้องถิ่นให้เติบโตและเจริญรุ่งเรืองในระยะยาว และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้ยั่งยืน การมองภาพรวมของประชาชนและพื้นที่ นักการเมืองควรมีความเข้าใจในภาวะการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และนำไปกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจเป้าหมายของเทศบาล การพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทางการเมือง นักการเมืองควรมีความเข้าใจในภาวะการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และมีการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การให้ความสำคัญกับความเชื่อในศาสนาและความจริยธรรม นักการเมืองควรให้ความสำคัญกับความเชื่อในศาสนาและความจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงาน การมองภาพรวมของประชาชนและพื้นที่ นักการเมืองควรมีความเข้าใจในภาวะการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และนำไปกำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจเป้าหมายของเทศบาล

อภิปรายผลการวิจัย

1. คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย ด้านทักษะของการใช้อิทธิพล (Influence skills) คือ จัดสรรงานให้เหมาะสมและถูกคน มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยน ใช้อิทธิพลในทางที่ถูกต้องและยึดถือระเบียบ สร้างความไว้วางใจในประชาชน ใช้อิทธิพลในการสร้างโอกาส ด้านทักษะในการมอบหมายงาน (Delegation Skills) คือ สามารถกำหนดเป้าหมายและงานให้ชัดเจน สามารถปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน สามารถสื่อสารที่ชัดเจนและกระตือรือร้น สามารถเสริมสร้างทีมงานให้มีความเชื่อมั่น สามารถตรวจสอบความคืบหน้าของงานที่มอบหมาย ด้านความยืดหยุ่น (Flexibility Skills) คือ มีความมุ่งมั่นเพียรพยายามขณะเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดเชิงบวก มีความรู้ มอบหมายงานให้กับผู้รับมอบหมาย ให้เกิดความเข้าใจ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และสามารถปรับตัว รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน และเพื่อนร่วมงาน ด้านทักษะในการจูงใจ (Motivational Skills) คือ การส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาส่วนบุคคล สร้างความเชื่อมั่นและความกระตือรือร้นในทีม การสื่อสารอย่างชัดเจน สร้างการยอมรับจากคนภายในท้องถิ่น ให้กำลังใจและพลังงานให้กับทีม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรินทร์ธร ศิริกุล (2556) ได้วิจัยเรื่อง ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง วิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้ “SHADED Model” ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมมาภิบาล ได้แก่ Sociability มีสังคมที่ดี Human relation ผู้นำจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง ของลูกน้อง Ability มีความรู้ ความสามารถ การใช้สติปัญญานั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆให้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ Director มีศิลปะในการปกครองคือมีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้นำ Executive เป็นนักบริหารมือ

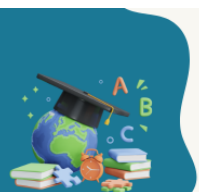

อาชีพ Developer เป็นนักพัฒนาฝีมืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดวงใจ ปินตามูล (2560)** ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม ดังนี้ 1) ด้านการบริการตามแนวพุทธธรรมมีแนวทางในการพัฒนาได้แก่ (1) ผู้นำมุ่งให้บริการอย่างก้าวหน้าโดยมุ่งปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร (2) ผู้นำมุ่งใช้ความรู้ความชำนาญด้านการบริการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถในการให้บริการที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม และ (3) ผู้นำมุ่งประสานประโยชน์โดยยึดประโยชน์สาธารณะ ให้บริการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอจนได้รับความเชื่อถือจากบุคลากรในองค์กร 2) ด้านความไม่เห็นแก่ตัวตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งแสดงออกถึงการไม่เห็นแก่ตัวด้วยการให้ ทางกาย วาจา และการให้ทางสติปัญญา (2) ผู้นำมุ่งประสานประโยชน์โดยการค้นหาสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และ (3) ส่งเสริมบุคคลผู้ไม่เห็นแก่ตัวและไม่ยกย่องคนที่เห็นแก่ตัว 3) ด้านการเสริมพลังอำนาจตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งส่งเสริมและสร้างความรู้ทักษะประสบการณ์ให้กับบุคลากรเพื่อเป็นพลังในการปฏิบัติงาน (2) ผู้นำมุ่งสนับสนุนการพัฒนาและการเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรในการแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยให้อำนาจอิสระในการตัดสินใจ และ (3) ผู้นำต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถประสานงานให้กับบุคลากรทำงานรวมกันเป็นทีม 4) ด้านความอ่อนน้อม ตามแนวพุทธธรรม มีแนวทางในการพัฒนา (1) ผู้นำมุ่งความรู้ความชำนาญในการแสดงออกถึงความอ่อนน้อม มีกริยาอ่อนน้อม มีวาจาอ่อนหวาน และมีจิตใจอ่อนโยน (2) ผู้นำมุ่งรับผิดชอบต่อการให้บริการและเปิดรับการวิจารณ์พร้อมคำแนะนำจากบุคลากรและผู้อื่น และ (3) ผู้นำต้องมีการประมาณตนและไม่อวดเก่ง แสดงความสงบเสงี่ยม มองความสำเร็จขององค์กรมากกว่าความสำเร็จของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล (2564)** ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ 1) จุดเด่น ผู้นำทางการเมืองมีความพยายามทำกิจกรรมทางการเมืองปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เสียสละอาสาทำงานขับเคลื่อนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชน 2) จุดด้อย นักการเมืองใช้อำนาจอิทธิพลทางการเมืองรวมทั้งการใช้อำนาจด้านอื่นๆ เพื่อเอาชนะคู่แข่งทางการเมือง 3) โอกาส ผู้นำทางการเมืองแสดงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมมากขึ้นรวมทั้งมีการนำหลักทศพิธราชธรรมมาสร้างโอกาสทางการเมือง 4) อุปสรรค ขั้วเคลื่อนไหวนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ยาก พรรคการเมืองยังอยู่ในอำนาจของกลุ่มต่างๆ อุดมการณ์ทางการเมืองไม่แน่นอน ยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายทางการเมือง 3. การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา นำสู่การปฏิบัติดังนี้ 1) ด้านอำนาจและอิทธิพล ผู้นำทางการเมืองรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างต่างน้อมนำทศพิธราชธรรมมาใช้มีการจัดทำนโยบาย 2) ด้านพฤติกรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งสร้างผลงานทางการเมืองใช้กิจกรรมทางการเมืองสะท้อนความเป็นผู้นำทางการเมือง สร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา 3) ด้านคุณลักษณะ ภาพลักษณ์นักการเมืองต้องมีความกล้าตัดสินใจ มีจุดยืนของตนเอง กล้าเผชิญกับความจริง กล้าเปิดเผยความจริง ไม่เน้นประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง 4) ด้านสถานการณ์ ผู้นำที่ดีจะต้องรู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน รู้จักการประนีประนอม มีความรับผิดชอบ และมีวิสัยทัศน์

2. พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย การบูรณาการกับหลักจักษุมา (เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล) คือ ส่งเสริมให้มีความคิดที่ดีและสามารถแก้ปัญหาได้ ส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ส่งเสริมให้รับฟังระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน ส่งเสริม

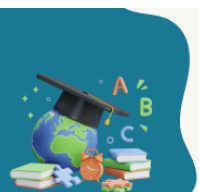

ให้มีความรู้ทางทฤษฎีและประสบการณ์ ส่งเสริมให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การบูรณาการกับหลักวิธูโร (เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม) คือ ส่งเสริมให้มีความรู้รอบด้าน รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง ละเอียดชัดเจน ส่งเสริมให้มีความชำนาญในงานที่ตนเองรับผิดชอบ ส่งเสริมให้สร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคส่วนต่างๆ และเครือข่าย ส่งเสริมให้มีทักษะที่จำเป็นในการวางแผน การตัดสินใจ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมให้เป็นตัวอย่างที่น่าเชื่อถือและเป็นแกนแท้ในพฤติกรรม การบูรณาการกับหลักนิสสยสัมพันธ์ (เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี) คือ เป็นนักประสานงานที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส ใส่ใจบริการประชาชน พุดจาไพเราะ เป็นนักสื่อสารที่ดี พุดจริง ทำจริง มีความซื่อสัตย์สุจริต เข้าถึงง่าย ไม่ถือตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สาลินี รักกัตัญญู (2564)** ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมบทบาทนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยบูรณาการด้วยหลักทฤษฎีปาปนิกรรม พบว่า การส่งเสริมบทบาทนักการเมืองสตรีท้องถิ่นโดยบูรณาการตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม ควรส่งเสริมทักษะความคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดที่ทันสมัย กว้างไกล และก้าวทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สามารถเปลี่ยนองค์กรให้ทันยุคทันสมัยและเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น พัฒนาฝึกฝนตนเองให้มีความเชี่ยวชาญ มีทักษะ สมรรถนะและความรู้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ รวมทั้งพัฒนาความสามารถในวิทยาการที่ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับงานของตน เสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์โดยการสร้างแรงจูงใจ การยกย่องให้เกียรติและการผูกใจคน เพื่อให้แต่ละคนปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เป็นการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระอนุสรณ์ วชิรวโร (เกาะน้ำใส) (2563)** ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่หนึ่ง พบว่า ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม อยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ด้านการมอบอำนาจตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม อยู่ในระดับมาก และด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีระดับปฏิบัติการต่ำสุด ด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาวัฒน์ชัย ชยวพัฒน์ (2565)** ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรมของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย” ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านจักษุมา พบว่า ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ตามหลักทฤษฎีปาปนิกรรม คือ มีความรอบรู้ รอบด้าน รู้จริง รู้กว้าง รู้ลึก (2) ด้านวิธูโร พบว่า ผู้บริหารควรมีแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ชยัน หมั่นฝึกฝน (3) ด้านนิสสยสัมพันธ์ พบว่า ผู้บริหารควรมีความเข้าใจปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น มองคนให้ออก บอกคนให้ได้ ใช้คนให้เป็น

สรุปและองค์ความรู้ใหม่

คุณลักษณะสำหรับการส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม มี 4 คุณลักษณะ คือ 1) ทักษะของการใช้อิทธิพล ได้แก่ จัดสรรงานให้เหมาะสมและถูกคน มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยน ใช้อิทธิพลในทางที่ถูกต้องและยึดถือระเบียบ สร้างความไว้วางใจในประชาชน ใช้อิทธิพลในการสร้างโอกาส 2) ทักษะในการมอบหมายงาน ได้แก่ สามารถกำหนดเป้าหมายและงานให้ชัดเจน สามารถปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงาน สามารถสื่อสารที่ชัดเจนและกระตือรือร้น สามารถเสริมสร้างทีมงานให้มีความเชื่อมั่น สามารถตรวจสอบความคืบหน้าของงานที่มอบหมาย 3) มีความยืดหยุ่น ได้แก่ มีความมุ่งมั่นเพียรพยายามขณะเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความคิดเชิงบวก มีความรู้

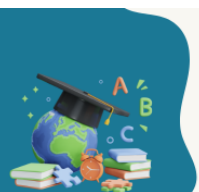

มอบหมายงานให้กับผู้รับมอบหมาย ให้เกิดความเข้าใจ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และสามารถปรับตัว รับผิดชอบต่อความคิดเห็นของคนในชุมชน และเพื่อนร่วมงาน 4) ทักษะในการจูงใจ ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาส่วนบุคคล สร้างความเชื่อมั่นและความกระตือรือร้นในทีม การสื่อสารอย่างชัดเจน สร้างการยอมรับจากคนภายในท้องถิ่น ให้กำลังใจและพลังงานให้กับทีม พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านจักขุมา คือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความคิดที่ดีและสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นได้ ส่งเสริมนักการเมืองท้องถิ่นให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานที่เป็นประโยชน์และยั่งยืน สามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรและมองทิศทางในอนาคตได้ ด้านวิรุโร คือ เป็นผู้เชี่ยวชาญชำนาญในงานส่วนตนงานส่วนรวม นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นผู้มีความรู้รอบด้าน รู้ลึก รู้จริง รู้กว้าง ละเอียดชัดเจน ซึ่งเกิดจากการเข้าถึงปัญหา การศึกษาอย่างลึกซึ้ง นิสสัยสัมปันโน คือ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นนักประสานงานที่ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส ใส่ใจบริการประชาชน พุดจาไพเราะ เป็นนักสื่อสารที่ดี ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จังหวัดสมุทรสงครามควรสร้างโอกาสในการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะให้กับนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอและการสื่อสาร การบริหารจัดการ การวางแผน และการแก้ไขปัญหา เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการทำงาน

2. จังหวัดสมุทรสงครามควรสนับสนุนให้มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถสร้างโอกาสให้กับนักการเมืองที่มีความสนใจและความสามารถในการพัฒนาภาวะผู้นำ

3. จังหวัดสมุทรสงครามควรส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นเข้าใจความสำคัญของการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง การสร้างสัมพันธภาพและความเข้าใจแบบภูมิภาคที่สามารถสร้างประสบการณ์ที่มีความหลากหลายและกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. นักการเมืองท้องถิ่นควรกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้กับการพัฒนาภาวะผู้นำ หนึ่งในขั้นตอนสำคัญคือการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้กับผู้นำ เช่น พัฒนาทักษะในการบริหารจัดการ การสื่อสาร หรือการแก้ไขปัญหา

2. นักการเมืองท้องถิ่นควรทำการประเมินทักษะและความสามารถของผู้นำในขณะปัจจุบัน เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนในการนำ และเพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา

3. นักการเมืองท้องถิ่นควรสร้างทีมงานที่มีความสามารถและมีความกระตือรือร้นในการสนับสนุนและช่วยเหลือในกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ การให้การติดตามและการกำกับมั่นใจจากทีมงานย่อมเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำ

4. นักการเมืองท้องถิ่นควรสนับสนุนให้ผู้นำมีโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา การวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาย่อมเป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำ

5. นักการเมืองท้องถิ่นควรปรับปรุงและดำเนินการตามแผนการพัฒนาภาวะผู้นำอย่างต่อเนื่อง ตามการประเมินผลและการกำหนดเป้าหมายที่มีความหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

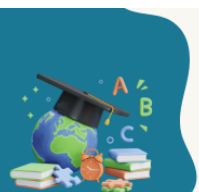
1. ควรศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นและการเสริมสร้างภาวะผู้นำ การศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น การวิเคราะห์ความต้องการในภูมิภาค และการเสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาชุมชนและภูมิภาคในประเทศหรือภูมิภาคที่นักวิจัยทำการศึกษาอยู่

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำท้องถิ่น การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำท้องถิ่น เช่น ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นมาตรฐานของผู้นำ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

3. ควรศึกษากลยุทธ์และกระบวนการเสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่น การศึกษาเกี่ยวกับวิธีและกระบวนการที่ใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำท้องถิ่น ทั้งกระบวนการที่ใช้ในองค์กรหรือสถานที่ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการ

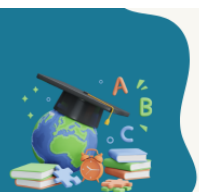
เอกสารอ้างอิง

ดวงใจ ปินตามูล. (2560). การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำมุ่งให้บริการของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์ตามแนวพุทธธรรม (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ประเวศ วะสี. (2540). ภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล. (2564). การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองในจังหวัดนครราชสีมา (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร (พิมพ์พิเศษ 5 ธันวาคม 2549). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระมหาวิฑฒนะชัย ชยวฑฒโน. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย. วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์, 8(2), 1-13.
- พระอนุสรณ์ วชิรวโส. (2563). ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(4), 238-249.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิกรม กรมดิษฐ์. (2551). มองซีอีโอโลก (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท โพลีเทคพัลลิซซิง จำกัด (มหาชน).
- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. (2544). วิสัยทัศน์ขุนคลัง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- สาลินี รักกตัญญู. (2564). การส่งเสริมบทบาทของนักการเมืองสตรีท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุรินทร์ธร ศิธรกุล. (2556). ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Gomez-Mejia, L. R., & Balkin, D. B. (2002). Management. New York: McGraw-Hill Book Company.

การพัฒนาเครือข่ายสามเณรในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตาม
แนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม*
DEVELOPING A NETWORK OF NOVICES IN ORGANIZING ACTIVITIES TO
STRENGTHEN THE NETWORK AND REDUCE RISK FACTORS ACCORDING TO
BUDDHISM IN SAMUTSONGKHRAM PROVINCE

พระเมธีวัชรประชาทร (ประยูร นนทियो), พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต

Phrametheewatcharaprachathorn (Prayoon Nonthiyo), Phrakrusangkharak Ekalak Achito

มูลนิธิ “บวร” จตุรัฐประชาณาถ

“Bowon” Chaturat Prachanat Foundation

Corresponding Author E-mail : phraphiphat.tab@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาเครือข่ายสามเณรในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอนคือ 1. สำรวจเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม 2. การจัดกิจกรรมพัฒนาสามเณร 3. การขยายผลการจัดกิจกรรม 4. การพัฒนาต้นแบบ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 20 คน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 18 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย แบบประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณร 30 วัน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความ ประกอบตารางและการพรรณนาความ ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐานองค์ความรู้

ผลการวิจัยพบว่า 1. เครือข่ายในการพัฒนาสามเณร ประกอบด้วย บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” 2. จัดกิจกรรมบรรพชาสามเณร โดยมีเป้าหมายเป็นการพัฒนาตัวนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ ตามกรอบของศาสนาจริยธรรมทางสังคม ความรับผิดชอบ สร้างการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับช่วงวัยและการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัยพร้อมกับใช้ภาพลักษณ์การบวชเป็นเป็นช่องทางในการสื่อสาร นำภาพลักษณ์ของสามเณร กับนักเรียนในการสื่อสารสาธารณะเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการ “ลดปัจจัยเสี่ยง” ในองค์กรรวม 3. การขยายผลการจัดกิจกรรมไปยังชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมช่วยเหลือผู้สูงอายุ 4. วัดอินทารามได้ดำเนินนโยบายและกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาเยาวชนและสนับสนุนชุมชน มีการจัดโครงการอาหารกลางวันและให้ทุนการศึกษาแก่ผู้บรรพชาเป็นสามเณร รวมถึงมีโครงการลดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่สร้างแรงจูงใจและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ วัดยังมอบทุนสนับสนุนโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ภายใต้นโยบาย “ให้ธรรม ให้ทุน” มีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรและบวชเนกขัมมจารีณในช่วงภาคฤดูร้อน รวมทั้งจัดค่ายพุทธบุตรเป็นประจำทุกปี ผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชนคือการช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานของคนในชุมชน

คำสำคัญ: เครือข่ายสามเณร; กิจกรรม; เครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยง; พระพุทธศาสนา; เหล่าบุพทรี

Abstract

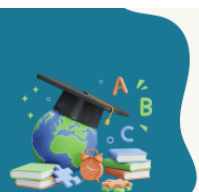
The purpose of this research article was to develop a network of novices in organizing activities to strengthen the network and reduce risk factors according to Buddhism in Samut Songkhram Province. It was an action research with 4 steps: 1. Surveyed the network participating in the activity. 2. Organized novice development activities. 3. Expanded the results of the activity. 4. Developed a prototype. The target group consisted of 20 youths in Samut Songkhram province, and interviews were conducted with 18 key informants. The tools used in the research included Research interview forms, evaluation forms before and after training, and focus group discussions. Data were collected by organizing novice ordination activities for 30 days. Data were analyzed descriptively, including tables and descriptions to describe events related to basic knowledge information.

The research found that: 1. The network for developing novices consisted of houses, temples, and "Bowon" schools. 2. Organizing ordination activities for novices aimed to develop the students who participated in the project according to the framework of religion, social ethics, and responsibility. This created learning consistent with age and used the image of being ordained as a communication channel. It brought the image of a novice with students into public communication to achieve management of "Reducing risk factors" holistically. 3. Expanding the results of organizing activities for the community emphasized community participation, such as home visiting activities and activities to help older people. 4. Wat Indaram implemented policies and activities to develop youth and support the community. They organized a lunch program and provided educational scholarships for those ordained as novice monks. They also had risk reduction programs, which were psychological methods that created motivation and led to concrete practices. Additionally, the temple funded schools to teach Dharma studies under the policy of "Giving Dharma, Giving Funds." They organized novice monk ordination and temporary ordination activities during the summer break and held Buddhist youth camps annually. The impact on the community was assisting with necessities for the people.

Keywords: Novice Network; Activity; Risk Factor Reduction Network; Buddhism; Liquor and Cigarettes

บทนำ

ในหมู่บ้านคลองกระทิงที่ตั้งอยู่ในตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีความสำคัญและเป็นที่รู้จักเป็นอย่างดีในพื้นที่ ซึ่งเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่มีประชากรทั้งสิ้น 325 คนและประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร โดยหมู่บ้านมีความเจริญเติบโตเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นสถานที่ที่ชุมชนมีการร่วมกันกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนตามโครงการลงแขกลงคลอง ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในการร่วมกันสร้างสังคมที่แข็งแกร่งและยั่งยืน (พระครูพิศิษฐ์ประชาณาท (นนทิโย ประยูร), 2560) ชุมชนนี้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและกลุ่มอาสาพัฒนาสังคมซึ่งชาวบ้านมักมีการร่วมกันเป็นจิตอาสา นอกจากนี้ยังมีการ

จัดตั้งชุดรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และกลุ่มพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเชื่อมั่นในชุมชน (พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, 2561)

อย่างไรก็ตาม มีปัญหาเรื่องการสูญบุหรืและการดื่มเหล้าที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วย จำนวนคนที่สูญบุหรือยู่ที่ 13 คนและมีนักสูบหน้าใหม่ 2 คน ส่วนการดื่มเหล้ามีจำนวน 15 คน โดยมีนักดื่มหน้าใหม่ 3 คน ปัญหาเหล่านี้กำลังเป็นที่สำคัญในชุมชน เนื่องจากมีผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน (Smith & Johnson, 2021; Brown & Green, 2022) เนื่องจากวัด พระสงฆ์ และพระพุทธรูปศาสนามีบทบาทสำคัญในชุมชน ซึ่งมีความเป็นที่ยอมรับในด้านสังคมและวัฒนธรรม จึงเห็นว่าการใช้พลังบวรและการบวชเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยการสร้างเครือข่ายและการเสริมสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับค่านิยมและศีลธรรมของพระพุทธศาสนา เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหา (พระมหา ยุทธนา นรเชษฐ (ศิริวรรณ) และจุฑารัตน์ ทองอินจันทร์, 2561; สมคิด พุ่มทุเรียนและคณะ, 2562; วนิญา ศิริวรสกุลและวัชรินทร์ อินทพรหม, 2561) การลดปัจจัยเสี่ยงจากการสิ่งเสพติดเหล่านี้จึงต้องใช้แนวพระพุทธศาสนาเป็นฐาน โดยการส่งเสริมคุณค่าและจิตวิญญาณที่ดีในชุมชนผ่านการบวชและการบวช ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างการเข้าใจและการใช้ชีวิตในแง่ดีในชุมชน นอกจากนี้ยังต้องมีการให้คำแนะนำและการสนับสนุนจากพระสงฆ์และบุคลากรทางสาธารณสุขในการพัฒนาชุมชน (พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร) และคณะพระมหานิกัร ฐานุตโตโร, 2562; พระครูปริยัติสาทร, 2562; พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม) และคณะ, 2561)

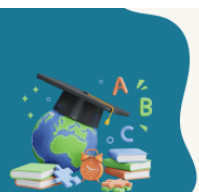
การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาเครือข่ายสามเณรในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม" จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาโมเดลต้นแบบในการลดปัจจัยเสี่ยงและแก้ไขปัญหาในชุมชน ด้วยการใช้แนวพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน โดยการผนึกพลังบวรจากบ้าน เข้ากับพลังบวรจากวัด โรงเรียน และชุมชน ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาย่างอู่รอตและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงสำหรับสามเณรตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อขยายผลการจัดกิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม
4. เพื่อพัฒนาวัตต้นแบบในการเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนภายใต้กรอบ “บวร/บวช : บ้าน-วัด-โรงเรียน-ชุมชน” 4 ประสาน นำมาเป็นพลังบวร (พลังเครือข่ายขับเคลื่อน) สร้างกลไกลดความเสี่ยงจากการสิ่งเสพติดทั้งเหล้าบุหรืในชุมชนหมู่บ้านกระทิง โดยมีวัด พระสงฆ์ ชาวพุทธ พุทธศาสนิกชนเป็นหน่วยทางสังคม รวมทั้งภาครัฐ (โรงพยาบาล/โรงเรียน/ตำรวจ/หน่วยราชการ) และชุมชนคลองกระทิงสู่การสร้างกฎ กติการ่วมกัน เพื่อขับเคลื่อน ส่งเสริมผ่านกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณร และสร้างการกระตุ้นรื้อให้เกิดการลดปัจจัยเสี่ยง จางหายและหมดไปในที่สุดโดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กับเครือข่าย จำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วยตัวแทนคณะสงฆ์ 3 รูป ตัวแทนหน่วยงานราชการ 3 คน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น 3 คน และตัวแทนประชาชน 3 คน เพื่อถอดองค์ความรู้และกระบวนการในการลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา

ระยะที่ 2 เป็นการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา โดยการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับภาคีเครือข่ายทางสังคม จำนวน 9 เครือข่าย ในการสร้างและพัฒนาแกนนำสามเณรต้นแบบเป็น “สามเณรโฆษกะ พัทธกษัตริย์” ณ วัดอินทาราม ตำบลเหมืองใหม่ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 30 วัน ในเดือนธันวาคม 2565 มีนักเรียนเข้าร่วมฝึกอบรมอย่างน้อย 20 คน

ระยะที่ 3 เป็นการนำผลการพัฒนาแกนนำต้นแบบ ลงไปทำงานเชิงพื้นที่ โดยแกนนำแต่ละคนจะร่วมกันรณรงค์ให้เยาวชนและประชาชนในหมู่บ้านคลองกระทิง ลด ละ เลิก เหล้าและบุหรี่ โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่แกนนำ 1 คน สามารถรณรงค์ให้เยาวชนและประชาชนเข้าร่วมโครงการได้อย่างน้อย 10 คน ก็จะได้เยาวชนและประชาชนที่เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า 200 คน

ระยะที่ 4 เป็นการพัฒนาโมเดล พลังบวรพิทักษ์คลองกระทิง : การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม และจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูป/คน เพื่อยืนยันรูปแบบที่นำเสนอ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย เยาวชนในจังหวัดสมุทรสงครามที่สมัครเข้าร่วมโครงการบรรพชาสามเณร จำนวน 20 คน ในส่วนของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน ประกอบด้วยตัวแทนคณะสงฆ์ 3 รูป ตัวแทนหน่วยงานราชการ 3 คน ตัวแทนผู้นำท้องถิ่น 3 คน และตัวแทนประชาชน 3 คน และการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น

2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผลจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะดังกล่าวข้างต้น

โดยเครื่องมือทั้ง 2 ได้ผ่านการหาความเที่ยงตรง (CVI) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ผลการใช้ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity for Scale, S-CVI) เท่ากับ 1.00 และได้ความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายข้อ (Item Content Validity Index, I-CVI) เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

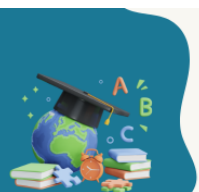
การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้

ผลการวิจัย

การจัดโครงการบรรพชาสามเณรในครั้งนี้ นับเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าหลายประการ นอกจากจะเป็นการสืบสานประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทยแล้ว ยังเป็นโอกาสอันดีในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านการเข้ามาใกล้ชิดกับพระธรรมวินัย การบวชเป็นสามเณรจะช่วยหล่อหลอมให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตแบบเรียบง่ายสงบสุข รู้จักความอดทนอดกลั้น และเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต นอกจากนี้ การบวชยังเปรียบเสมือนการบำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาอีกด้วย ที่น่าสนใจไม่แพ้กัน คือจุดประสงค์หลักของโครงการที่มุ่งถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระมหากษัตริย์ผู้ทรงธรรมทรงคุณูปการต่อแผ่นดินไทยเป็นอย่างยิ่ง การบวชในครั้งนี้จึงเปรียบเสมือนการสักการะและระลึกถึงพระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณที่พระองค์ท่านได้ทรงบำเพ็ญไว้ มิเพียงเท่านั้น โครงการยังมีเป้าหมายในการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงโทษภัยจากสิ่งเสพติด อบายมุขต่างๆ โดยใช้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่น่าสนใจและมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก โดยสรุปแล้ว โครงการบรรพชาสามเณรในครั้งนี้มิใช่เพียงแค่การบวชอุปสมบทตามประเพณีเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่สังคมในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เยาวชน การสืบสานวัฒนธรรมประเพณี การระลึกถึงพระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณ ตลอดจนการรณรงค์เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและควรค่าแก่การสนับสนุนให้ดำรงอยู่สืบไป

(1) จำนวนเครือข่ายที่เข้าร่วมกิจกรรม

การรณรงค์ลดปัจจัยเสี่ยงจากการดื่มสุราและสูบบุหรี่ โดยใช้วิถีทางศาสนาและบทบาทของวัดเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน โดยมีการประสานความร่วมมือกับบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในการสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน เลิกหรืองดเว้นการดื่มสุราและสูบบุหรี่ กิจกรรมนี้จัดขึ้นที่วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม ระหว่างวันที่ 1-30 ธันวาคม 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวปฏิบัติและการเรียนรู้ร่วมกันในการลดปัจจัยเสี่ยงดังกล่าว กลยุทธ์หลักคือการใช้พลังทางสังคม ความเชื่อ และจริยธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างพลัง "บวร" ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นกลไกขับเคลื่อนกิจกรรมนี้ร่วมกัน

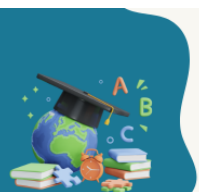

โครงการนี้เกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน ตั้งแต่คณะนักวิจัย คณะสงฆ์ ชุมชน โรงเรียน และรัฐ ทุกฝ่ายต่างมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและผลักดันให้เกิดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม สะท้อนให้เห็นว่าการแก้ปัญหาเยาวชนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย

ภาพที่ 1 ภาพกิจกรรมรณรงค์ในพื้นที่

ภาพที่ 1 ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า แนวทางการลดปัจจัยเสี่ยงตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา นั้นมิใช่เพียงแค่การสั่งสอนให้ละเว้นจากสิ่งเสพติดและอบายมุขเท่านั้น หากแต่เป็นกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีงามควบคู่ไปกับการสร้างเสริมสุขภาพที่สมบูรณ์แบบทั้งกายและใจ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการฝึกบำเพ็ญตบะ เจริญสมาธิภาวนาด้วยการสวดมนต์และนั่งสมาธิ เพื่อสร้างความมั่นคงให้แก่จิตใจ พร้อมทั้งเสริมสร้างความอดทนอดกลั้น รู้จักความพอเพียงและการแบ่งปันผ่านการบิณฑบาตและการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย เมื่อจิตใจสงบมั่นคงแล้ว ย่อมไม่หวั่นไหวไปตามกระแสกิเลสและความโลภอยากได้ของชั่วครูชั่วยาม การศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งถือเป็นรากฐานสำคัญในการนำพาชีวิตให้ก้าวเดินไปในแนวทางที่ถูกต้องดีงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยึดมั่นในศีลธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้นที่จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายและเดือดร้อนตามมา จะช่วยหล่อหลอมให้บุคคลนั้นเป็นผู้มีคุณธรรมประจำใจ รู้จักหน้าที่และระมัดระวังการประพฤติปฏิบัติตนอยู่เสมอ นอกจากนี้ กิจกรรมเยี่ยมบ้านเยี่ยมชุมชน การให้การรับหรือการแบ่งปัน ย่อมเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ปล่อยให้บุคคลใดต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวและแปลกแยก แต่หล่อหลอมให้เกิดเป็นสังคมแห่งการพึ่งพาอาศัยกัน มีเมตตากรุณาปรานีต่อกันและกัน ที่สำคัญ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นสมาชิกในชุมชน สามเณร หรือแม้กระทั่งพระสงฆ์ ได้ช่วยเสริมสร้างพลังสามัคคีให้เกิดขึ้น เมื่อทุกฝ่ายได้มาพบปะ แลกเปลี่ยน และร่วมแรงร่วมใจกันในการขจัดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในชุมชนนั้นเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตที่เป็นสุขอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนจึงมิใช่เพียงแค่ประเพณีการบวชอุปสมบท แต่เป็นกระบวนการหล่อหลอมคนให้มีคุณภาพทั้งทางกาย จิตใจและปัญญา และเป็นการสร้างสังคมแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เมื่อทุกคนมีจิตสำนึกดีตระหนกในการดูแลตนเองและผู้อื่น สังคมนี้อ่อมมีแต่สิ่งดีงามและห่างไกลจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ

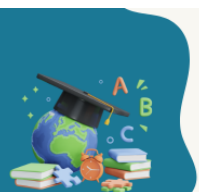
(2) ผลการจัดกิจกรรม

โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนนี้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการผสมผสานองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการพัฒนาเยาวชนและการรณรงค์เพื่อสร้างสังคมที่ปลอดภัยจากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ อย่างลงตัว หากพิจารณาในเบื้องต้น การบรรพชาสามเณรดูเหมือนจะเป็นเพียงกิจกรรมทางศาสนาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่เยาวชนเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วมันยังมีมิติที่กว้างไกลกว่านั้นมาก การฝึกปฏิบัติธรรมต่างๆ อาทิ การสวดมนต์ การบิณฑบาต นอกจากจะช่วยสร้างสมาธิและความวิริยะอุตสาหะแล้วยังเป็นการฝึกนิสัยให้รู้จักความพอเพียง รู้จักการรับและการให้ ตลอดจนการมีวินัยในการควบคุมตนเอง เมื่อเยาวชนเหล่านี้ได้รับการปลูกฝังดังกล่าว พวกเขาจะเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่มีสติ มีสมาธิ รู้จักการแบ่งปันและไม่โลภอยากได้สิ่งของมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิตให้ห่างไกลจากอบายมุขต่างๆ อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การให้สามเณรได้ออกไปเยี่ยมบ้านเยี่ยมชุมชน รวมทั้งทำกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนเลิกสิ่งเสพติด ย่อมเป็นการสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน รู้จักการแบ่งปันและไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสังคมที่เอื้ออาทรและมีน้ำใจต่อกันอย่างแน่นนอน การได้เห็นเพื่อนวัยเดียวกันที่บวชเป็นสามเณรและทำกิจกรรมเพื่อสังคมย่อมทำให้นักเรียนคนอื่นๆ เกิดแรงบันดาลใจ และอยากเป็นส่วนหนึ่งของความดีนั้นด้วยเช่นกัน ทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึกให้เกิดภาพจำที่ดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และตระหนักถึงโทษพิษภัยของสิ่งเสพติดอีกด้วย สุดท้ายนี้ การที่ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคณะสงฆ์ ได้รับคำแนะนำด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยจากพระภิกษุสงฆ์ ย่อมช่วยหล่อหลอมให้นักเรียนเหล่านี้เป็นผู้ที่มีศีลธรรมประจำใจ รู้จักบทบาทหน้าที่ มีวินัยและความรับผิดชอบทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำพาพวกเขาไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมในอนาคต ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วางแผนโครงการดูจะมองการณ์ไกลและวางรากฐานได้อย่างรอบคอบและครอบคลุมทุกมิติ ทั้งการพัฒนาเยาวชน การส่งเสริมพระพุทธศาสนา ตลอดจนการสร้างสังคมให้ห่างไกลจากอบายมุขและปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ด้วยวิถีทางที่นุ่มนวล สร้างสรรค์และยั่งยืน

ภาพที่ 2 การนำนักเรียนจากโรงเรียนเสด็จสุทิววิธานุสรณ์ และโรงเรียนถาวรวิทยา และนำสามเณรไปรณรงค์ส่งเสริมภายในโรงเรียน เป็นภาพจำสำหรับนักเรียน

จากภาพที่ 2 การใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นช่องทางในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน ช่วยให้พวกเขามีศักยภาพในการดูแลและปกป้องตนเองผ่านการฝึกสติและควบคุมอารมณ์ กลุ่มเป้าหมายหลักคือเยาวชนวัยรุ่น ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่มีพัฒนาการสำคัญและอาจมีพฤติกรรมเสี่ยงเนื่องจากความอยากรู้อยากลอง การบรรพชาสามเณรถือเป็นกิจกรรมทดลองเพื่อวิจัยและพัฒนารูปแบบในการ

เสริมสร้างศักยภาพให้แก่นักเรียนและเยาวชน นอกจากการฝึกปฏิบัติธรรมแล้ว ยังมีการเยี่ยมชมชุมชนและ
 ธรรมรงค์เพื่อสร้างการรับรู้และขยายผลไปสู่สาธารณะผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ วัตถุประสงค์
 หลักคือการป้องกันปัญหาและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน โดยใช้กลไกทางศาสนาเป็นเครื่องมือ
 สำคัญ โดยสรุปเป็นแนวคิดที่ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ากับกิจกรรมเสริมศักยภาพเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน
 ให้แก่เยาวชน ควบคู่ไปกับการรณรงค์สร้างการรับรู้ในสังคมโดยรวม

(3) การขยายผลกิจกรรม

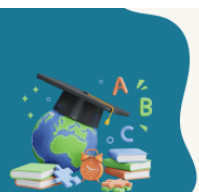
การรณรงค์ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เป็นการสร้างกิจกรรมที่นอกเหนือจากการบิณฑบาต
 เยี่ยมบ้าน ในภาคกลางวันได้มีการนำพาสมาณเฑียรเยี่ยมบ้าน เยี่ยมชุมชน ได้เห็นชุมชน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
 กิจกรรมโครงการที่มีเป้าหมายลดปัจจัยเสี่ยงในชุมชนคลองกะทิง ด้วยมองว่านักเรียนในโรงเรียน ที่มาบวชเป็น
 สามเณรพึงได้ซึมซับวิถีทางศาสนาเชิงประจักษ์ และร่วมปฏิบัติ และส่งเสริมให้เขาเหล่านั้นมีปฏิสัมพันธ์กับ
 ชุมชนในฐานะที่เขาก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งในชุมชน ร่วมกับชุมชนทำกิจกรรมร่วมกัน นับหนึ่งเป็นการค้ายันซึ่งกัน
 และกัน ภายใต้กรอบของ “บ้าน” ชุมชน โดยมีพระสงฆ์ สามเณร ตัวแทนฝ่ายวัด และโรงเรียน นักเรียน
 ตัวแทนฝ่ายการศึกษา (รัฐ) ได้มีปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน

ภาพที่ 3 ภาพกิจกรรมลงพื้นที่เยี่ยมชาวบ้าน

จากภาพ 3 กิจกรรมนี้เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างชุมชน วัด และสามเณร ภายใต้แนวคิด
 “บ้าน วัด โรงเรียน” โดยสามเณรได้ออกบิณฑบาตและแจกจ่ายสิ่งของอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้สูงอายุและผู้
 ยากไร้ในชุมชน ควบคู่ไปกับการรณรงค์ส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ด้วยภาพลักษณ์ของนักบวชใน
 พระพุทธศาสนา ในระหว่างการดำเนินกิจกรรม สามเณรได้เรียนรู้ถึงความสำคัญของหลักกตัญญูกตเวทิตา
 ธรรม ในการดูแลและปฏิบัติต่อผู้ใหญ่หรือบุพการีอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้สัมผัสถึงคุณค่าของการให้
 และการรับการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการเสียสละ การแบ่งปัน และการมีจิต
 อาสาเพื่อส่วนรวม โดยสรุปแล้ว กิจกรรมนี้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชนกับวัด ช่วย
 สร้างคุณธรรมจริยธรรมและจิตสาธารณะให้แก่สามเณร ตลอดจนเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถาบัน
 ทางสังคม

วิธีการหล่อหลอมจิตใจเยาวชนด้วยพลังแห่งการให้และการรับ การลดปัจจัยเสี่ยงและสร้างภูมิคุ้มกัน
 ทางจิตใจให้แก่เยาวชนนับเป็นเรื่องท้าทายที่ต้องอาศัยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม โครงการบรรพชา
 สามเณรที่จัดขึ้นร่วมกันระหว่างคณะนักวิจัย คณะสงฆ์ ชุมชน และโรงเรียน จึงนับเป็นตัวอย่างหนึ่งของ
 กิจกรรมที่พยายามนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีมาประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์

โดยการให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงได้บวชเป็นสามเณรชั่วคราว พวกเขาจะได้เรียนรู้และปฏิบัติตามพิธีกรรม บิณฑบาต ซึ่งเป็นการฝึกให้และการรับอย่างแท้จริง เมื่อนักเรียนออกบิณฑบาตและได้รับอาหารจากผู้คน พวกเขาจะได้เรียนรู้ถึงความหมายแห่งการให้ที่แท้จริงของชาวบ้าน ที่มาจากความศรัทธาและเคารพใน พระพุทธศาสนา จากนั้น อาหารที่ได้รับบิณฑบาตมาจะถูกนำไปแจกจ่ายแบ่งปันให้แก่ผู้สูงอายุและผู้ป่วยติด เติงในชุมชน ซึ่งเป็นการฝึกให้นักเรียนสามเณรได้เรียนรู้การรับและการให้ไปพร้อมกัน รวมถึงการแบ่งปันและ เสียสละ การมีจิตสาธารณะและจิตอาสา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะช่วยหล่อหลอมให้พวกเขากลายเป็น เยาวชนที่มีคุณภาพและเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมในอนาคต นอกจากนี้ การร่วมกิจกรรมพิธีกรรมทางศาสนา นี้ ยังช่วยให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเอง และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของ การเป็นเยาวชนที่ดี ทั้งยังได้สร้างความทรงจำและภาพจำที่ดีงามร่วมกัน ช่วยให้พวกเขามีแบบอย่างที่ดีในการ ดำเนินชีวิตและลดโอกาสเสี่ยงจากพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม นักเรียนสามเณรก็จะกลับมา เป็นนักเรียนตามปกติ แต่ด้วยประสบการณ์และการเปลี่ยนแปลงภายในที่เกิดขึ้น พวกเขาจะมีจิตสำนึก สาธารณะและภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งขึ้น พร้อมเผยแพร่สิ่งดีๆ ที่ได้เรียนรู้ให้แก่เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ใน โรงเรียนต่อไป ถือเป็นวิธีการที่น่าสนใจที่พยายามผสมผสานระหว่างประเพณีและกิจกรรมทางศาสนากับการ ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อหล่อหลอมและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่กลุ่มเยาวชนเสี่ยง ช่วยสร้าง ภูมิคุ้มกันและลดปัจจัยเสี่ยงได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 4 แจกทุนสร้างแรงจูงใจต่อการบวชที่โรงเรียนถาวรวิทยา

ภาพที่ 5 ปฏิสัมพันธ์ปลูกจิตภาพจำให้นักเรียนเยาวชน วัดเลี้ยวข้าวกลางวัน เพื่อนสีกแล้วกินข้าวร่วมกัน

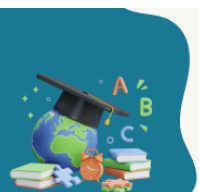

ภาพ 4-5 เมื่อมีการจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรสำหรับนักเรียนโรงเรียนถาวรวิทยาและโรงเรียนท่าเสด็จ ทางวัดอินทารามได้จัดสรรทุนการศึกษาในรูปแบบพิเศษเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สามเณรและนักเรียนหญิงที่มาถือศีลชุดขาว โดยมอบเงินขวัญถุงเป็นทุนซื้อเสื้อผ้า รองเท้า เครื่องนุ่งห่ม รวมถึงของใช้จำเป็นอื่นๆ การสนับสนุนทุนการศึกษาดังกล่าวนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการทำความดี การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ โดยสะท้อนให้เห็นว่าการกระทำดีสามารถได้รับผลตอบแทนเชิงรูปธรรมได้ ซึ่งจะช่วยปลูกฝังทัศนคติและแนวคิดเชิงบวกต่อการทำความดีให้แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม วัดอินทารามยังได้จัดพิธีส่งสามเณรกลับคืนสู่โรงเรียน พร้อมเลี้ยงอาหารกลางวัน และสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนด้วย ทั้งหมดนี้เป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน นักเรียน และชุมชน ตลอดจนเผยแพร่แนวคิดการทำความดีต่อสาธารณะได้อีกทางหนึ่ง โดยสรุป การสนับสนุนทุนการศึกษาของวัดอินทารามครั้งนี้นอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายแล้ว ยังเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีจิตสำนึกและกระตือรือร้นต่อการทำความดี ฝึกให้รู้จักการเสียสละและแบ่งปัน ตลอดจนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

จากภาพที่ 4-5 สะท้อนให้เห็นถึงกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัด ชุมชน และสามเณร ซึ่งเป็นการสร้างประสบการณ์และสัมพันธ์ภาพอันดีหลายประการ ดังนี้ ประการแรก เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัดกับศาสนาชุมชน โดยสามเณรได้บิณฑบาตในตอนเช้า ซึ่งเป็นโอกาสให้ชาวพุทธได้ร่วมทำบุญใส่บาตรถวายอาหาร อันเป็นการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาตามประเพณี สามเณรจึงได้เรียนรู้วิถีชีวิตและประเพณีของชาวพุทธอย่างใกล้ชิด ประการที่สอง เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัยของชุมชน โดยมีสามเณรซึ่งเป็นเยาวชนและศาสนทายาทได้พบปะแลกเปลี่ยนกับผู้ใหญ่ในชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ประการที่สาม เป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับโรงเรียน โดยมีการมอบทุนการศึกษาให้แก่สามเณรจากโรงเรียนต่างๆ ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของการบรรพชา รวมถึงได้สร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการรณรงค์เลิกเหล้าเลิกบุหรี่ โดยสามเณรได้ถือป้ายไปเยี่ยมบ้านเพื่อเผยแพร่สารสร้างจิตสำนึกดีๆ และยังได้พบปะผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยติดเตียงที่ต้องการความช่วยเหลือ ทำให้วัดสามารถมีบทบาทเป็นที่พึ่งของชุมชนในยามลำบากได้ กิจกรรมเหล่านี้สร้างปฏิสัมพันธ์และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่วัด ชุมชน และสามารถกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปัจจัยเสี่ยงในชุมชนได้ด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี โดยสรุป ภาพเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวัดในการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนา ชุมชน และเยาวชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ชุมชนน่าอยู่ยิ่งขึ้น

ดังนั้นในภาพรวมของกิจกรรมจึงเป็นกิจกรรมในแบบสร้างภาพจำ สร้างแบบอย่าง และการเรียนรู้การปลูกฝัง กระตุ้น ส่งเสริมจึงเกิดขึ้นภายในช่วงระยะเวลาที่เกิดขึ้น แต่จัดได้ว่าเป็นกลไกหนึ่ง หรือช่วงเวลาหนึ่งของการเรียนรู้สำหรับเยาวชนที่สอดคล้องกับวัย ให้เขาตระหนักเห็นความสำคัญ ผ่านการเรียนรู้ภายใต้กรอบ ของบ้าน วัด โรงเรียน ทำให้เกิดการขับเคลื่อนพลังทางบวก ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน หรือนักเรียนเยาวชนเอง เป็นภาพจำให้เกิดตัวอย่างการเอาเป็นแบบของชุมชน และภาพทุกภาพเมื่อสื่อสารสาธารณะเท่ากับเป็นการเสริมแรงให้เกิดการปฏิบัติเอาอย่างหรือทำตามให้เกิดขึ้นภายในวัด ภายในโรงเรียน ชุมชน และคนที่รับสื่อข้อมูลข่าวสารทั่วไป สู่การปรับใจ ปรับทัศนคติ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลดปัจจัยเสี่ยงจากเหล้า บุหรี่ สิ่งเสพติดในนามของบายมุขตามแบบสามเณรยุวคุณธรรมที่ชุมชนคลองกระทิง วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม ได้ทำและดำเนินการได้

(4) ต้นแบบ พลังบวรพิทักษ์คลองกระทิง : การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา จังหวัดสมุทรสงคราม

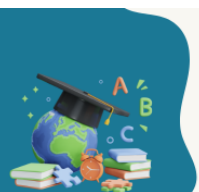

วัดอินทาราม ได้สร้างกลไก เช่น ส่งเสริมการให้โครงการอาหารกลางวัน การให้ทุนการศึกษาแก่ผู้บรรพชาเป็นสามเณรและเข้าร่วมโครงการลดปัจจัยเสี่ยง นัยหนึ่งเป็นวิถีวิทยาทางจิตวิทยาที่สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นเป็นกลไกหรือวิธีการที่สำคัญและนำไปสู่การขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ที่สะท้อนผลเป็นวิธีการในการพัฒนาเยาวชนเด็ก นัยหนึ่งเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงด้วยวิธีการ มอบทุนสนับสนุนโรงเรียนเพื่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายในชื่อ “ให้ธรรม ให้ทุน” และจัดกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรและบวชนกขัมมจารีณภาคฤดูร้อน การเข้าค่ายพุทธบุตรเป็นประจำทุกปี ผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชน คือ การให้ความช่วยเหลือด้านปัจจัยพื้นฐานของคนในชุมชน การให้ทาน เช่น โครงการแจกข้าวสารทุกเดือน โครงการเยี่ยมบ้านพระภิกษุสามเณรวัดนิมมานรดี โดยจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือครอบครัว ใช้หลักการทำให้คนเกิดศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่หลวงพ่อกำ ทั้งยังประสานความร่วมมือไปยังชุมชน วัด โรงเรียน และหน่วยงานราชการ หรือ “บวร” ในการพัฒนาชุมชนวัดนิมมานรดี ดังนั้นวัดอินทารามจัดบรรพชาอุปสมบท น้อมเกล้าถวายเป็นพระราชกุศล และเจาะจงไปยังการบวชนกขัมมจารีเพื่อเป็นกลไกลดเสี่ยงนั้น มีความหมายเป็นการจัดการหรือรณรงค์เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนระหว่างวัด ชุมชน เยาวชน โรงเรียน ครู โดยการบรรพชาบวชนกขัมมจารีตามวิถีทางพุทธศาสนา ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นวิธีการ เป็นทางเลือกในการสร้างภูมิคุ้มกัน ปลุกกุศลเจตคติให้ค่านิยมที่ถูกต้องสอดคล้องกับช่วยวัย ห่างไกลเหล้าบุหรี่ ลดปัจจัยเสี่ยงให้สอดคล้องกับช่วงของวัย ดังมีผลเชิงประจักษ์ยืนยันเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการบรรพชาสามเณรในสังคมไทย ที่มีเป้าหมายเป็นการพัฒนาและปลุกเจตคติ ชัดเกล้า ลดปัจจัยเสี่ยงทางสังคมดังปรากฏ

ภาพที่ 6 ภาพกิจกรรมบรรพชาอุปสมบท

จากภาพที่ 6 สะท้อนให้เห็นว่าวัดอินทารามใช้พุทธศาสนวิถีการบรรพชาเป็น "กลไก" ในการลดปัจจัยเสี่ยงสำหรับเยาวชนได้อย่างสอดคล้องกับวัยของพวกเขา โดยมีรายละเอียดดังนี้ วัดได้สร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับนักเรียนจากโรงเรียนถาวรวิทยา ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและมีพฤติกรรมเสี่ยง และนักเรียนจากโรงเรียนวัดเสด็จสุทธิวิทยานุสรณ์ที่อยู่ในความอุปการะของวัด ให้ได้มาบรรพชาเป็นสามเณรในช่วงหนึ่ง พักอยู่ในวัด ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของสามเณร เช่น บิณฑบาต ไหว้พระสวดมนต์ ช่วยงานจิตอาสาของวัด เป็นต้น การได้บรรพชาเป็นสามเณรนี้ ถือเป็นกระบวนการหล่อหลอมปลุกฝังจิตสำนึกให้แก่เด็กเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม โดยพระวิทยากรจะอบรมสั่งสอนในโครงการค่ายคุณธรรม ให้ตระหนักถึงคุณค่าและความหมายของการบรรพชา การถือศีล การมีวินัยในตนเอง การบรรพชาจะช่วยปลุกฝังให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีวินัยและความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ได้เรียนรู้หลักธรรมเรื่องการละเว้นจากการดื่มสุรา สูบบุหรี่ และการเสพสิ่งเสพติดซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ โดยสรุปแล้ว การบรรพชาสามเณรที่วัดอินทารามจัดขึ้นนี้ เป็นกลไกในการปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม วินัย และความรับผิดชอบต่อ

ต่อสังคมให้แก่นักเรียน ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับวัยของพวกเขา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจที่ดีให้แก่เยาวชนต่อไปในอนาคต

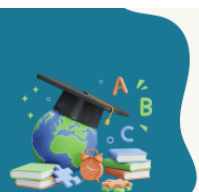
สรุปได้ว่า โครงการบรรพชา ลดปัจจัยเสี่ยง เหล้า บุหรี่ ที่วัดอินทาราม ในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแนวทางศาสนาที่ส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยงโดยปลูกฝังค่านิยมถูกต้องและส่งเสริมให้สามเณรเห็นความสำคัญของการอบรมศีลธรรม รวมทั้งการใช้กิจกรรมที่วัดและโรงเรียนร่วมกันดำเนินการ เช่น การเยี่ยมบ้าน การแจกทุนการศึกษา และการพาสามเณรออกบิณฑบาตเพื่อเยี่ยมชุมชน หวังให้เยาวชนสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ลดปัจจัยเสี่ยงจากสิ่งเสพติด และมีเจตคติที่ดีต่อวัด พระสงฆ์ และศาสนา ผ่านการสร้างภาพจำที่ดีและความเข้าใจถึงคุณและโทษของเหล้า บุหรี่

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้เน้นถึงการดำเนินโครงการบรรพชาที่วัดอินทารามเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงจากการบริโภคเหล้าและบุหรี่ในหมู่เยาวชน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่มีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้สามารถสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นเครือข่ายที่ช่วยให้เยาวชนมีส่วนร่วมและรับรู้ถึงค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กิจกรรม เช่น การพาสามเณรไปเยี่ยมบ้านและโรงเรียนไม่เพียงแต่เป็นการสร้างภาพจำและแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนเท่านั้น แต่ยังช่วยให้พวกเขาเห็นถึงความสำคัญของการบวชและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา การออกบิณฑบาตเพื่อเยี่ยมชุมชนยังแสดงให้เห็นว่าวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชน นอกจากนี้ยังช่วยให้เยาวชนสร้างเจตคติที่ดีต่อวัด พระสงฆ์ และศาสนา รวมทั้งช่วยให้สามเณรเห็นคุณและโทษของการบริโภคเหล้า บุหรี่ ทำให้มีการลดการยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเสพติดที่มีผลเสีย การวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรทางพระพุทธศาสนาใช้ในการจัดการกับปัญหาสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงทางสังคมสามารถช่วยลดปัจจัยเสี่ยงและส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีให้กับเยาวชนได้ (Chan & Wong, 2018; Lee & Cheng, 2020; Miller & Thomas, 2019).

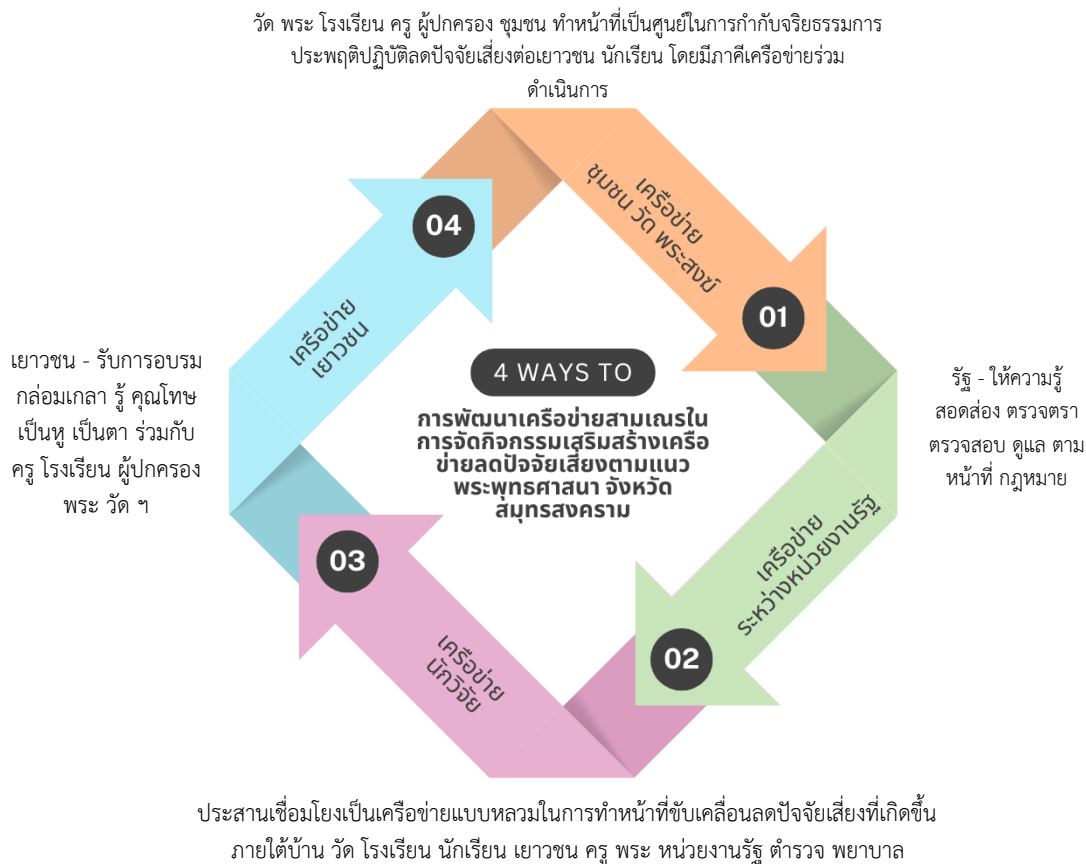
สรุปและองค์ความรู้ใหม่

โครงการบรรพชา ลดปัจจัยเสี่ยง เหล้า บุหรี่ ที่วัดอินทาราม จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นแนวทาง กลไกที่เข้าไปส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยง โดยใช้วิธีการส่งเสริมป้องกันผ่านวิถีทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องตามหลักวิถีทางศาสนา การส่งเสริมให้สามเณรผู้เข้ามาบวชได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ รวมทั้งส่งเสริมให้สามเณรเหล่านั้นได้เป็นกลไกร่วม ด้วยการรณรงค์ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจเชิงบวกกับเพื่อนภายในโรงเรียน ผ่านกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างบ้านกับวัดที่ได้พาสามเณรไปเยี่ยมบ้าน เยี่ยมผู้สูงอายุ อันเป็นกิจกรรมของวัด การพาสามเณรไปเยี่ยมโรงเรียนทำกิจกรรมแจกทุน การศึกษา นัยหนึ่งเพื่อเป็นการสร้างภาพจำ สร้างแบบอย่างในใจให้เกิดขึ้นผ่านการรณรงค์ภายใต้กรอบบ้าน วัด โรงเรียน การให้ความสำคัญกับการบวช การพาสามเณรออกบิณฑบาต เพื่อเป็นการเยี่ยมชุมชน และให้เห็นความสำคัญว่าวัดยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นหลักชัยที่พึ่งสำคัญของชุมชนในการพัฒนาให้เยาวชนได้มีภูมิคุ้มกัน สร้างภาพจำในใจ ให้เป็นแบบอย่างที่ดี ลดปัจจัยเสี่ยง การสร้างการเรียนรู้ว่า ศีลกินได้ หรือความดีกินได้ หรือความดี ทำให้เกิดรายได้ หลวงพ่อแดง นนทิโย ได้จัดมอบทุนการศึกษา เพื่อสนับสนุนค่าเสื้อผ้า รองเท้า ซึ่งไม่ได้มาก แต่ได้ปลูกการเรียนรู้ในใจสำหรับเด็ก ผู้เข้าร่วมโครงการว่าการที่นักเรียนเหล่านั้น มาบวช อบรม ลดปัจจัยเสี่ยง รักษาศาสนา และสร้างภาพจำในใจต่อการบวช สร้างภาพจำต่อนักเรียนเยาวชน และจะเป็นมุมมองที่ทาบทับกลายเป็นเจตคติที่ดีต่อ

วัด พระสงฆ์ และศาสนา เห็นคุณและโทษของเหล้าบุหรี่ ตามการรณรงค์ ไม่ยุ่งเกี่ยวตั้งแต่แรก หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่ยุ่งเกี่ยว ลดละเลิกปัจจัยเสี่ยงจากอบายมุข สิ่งเสพติดที่ให้โทษทุกชนิดในที่สุด ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

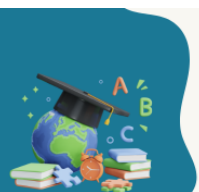
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์จังหวัดสมุทรสงคราม นำผลการวิจัยและแนวปฏิบัติจากการลดปัจจัยเสี่ยงนำไปกำหนดเป็นนโยบายขับเคลื่อนการลดปัจจัยเสี่ยงร่วมกิจกรรมโครงการหมู่บ้านศีล 5 และวัดในพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมขับเคลื่อนลงสู่การปฏิบัติในชุมชนองค์กรวม
2. หน่วยงานภาครัฐ (โรงเรียน/สถานีตำรวจ/โรงพยาบาล) ในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม นำผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายขับเคลื่อนลงสู่การปฏิบัติในชุมชนองค์กรวม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

เพื่อให้การลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามเกิดความยั่งยืนต่อไป คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ดังนี้

1. วัด พระสงฆ์ โรงเรียน ครู นักเรียน ชุมชน หน่วยงานรัฐ ในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม นำกลไกรูปแบบเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติทั้งระบบ
2. หน่วยงานในพื้นที่วิจัยศาสนสถาน วัด พระสงฆ์ หน่วยงานราชการ และภาคีเครือข่าย นำผลจากแนวปฏิบัติจากการวิจัยที่ดี ไปขยายผล ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติในเชิงเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนการลดปัจจัยเสี่ยงในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม

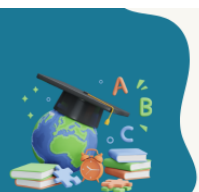

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. คณะนักวิจัยผู้จะทำวิจัยต่อไป ควรศึกษาวิจัยต่อแนวทางการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีลักษณะพฤติกรรมทางศาสนาและทางสังคม เพื่อศึกษาปัจจัยแทรกซ้อนต่อการลดปัจจัยเสี่ยงในเชิงสังคมที่มีความหลากหลาย
2. คณะนักวิจัยผู้จะทำวิจัยต่อไป ควรศึกษาวิจัยต่อกลุ่มประชากรที่หลากหลายและช่วงชั้น เช่น เยาวชน ครู นักเรียน พระสงฆ์ วัด รัฐ โรงเรียน ที่มีผลให้การทำงานเชิงเครือข่ายขับเคลื่อนชัดเจนยิ่งขึ้นในการลดปัจจัยเสี่ยงทั้งระบบในองค์กรวม

เอกสารอ้างอิง

- พระครูปริยัติสาทร. (2019). กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของพระสงฆ์สู่การเป็นต้นแบบปลอดบุหรี่ จังหวัดเลย. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 10(2), 12-24.
- พระครูพิณิตปริยัติกิจ (สมบัติ ธรรมโม) และคณะ. (2018). รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7(3), 1-14.
- พระมหายุทธนา นรเชฎฐ (ศิริวรรณ) และจตุรรัตน์ ทองอินจันทร์. (2018). แนวคิด ตัวชี้วัด องค์ประกอบ บทเรียน และบูรณาการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5. วารสารชุมชนวิจัย, 12(2), 204-214.
- พระอุดมสิทธิธนายก (กำพล คุณงกโร) และพระมหานิกร ฐานุตโตโร. (2019). การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคม เพื่อลดเหล้าบุหรี่เชิงพุทธบูรณาการในจังหวัดนนทบุรี. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 8(4), 1-16.
- วณิฎา ศิริวรรณสกุล และวัชรินทร์ อินทพรหม. (2018). รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล 5 ให้ประสบความสำเร็จ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(29), 203-209.
- สมคิด พุ่มทุเรียน และคณะ. (2019). วิเคราะห์กิจกรรมเชิงพุทธตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 กับการหนุนเนื่องคุณค่านิยม 12 ประการ. วารสารบัณฑิตปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 7(1), 225-238.
- Brown, L. M., & Green, T. W. (2022). Monastic education and community health initiatives: A qualitative study. *International Journal of Health Services*, 52(1), 99-114.
- Chan, C. L., & Wong, M. T. (2018). A study on the effectiveness of Buddhist teachings in reducing drug abuse. *Asian Journal of Counselling*, 25(1), 34-47.
- Lee, J. K., & Cheng, H. W. (2020). Role of Buddhist practices in curbing substance abuse among youth. *Journal of Asian Studies*, 79(3), 713-735.
- Miller, D. S., & Thomas, G. A. (2019). Monks and substance abuse prevention: Insights from Southeast Asia. *Substance Use & Misuse*, 54(2), 248-256.
- Smith, J. D., & Johnson, K. P. (2021). Buddhist principles in substance abuse prevention: A case study from Thailand. *Journal of Religious and Health*, 60(4), 2917-2931.

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับ
ท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สัปบุริธรรม 7*

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE POPULARITY FOR LOCAL
ELECTIONS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE USING THE SEVEN
SAPPURISA DHAMMAS

ธีรยุทธ ชะนิล

TEERAYUTH CHANIL

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : teerayut_cha@nstru.ac.th

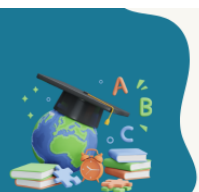
บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช และนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น โดยใช้สัปบุริธรรม 7 เป็นหลักการวิจัยเชิงผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 รูปหรือคน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ปัจจัยการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างความนิยมได้ร้อยละ 45.1 ด้านผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร สาร และผู้รับสาร ล้วนมีผลต่อการสร้างความนิยม นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าหลักสัปบุริธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วยธัมมัญญา อตถัญญา อตตัญญา มัตตัญญา กาลัญญา ปริสัญญา และบุคคลัญญา ส่งผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ได้ถึงร้อยละ 46.2 โดยด้านมัตตัญญา หรือการรู้จักประมาณ มีความสามารถในการพยากรณ์สูงสุด รองลงมาคือด้านกาลัญญา หรือการรู้จักกาลเวลา การประยุกต์หลักพุทธธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความสำคัญและเหตุผลของการเลือกตั้งท้องถิ่น การรู้บทบาทหน้าที่ของตน การประเมินสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น การจัดการเวลาในการดูแลท้องถิ่น การรับรู้ถึงความต้องการของชุมชนและประชาสังคม และการเข้าใจประชาชนและเครือข่ายในท้องถิ่น

คำสำคัญ: การประยุกต์หลักพุทธธรรม; การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น; สัปบุริธรรม 7

*Received August 25, 2023; Revised September 15, 2023; Accepted September 25, 2023

Abstract

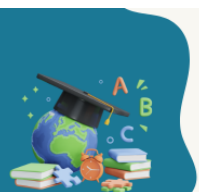
This research aimed to study the factors affecting the creation of popularity in local elections in Nakhon Si Thammarat province and to propose the application of Buddhist principles to promote popularity in local elections by using the seven noble virtues (sappurisa dhamma). The study employed a mixed-methods approach, combining quantitative and qualitative research. In qualitative research, data were collected from 18 key informants through structured interviews and focus group discussions with 11 experts. Data were analyzed using content analysis techniques to gain in-depth insights into the factors affecting the creation of popularity in local elections. In quantitative research, data were collected using questionnaires from a sample of 400 participants. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, mean, and standard deviation, as well as multiple regression analysis to determine the relationships between factors affecting the creation of popularity in local elections.

The research findings showed that political communication factors significantly affected the creation of popularity in local elections in Nakhon Si Thammarat province at the .001 statistical level. The study's ability to predict popularity creation was 45.1%. Components such as the sender, communication channel, message, and receiver all impacted the creation of popularity. Additionally, the research found that the seven noble virtues (sappurisa dhamma), including the wisdom of cause (dhammannuta), the wisdom of benefit (atthannuta), the wisdom of self (Atlanta), the wisdom of the suitable measure (mattanuta), the wisdom of occasion (kalannuta), the wisdom of society (parisannuta), and wisdom of individuals (puggalannuta), significantly impacted the creation of popularity in local elections at statistical levels of .001 and .05. The overall ability to predict was 46.2%, with the wisdom of suitable measure (mattanuta) showing the highest predictive capability, followed by the wisdom of occasion (kalannuta). The application of the seven noble virtues to promote popularity in local elections in Nakhon Si Thammarat included understanding the importance and reasons for local elections, knowing one's responsibilities, assessing and solving local problems, managing time effectively, understanding community and societal needs, and comprehending the people and networks within the local area.

Keywords: Application of Buddhist Principles; Local Elections; Seven Noble Virtues

บทนำ

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญในประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชคือ ความนิยมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้งที่ไม่

สม่ำเสมอ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การกระตุ้น การมีส่วนร่วมและการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาในด้าน การประยุกต์หลักพุทธธรรมและการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช อาจช่วยในการปรับปรุงความนิยมและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังเป็นการ ส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืน การประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลและ จริยธรรมในการสื่อสารทางการเมืองสามารถสร้างความเชื่อมั่นและเพิ่มความนิยมในกระบวนการเลือกตั้งให้กับ ประชาชนในพื้นที่นี้ได้ (Rungcharoen, 2021; Perryman, 2019; Daley, 2020)

หนึ่งในวิธีการที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นคือการ ประยุกต์หลักพุทธธรรม โดยเฉพาะสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประสบความสำเร็จ ในการดำเนินชีวิตและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ สัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1. ด้านธัมมัญญู ตา รู้จักเหตุ 2. ด้านอัตถัญญูตา รู้จักผล 3. ด้านอรรถัญญูตา รู้จักตน 4. ด้านมัตถัญญูตา รู้จักประมาณ 5. ด้าน กาลัญญูตา รู้จักเวลา 6. ด้านปริสัญญูตา รู้จักชุมชน และ 7. ด้านบุคคัลัญญูตา รู้จักบุคคล (มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, 2539) องค์ประกอบเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมืองและการเลือกตั้ง โดยตรง การประยุกต์หลักพุทธธรรมดังกล่าวอาจช่วยในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการ เลือกตั้งและกระบวนการประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วม ที่สูงขึ้นในการเลือกตั้ง และอาจช่วยสร้างความนิยมในกระบวนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

นอกจากนี้ การใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการเลือกตั้งยังสามารถช่วยสร้างจิตสำนึกและความ รับผิดชอบต่อสังคมและชุมชนของประชาชน นำไปสู่การตัดสินใจทางการเมืองที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับ หลักการประชาธิปไตย โดยมีพื้นฐานจากคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญ การนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการ เลือกตั้งระดับท้องถิ่นยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นในระบบการเมืองและกระบวนการเลือกตั้งของประชาชน การกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการสร้างความนิยมในกระบวนการเลือกตั้งจะช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งของ ชุมชนและการพัฒนาในระดับท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สัปปุริสธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับ ท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช และการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างความนิยมสำหรับการ เลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ประกอบด้วย การสื่อสารตามหลักทฤษฎี “SMCR” David K. Berlo ประกอบด้วย 1) ด้านผู้ส่งสาร (Sender) 2) ด้านสาร (Message) 3) ด้านช่องทางการสื่อสาร (Channel) และ 4) ด้านผู้รับสาร (Receiver) (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2545) และสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ด้านธัมมัญญูตา รู้จักเหตุ 2) ด้านอัตถัญญูตา รู้จักผล

3) ด้านอัตตัญญา รู้จักตน 4) ด้านมัตตัญญา รู้จักประมาณ 5) ด้านกาลัญญา รู้จักเวลา 6) ด้านปริสัญญญา รู้จักชุมชน และ 7) บุคคลัญญา รู้จักบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี หลักพุทธธรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย นักวิชาการการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านสื่อสารการเมือง จำนวน 3 คน และนักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน และนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 รูปหรือคน และนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพไปทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 รูปหรือคน ต่อไป

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการด้านสื่อสารการเมือง นักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 18 รูปหรือคน กำหนดแบบเฉพาะเจาะจง

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองเพื่อสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 11 รูปหรือคน

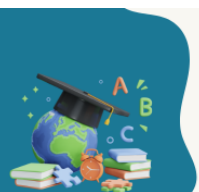
ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 808,647 คน ในพื้นที่การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 23 อำเภอ (สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีชื่อในทะเบียนบ้านจำนวน 23 อำเภอ จำนวน 400 คน จากการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane (1967) โดยมีสูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร } n &= \frac{N}{1 + N(e)^2} \\ n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้} \\ N &= \text{ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย} \\ e &= \text{ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้} \end{aligned}$$

กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 หรือ 0.05

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} n &= \frac{808,647}{1 + 808,647 (0.05)^2} \\ n &= \frac{808,647}{1 + 1,701.15} \\ n &= 399.77 \\ n &= 400 \end{aligned}$$

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการเก็บข้อมูล และตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง โดยมีเทคนิคและวิธีการสุ่ม สัดส่วนตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

$$n1 = \frac{N1 \times 400}{N}$$

ตัวอย่างเช่น อำเภอท่าศาลา (N1) = 86,923 คน

$$n1 = \frac{86,923 \times 400}{86,923}$$

$$n1 = 43$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด รวม 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยใช้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กับผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าวข้างต้น

2. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่รอบด้านและลึกซึ้ง จากการร่วมพูดคุยกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสนทนากลุ่มเฉพาะที่มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผลจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะดังกล่าวข้างต้น

โดยเครื่องมือทั้ง 2 ได้ผ่านการหาความเที่ยงตรง (CVI) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จ เสนอ ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ซึ่ง ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน ผลการใช้ดัชนีวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ (Content Validity for Scale , S-CVI) เท่ากับ 1.00 และได้ความสอดคล้องเชิงเนื้อหารายข้อ (Item Content Validity Index , I-CVI) เท่ากับ 1.00

3. แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ ในการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของ นักการเมืองเพื่อสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และ อาชีพ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการ สื่อสารทางการเมือง ประกอบด้วยข้อความ จำนวน 12 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วยข้อความ จำนวน 21 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างความนิยมในการเลือกตั้ง ท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อความ จำนวน 12 ข้อ และตอนที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ เลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถ แสดงความเห็นได้โดยอิสระ ตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือ โดยการนำเสนอแบบสอบถามให้ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านพบว่า แบบสอบถามทุกฉบับมีค่าดัชนีความ สอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00 ในทุกข้อถาม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทำการทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในอำเภอเมืองจังหวัด ตรัง นำแบบสอบถามที่ได้จากการทดลองใช้ ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอ

นบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละส่วนสามารถจำแนกตามตัวแปร คือ 0.837

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการบันทึกเสียง บันทึกภาพ และการจดบันทึก ส่วนเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวม 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยผู้วิจัยพยายามรักษาสำนวนเดิมของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งปรับแก้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อสาร ความหมาย และลดข้อความที่ซ้ำซ้อนกัน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึก (Note Taker) ผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้หัวข้อปัญหาและคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพยายามรักษาสำนวนเดิมไว้ ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณนั้น หลังจากผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปทำการลงรหัส (Coding) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ในการอธิบายข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล และใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายข้อมูลระดับการสื่อสารทางการเมือง สัปปุริสธรรม 7 และการสร้างความนิยมทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมทางการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธี Stepwise กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

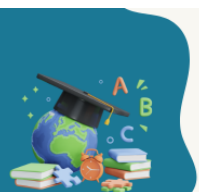
ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสื่อสารทางการเมืองในจังหวัด นครศรีธรรมราชในภาพรวม (n=400)

การสื่อสารทางการเมือง ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านผู้ส่งสาร	3.50	0.56	ปานกลาง
2. ด้านสาร	3.51	0.52	มาก
3. ด้านช่องทางการสื่อสาร	3.69	0.46	มาก
4. ด้านผู้รับสาร	3.51	0.46	มาก
ภาพรวม	3.55	0.31	มาก

จากตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.31) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมือง หลักสัปปุริสธรรม 7 และความนิยมในการเลือกตั้ง

ตัวแปร	X ¹¹	X ¹²	X ¹³	X ¹⁴	X ²¹	X ²²	X ²³	X ²⁴	X ²⁵	X ²⁶	X ²⁷	Y ¹	Y ²	Y ³	Y ⁴	total Y
X ¹¹	1															
X ¹²	.473**	1														
X ¹³	.078	.151**	1													
X ¹⁴	.069	.064	.162**	1												
X ²¹	.186**	.129**	-.006	.122*	1											
X ²²	.321**	.212**	-.049	.012	.372**	1										
X ²³	.743**	.469**	.019	-.001	.355**	.440**	1									
X ²⁴	.627**	.626**	.059	.046	.280**	.388**	.764**	1								
X ²⁵	.082	.257**	.645**	.090	.073	.057	.182**	.176**	1							
X ²⁶	.012	.097	.639**	.305**	.075	.083	.095	.118*	.494**	1						
X ²⁷	.031	.067	.465**	.131**	.265**	.092	.091	.149**	.124*	.488**	1					
Y ¹	.838**	.413**	-.007	.054	.204**	.341**	.725**	.619**	.116*	.017	.078	1				
Y ²	.357**	.773**	.091	.090	.140**	.218**	.434**	.588**	.258**	.155**	.116*	.460**	1			
Y ³	-.038	.104*	.713**	.124*	.023	.005	.087	.117*	.631**	.571**	.458**	.122*	.221**	1		
Y ⁴	.029	.067	.152**	.507**	-.063	-.010	.046	.070	.164**	.293**	.164**	.132**	.160**	.367**	1	
Total Y	.465**	.523**	.348**	.293**	.119*	.216**	.502**	.539**	.435**	.384**	.303**	.665**	.706**	.634**	.626**	1

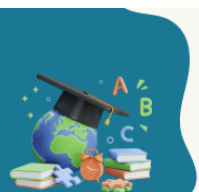
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 2 พบว่า การสื่อสารทางการเมือง หลักสัปปุริสธรรม 7 และความนิยมในการเลือกตั้ง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง (-.006 ถึง .838) แม้จะมีบางคู่ที่มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง แต่ค่ายังไม่เกิน .90⁵³ ซึ่งผ่านหลักเกณฑ์และไม่ทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity แต่เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดจึงมีการทดสอบ Collinearity Statistics โดยพิจารณาจากค่า (Tolerance) และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) เพิ่มเติม ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ของการสื่อสารทางการเมือง และหลักสัปปุริสธรรม 7

ตัวแปร	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
ตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง		
ด้านผู้ส่งสาร	.378	2.643
ด้านสาร	.555	1.801
ด้านช่องทางการสื่อสาร	.400	2.498
ด้านผู้รับสาร	.861	1.162
ตัวแปรหลักสัปปุริสธรรม 7		
ด้านธัมมัญญตา รู้จักเหตุ	.783	1.276
ด้านอัฏฐัญญตา รู้ความมุ่งหมาย	.733	1.363
ด้านอัตถัญญตา รู้จักตน	.250	4.000
ด้านมัตตัญญตา รู้จักประมาณ	.318	3.144
ด้านกาลัญญตา รู้จักกาลเวลา	.490	2.042
ด้านปริสัญญัญญตา รู้จักชุมชนสังคม	.453	2.207
ด้านปุคคสัญญัญญตา รู้จักบุคคล	.620	1.612

จากตารางที่ 3 ดัชนีบอกภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ค่าความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) ได้ค่าระหว่าง .250-.861 ซึ่งมากกว่าค่าที่กำหนดคือ .190 และค่าปัจจัยการขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) มีค่าระหว่าง 1.276-4.000 ซึ่งมีค่าเกินตามที่กำหนด คือ 5.3 แสดงว่าปัจจัยการสื่อสารทางการเมือง และหลักสัปปริสธรรม 7 ทุกด้านเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

สมมติฐานที่ 1 การสื่อสารทางการเมือง อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช การทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise โดยมีตัวแปรที่ศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยใส่ตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปรแล้ว สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใด และมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปร ตามอย่างมีนัยสำคัญ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การสื่อสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ปัจจัยการสื่อสารทางการเมือง	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.744	.165		4.514	.000
ด้านผู้ส่งสาร (X11)	.243	.030	.346	8.104**	.000
ด้านสาร (X12)	.190	.030	.240	6.276**	.000
ด้านช่องทางการสื่อสาร (X13)	.176	.028	.268	6.319**	.000
ด้านผู้รับสาร (X14)	.172	.030	.214	5.652**	.000

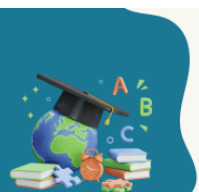
Multiple R = .672^d, R Square = .451, Adjusted R Square = .446, Std. Error = .273

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองที่มีผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น พบว่า การสื่อสารทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เมื่อพิจารณาตามค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณสามารถเรียงลำดับตามสมการ คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร มีผลต่อการสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .672 ค่า สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .451 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .446 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .273

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการสื่อสารทางการเมือง สามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 45.1 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า ด้านผู้ส่งสาร สามารถพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ ด้านช่องทางการสื่อสาร สามารถพยากรณ์การสร้างความนิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 26.8 ด้านสาร สามารถพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 24.0 และด้านผู้รับสาร สามารถพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 21.4 โดยมีสมการดังนี้

$$\hat{Y} = .744 + .243X_{11} + .190X_{12} + .176X_{13} + .172X_{14}$$

$$Z = .774 + .346X_{11} + .268X_{13} + .240X_{12} + .214X_{14}$$

สมมติฐานที่ 2 หลักสี่ปัจจัยธรรม 7 อย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช การทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise โดยมีตัวแปรที่ศึกษา 7 ด้าน คือ ด้านธัมมัญญาตา รู้จักเหตุ ด้านอัตถัญญาตา รู้ความมุ่งหมาย ด้านอัตตัญญาตา รู้จักตน ด้านมัตตัญญาตา รู้จักประมาณ ด้านกาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา ด้านปริสสัญญาตา รู้จักชุมชน สังคม และด้านปุคคสัญญาตา รู้จักบุคคล การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อพิจารณาว่า เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise โดยใส่ตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปรแล้ว สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละเท่าใด และมีตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อตัวแปร ตามอย่างมีนัยสำคัญ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 หลักสี่ปัจจัยธรรม 7 ที่ส่งผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

หลักสี่ปัจจัยธรรม 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.343	.145		9.272	.000
ด้านมัตตัญญาตา รู้จักประมาณ (X24)	.197	.034	.330	5.751**	.000
ด้านกาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา (X25)	.189	.034	.239	5.555**	.000
ด้านปริสสัญญาตา รู้จักชุมชน สังคม (X26)	.139	.028	.212	4.987**	.000
ด้านอัตตัญญาตา รู้จักตน (X23)	.123	.034	.215	3.648**	.000
ด้านธัมมัญญาตา รู้จักเหตุ (X21)	-.055	.026	-.084	-2.122*	.034

Multiple R = .679^e, R Square = .462, Adjusted R Square = .455, Std. Error = .270

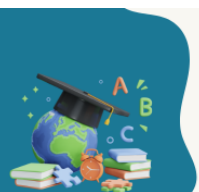
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 แสดงการวิเคราะห์หลักสี่ปัจจัยธรรม 7 ที่มีผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น พบว่า มีหลักสี่ปัจจัยธรรม 5 ด้าน มีผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ 1 ด้าน มีผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณสามารถเรียงลำดับตามสมการ คือ ด้านมัตตัญญาตา รู้จักประมาณ ด้านกาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา ด้านปริสสัญญาตา รู้จักชุมชน สังคม ด้านอัตตัญญาตา รู้จักตน และด้านธัมมัญญาตา รู้จักเหตุ มีผลต่อการสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .679 ค่า สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ .462 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .455 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (Std. Error) เท่ากับ .270

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าหลักสี่ปัจจัยธรรม 7 สามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 46.2 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า ด้านมัตตัญญาตา รู้จักประมาณ สามารถพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 33.0 รองลงมาคือ ด้านกาลัญญาตา รู้จักกาลเวลา สามารถพยากรณ์การสร้างความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับ

ท้องถิ่นได้ร้อยละ 23.9 ด้านอัตตัญญา รู้จักตน สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับ
ท้องถิ่นได้ร้อยละ 21.5 ด้านปริสัญญญา รู้จักชุมชน สังคม สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการ
เลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 21.2 และด้านธัมมัญญา รู้จักเหตุ สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับ
การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 8.4 โดยมีสมการดังนี้

$$\hat{Y} = 1.343 + .197X_{24} + .189X_{25} + .139X_{26} + .123X_{23} - .055X_{21}$$

$$Z = 1.343 + .330X_{24} + .239X_{25} + .215X_{23} + .212X_{26} - .084X_{21}$$

จากการทดสอบสมมติฐาน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การสื่อสารทางการเมือง สามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับ
ท้องถิ่นได้ร้อยละ 45.1 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า ด้านผู้ส่งสาร สามารถพยากรณ์การสร้างควม
นิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 34.6 รองลงมาคือ ด้านช่องทางการสื่อสาร สามารถพยากรณ์
การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 26.8 ด้านสาร สามารถพยากรณ์การสร้างควม
นิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 24.0 และด้านผู้รับสาร สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยม
สำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 21.4

2. หลักสัปปุริสธรรม 7 สามารถร่วมกันพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้
ร้อยละ 46.2 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า ด้านมัตตัญญา รู้จักประมาณ สามารถพยากรณ์การ
สร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 33.0 รองลงมาคือ ด้านกาลัญญา รู้จักกาลเวลา
สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 23.9 ด้านอัตตัญญา รู้จักตน
สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 21.5 ด้านปริสัญญญา รู้จัก
ชุมชน สังคม สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 21.2 และ
ด้านธัมมัญญา รู้จักเหตุ สามารถพยากรณ์การสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้ร้อยละ 8.4

2. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นใน
จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้สัปปุริสธรรม 7

การวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธธรรม ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

ผลการวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธธรรม ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมควมนิยมสำหรับ
การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวมและรายด้าน แสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ใน
ภาพรวม (n=400)

หลักสัปปุริสธรรม 7 ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญา รู้จักเหตุ	3.51	0.56	ปานกลาง
2. ด้านอัตตัญญา รู้ความมุ่งหมาย	3.73	0.51	มาก
3. ด้านอัตตัญญา รู้จักตน	3.59	0.64	มาก
4. ด้านมัตตัญญา รู้จักประมาณ	3.67	0.61	มาก
5. ด้านกาลัญญา รู้จักกาลเวลา	3.70	0.46	มาก
6. ด้านปริสัญญญา รู้จักชุมชน สังคม	3.66	0.56	มาก
7. ด้านบุคคลัญญา รู้จักบุคคล	3.70	0.53	มาก
ภาพรวม	3.65	0.34	มาก

จากตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมสำหรับการเลือกตั้งท้องถิ่นจังหวัด
นครศรีธรรมราช ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมควมนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัด

นครศรีธรรมราช ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากเกือบทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านอัตถิยัญตา รู้ความมุ่งหมาย ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.51) รองลงมา คือ ด้านกาลัญญา รู้จักกาลเวลา และด้านบุคคลัญญา รู้จักบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.46, $\bar{X}=3.70$, S.D.=0.53 ตามลำดับ) ตามมาด้วย ด้านมัตถัญญา รู้จักประมาณ ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.61) ด้านปริสัญญตา รู้จักชุมชน สังคม ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.56) ด้านอัตตัญญา รู้จักตน ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.64) และด้านธัมมัญญา รู้จักเหตุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.51$, S.D.=0.56) ตามลำดับ

การประยุกต์หลักพุทธธรรม

การนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมโดยใช้สัปปุริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือนักการเมืองท้องถิ่น นักวิชาการการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นักวิชาการด้านสื่อสารการเมือง และนักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่น รวมจำนวน 18 รูปหรือคน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ชัดเจนสามารถอธิบายสนับสนุนรวมทั้งให้ข้อคิดเห็นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

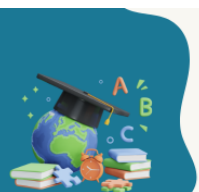
อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการเลือกตั้งท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในกระบวนการเลือกตั้งและการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย การรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล การประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นส่งผลให้การบริหารท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น คงไว้ซึ่งผลประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม และสร้างความมั่นคงและความเป็นธรรมในกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น การนำหลักสัปปุริสธรรมมาใช้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นส่งผลให้เกิดความไว้วางใจจากประชาชนต่อผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ อีกทั้งยังส่งเสริมความยั่งยืนในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและเป็นแนวทางที่ควรส่งเสริมต่อไปในอนาคต การศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุห์อาคม อาคมธีโร (2565) และงานวิจัยอื่น ๆ ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ซึ่งสามารถสร้างความไว้วางใจและประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และงานวิจัยของพระมหาพิพัฒพงศ์ ฐิตธมโม (2565) และพระนุชิต นาคเสโน (2565) ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการสื่อสารทางการเมืองและการพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำ ซึ่งช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารการเมืองและการปกครองในท้องถิ่น

ดังนั้น ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการเลือกตั้งท้องถิ่นและการบริหารการเมืองท้องถิ่นเป็นแนวทางที่ควรส่งเสริมในอนาคต เพื่อสร้างประโยชน์และความยั่งยืนให้กับประชาชนและสังคมโดยรวมในพื้นที่นครศรีธรรมราชและพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทย

สรุปและองค์ความรู้ใหม่

การปรับใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการส่งเสริมความนิยมสำหรับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ทั้งในภาคส่วนของนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชน จะช่วยให้เกิดความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการเมืองท้องถิ่น โดยสรุปหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ 1.

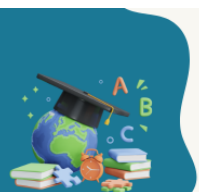

ธัมมัญญตา (การรู้จักเหตุ) คือการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน 2. อັถถัญญตา (การรู้ความมุ่งหมายหรือรู้ผล) คือการรู้ว่าเลือกตั้งท้องถิ่นจะช่วยแก้ปัญหาอะไรได้และผลที่จะตามมาเป็นอย่างไร 3. อັถถัญญตา (การรู้จักตน) คือการรู้บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนในแต่ละสถานะทั้งประชาชนและนักการเมืองท้องถิ่น 4. มัตถัญญตา (การรู้จักประมาณ) คือการรู้วิธีการบริหารจัดการท้องถิ่นให้เกิดความสำเร็จและสามารถประเมินสถานการณ์ปัญหาได้ 5. กาลัญญตา (การรู้จักกาลเวลา) คือการประเมินและบริหารเวลาให้เหมาะสมทั้งนักการเมืองท้องถิ่นและประชาชนในการดำเนินงานต่าง ๆ 6. ปริสญญตา (การรู้จักชุมชนและสังคม) คือการรู้จักความต้องการของชุมชนหรือประชาสังคมในท้องถิ่น และสร้างเครือข่ายร่วมกับประชาชน 7. บุคคสญญตา (การรู้จักบุคคล) คือการรู้จักบุคคลในท้องถิ่น ทั้งในด้านปัญหาและความต้องการ รวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลที่จะเข้ามาบริหารท้องถิ่น

การปรับใช้หลักสัปปุริสธรรมทั้ง 7 ด้านอย่างรอบด้านในกระบวนการเลือกตั้งและการบริหารท้องถิ่น จะช่วยสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่นสำหรับทั้งนักการเมืองและประชาชน ทำให้การเลือกตั้งและการบริหารท้องถิ่นมีความราบรื่นและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีผลักดันนโยบายที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ควรเป็นนโยบายที่มีความเฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับลักษณะท้องถิ่น

2. หน่วยงานภาครัฐควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาเรื่องงบประมาณที่ให้การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเท่าเทียม เป็นธรรม และเพียงพอกับแต่ละพื้นที่ และควรมีการติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณว่ามีความเหมาะสมกับผลการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด และควรมีบทลงโทษที่เป็นรูปธรรมสำหรับการงบประมาณไม่ตรงวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชควรส่งเสริมการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ทั้งเรื่องกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติในการเลือกตั้งท้องถิ่นแก่ประชาชนอยู่เสมอ โดยควรทำอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัด และส่งเสริมให้นักการเมืองในท้องถิ่นให้เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ กติกา มารยาทของทางราชการและสังคมท้องถิ่น

2. คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราชควรส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองกับประชาชน มีการณรงค์และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และทัศนคติในการเลือกนักการเมืองที่ดี โดยการจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่ในการให้ความรู้แก่ประชาชนในแต่ละชุมชน รวมทั้งเปิดช่องทางในการให้ประชาชนได้แสดงออกทางความคิดที่หลากหลาย เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการสื่อสารทางการเมือง และสนับสนุนให้ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองที่เป็นธรรมและไม่เกิดความเอนเอียงไปในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือความเป็นประชาธิปไตย ที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

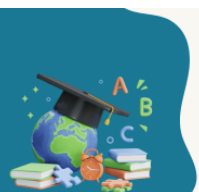
2. ควรมีการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างค่านิยมในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในพื้นที่อื่นเพิ่มเติม หรือขยายการศึกษาไปเป็นการเลือกตั้งระดับชาติ เพื่อให้ขยายผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชย์). (2565). การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของนักการเมือง ท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหานรินทร์ สุรบโณ (เอมพันธ์). (2564). การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาพิพัฒพงษ์ จิตตมโม (วงษ์ชาลี). (2565). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารของนักการเมืองไทย (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร. (2565). พุทธบูรณาการพัฒนารเมืองท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตย ของจังหวัด เพชรบุรี (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2564). จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช.

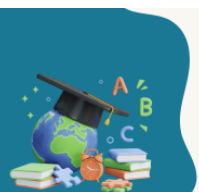
สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2545). การสื่อสารกับการเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พริน ติ้ง.

Daley, J. (2020). Local elections and democratic participation. *Political Studies Journal*, 58(3), 123-138.

Perryman, K. (2019). Political communication and local government effectiveness. *Journal of Public Policy and Administration*, 34(2), 98-115.

Rungcharoen, T. (2021). The application of Buddhist principles in local political governance. *Journal of Thai Political Science*, 22(1), 67-80.

Yamane, T. (1967). *Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harpen and Row.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

1.1 การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด เช่น

1.1.1 กฤษณา แซ่หลี (2562) กล่าวว่า...

1.1.2 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา แซ่หลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า...

1.1.3 Krisada Saelee (2019) explains to...

1.1.4 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.2 การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บเปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียน เครื่องหมายจุลภาค และปีที่ตีพิมพ์ วงเล็บปิด กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

1.2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1.2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา วงเล็บเปิด ชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า วงเล็บปิด แล้วตามด้วย วงเล็บเปิด มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุลภาค ปีที่พิมพ์ วงเล็บปิด ตัวอย่างเช่น “คู่มือปฏิบัติทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลุยในโภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก ” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

1.2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนันโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

1.2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (ธิดาวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

1.2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

1.2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมาย แอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

2. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาไทย)

2.1 พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้ ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.2 หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

2.3 บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. พระสุกิจจ สัจฉินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวีตร ว่องวีระ, ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

2.4 บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์. ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ, 3(1), 25-31.

2.5 บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อสารานุกรม/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

2.6 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า. สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

2.7 สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฐ์ประทานภ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุสิตนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.8 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์). /ชื่อเรื่อง./ (รายงานผลการวิจัย). /สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

พระมหากษัตริยาภ. กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2.9 สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน). /ตำแหน่ง./ [บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

2.10 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่). /ชื่อเรื่อง./ สืบค้น วัน เดือน ปี./ จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhamma-thai.org/thailand/thailand.php>

2.11 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./ (พ.ศ., วันที่ เดือนที่ประกาศ). /ราชกิจจานุเบกษา./ เล่ม ตอน./ หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

2.12 หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์, วัน เดือน). /ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เขียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

3. เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (ภาษาอังกฤษ)

3.1 Tripitaka Commentary

The name of the institution of the scriptures./ (Year). /Title of Tripitaka./ Location:/Publisher.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitaka. Bangkok: MCU Press.

3.2 Books

Author./ (Year). /Title of the book./ (Edition ed.) / Location:/Publisher.

Hunt, E. K. & Lautzenheiser, M. (2015). History of Economic Thought (3rd ed.). New York: M. E. Sharpe.

3.3 Book Articles

Author./ (Year). /Title of the chapter./ In Editor./ (Eds.), /Title of the book./ (xth ed.) . / (pp-pp) /Publisher.

Sparks, D. L. (2003). Environmental Soil Chemistry: An Overview. In Sparks, D. L. (Eds.),

Environmental Soil Chemistry (2nd Ed.). (pp. 1-42). Academic Press.

3.4 Encyclopaedia articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ In Title of Encyclopaedia./ (Pages)./ Publisher.

Wasinsarakorn, W. (2004). Psychology and Developmental Psychology. In Encyclopedia of Education. Collected edition of specific issues, 4th rank (pp. 99-117). Thanat Printing Co., Ltd.

3.5 Journal Articles

Author./ (Year)./ Title of Article./ Title of Journal./ Volume(Issue), Pages-Pages.

Limprasert, P. (2022). The Research of Punishment Suspension of Buddhist Monk and Secular of The Criminal Justice in Thailand. Journal of Social Science and Buddhistic Anthropology, 7(11), 37-53.

3.6 Newspaper

Author./ (YY, MM DD)./ Colum Name./ Title of Newspaper./ Pages.

Nanuam, W. (2023, January 4). Plans proceeding for joint petroleum production with Cambodia. Bangkok Post. p. 22.

3.7 Thesis and Dissertations

Author./ (Year)./ Title./ (Doctoral or Master's thesis or dissertation)./ Location./ Publisher.

Pittayawattanachai, P. (2019). An Analysis of Buddhism Propagation by using Buddhist Arts and Landscape of Cetiya-phum Monastery, Namphong District, Khonkaen (Doctoral dissertation). Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

3.8 Interview

Key Informant./ (YY, DD MM)./ Position./ (Interview).

Anuchid. P. (2022, 5 November). Director of the Research Institute. (Interview).

3.9 Website

Author./ (Year)./ Title/ Retrieved MM DD, Year./ from URL address.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า A4)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (16 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 400 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ.....

ประเภทของการวิจัย. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. การเก็บรวบรวมข้อมูล. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการศึกษาครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

- 1..... (16 pt)
- 2..... (16 pt)
- 3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ)

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ทุกข้อ

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ (ถ้ามี)

.....

.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

ตัวแปร (10 pt)

.....

คำอธิบายตาราง

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล.....

.....

.....

.....

สรุปผลการวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยและระบุงค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt) (ถ้ามี)

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt) (ถ้ามี)

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt) (ถ้ามี)

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบ American Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

- ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.dhamma-thai.org/thailand/thailand.php>.
- ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ, 3(1), 25-31.
- พระครูพิศิษฐ์ประทานธ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธ ในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุชนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภคญาณ กิตติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทียากร (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.
- พระอุดมสิทธิธนายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).
- สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.
- Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.
- James, C. (2013). Office markets & public policy. Chichester, West Sussex: Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (20 pt)

Name of Research Article (Thai) (18 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1.....
2.....and 3.....Populations and sample, research tools, Data collection, Data
analysis.. Statistics used for data analysis.

Findings were as follows: (present only the most interesting research findings).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism; Buddhist Management; Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references.....

.....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.....

.....

.....

.....

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources.....

.....

.....

.....

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Research Objectives (18 pt)

- 1..... (16 pt).....
- 2..... (16 pt).....
- 3..... (16 pt).....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Table 1 (Name of table (if any))

Table explanation.....
.....
.....
.....
.....

Discussion (18 pt)

(16 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources.....

.....

.....

.....

.....

.....

Summary and New Knowledge (18 pt)

(16 pt) This section presents a summary of the research findings and identifies the new knowledge or synthesis that has been derived from the research, often structured as a model.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Operational Recommendations (16 pt) (if any)

.....

Recommendations for Next Research (16 pt) (if any)

.....

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (16 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (16 pt)

หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (16 pt)

Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 400 คำ)

(16 pt)

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา; การบริหารจัดการเชิงพุทธ; นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Buddhism; Buddhist Management; Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)

ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ.....
.....
.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) ...รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบAmerican Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (20 PT)

Name of Academic Article (Thai) (18 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (16 pt)

Affiliation of the main author (English) (16 pt)

Affiliation of the main author (Thai) (16 pt)

Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 400 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Content (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

.....

.....

.....

.....

.....

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation.....

.....

.....

.....

.....

.....

Conclusion (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA)

References in contents and at the end must be consistent.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

